

**VESTNORDENS
PARLAMENTARISKE
SAMARBEJDSRÅD**

3. møde i Tórshavn
14.-18. september 1987

**Deltagere i møde i
Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd
i Tórshavn på Færøerne 14.-18. september 1987**

Grønlands Landsting:

Preben Lange
Jens Geisler
Mikael Pedersen
Otto Stenholdt

Islands Alting:

Páll Pétursson
Árni Gunnarsson
Danfriður Skarphéðinsdóttir
Óli Þ. Guðbjartsson
Steingrímur J. Sigfússon

Færøernes Lagting:

Hans Jacob Debes
Jóannes Dalsgaard
Asbjørn Joensen
Tórálvar Mohr Olsen
Jógvan Sundstein
Agnar Nielsen
Adolf Hansen

DAGSORDEN
for
VESTNORDENS PARLAMENTARISKE
SAMARBEJDSRÅDS MØDE

i Tórshavn på Færøerne 14.-18. september 1987

1. Mødets åbning.
2. Navneoprøb, godkendelse af medlemslisten.
3. Valg af formand og viceformand.
4. Fastsættelse af dagsordenen.
- 5.1. Den afgående formands beretning.
- 5.2. Den tiltrædende formands indlæg.
6. Generaldebat.
7. Indkomne forslag.
- 7.1. Forslag til rekommendation vedrørende markeds- og handelsspørgsmål.
- 7.2. Forslag til rekommendation vedrørende havforurening og genudvinding af radioaktivt afvold.
- 7.3. Forslag til rekommendation vedrørende etablering af institution til planlægning og koordinering af Nordatlantens forureningsforskning og forureningsbekæmpelse.
- 7.4. Forslag til rekommendation vedrørende oprettelse af repræsentative organer i de respektive lande.
- 7.5. Forslag til rekommendation vedrørende oprettelse af en vestnordisk kulturfond.
- 7.6. Forslag til rekommendation vedrørende udvikling og forbedring af gensidige handelsmuligheder.
- 7.7. Forslag til rekommendation vedrørende etablering af en komité af videnskabsmænd til løbende at kontrollere forureningen af det vestnordiske havområde.
- 7.8. Forslag til rekommendation vedrørende kvinders arbejds- og lønvilkår i den offentlige sektor.
- 7.9. Forslag til rekommendation vedrørende en vestnordisk litteraturpris for børne- og ungdomslitteratur.
- 7.10. Forslag til rekommendation vedrørende oprettelse af et vestnordisk fredsfond.
- 7.11. Forslag til rekommendation vedrørende samarbejde imellem handicaporganisationer i respektive lande.
- 7.12. Forslag til rekommendation vedrørende samordning af ungdommens rejsemuligheder i Vestnorden.
8. Næste møde.
9. Mødets afslutning.

Páll Pétursson

Ærede forsamling, kære vestnordiske venner.

Jeg vil begynde med at ønske jer alle hjertelig velkommen til vort Vestnordiske, parlamentariske Samarbejdsråds 3. møde, som jeg erklærer for åbnet.

Vi har længe glædet os til dette møde her i Tórshavn, og specielt fordi at initiativet til Vestnordens parlamentariske Samarbejde kommer fra Færøerne, det var Erlendur Paturssons idé i sin tid at oprette dette samarbejdsråd, så derfor er dette møde meget at glæde sig over, at komme her til Færøernes hovedstad, og jeg kan se, at der er lagt et program i forbindelse med mødet, et program, som desværre måtte forskydes lidt af trafikproblemer. Jeg håber, at vort arbejde på mødet og på hjemmeplan mellem møderne gør, at vi får tjene det spændende program på de modtagelser, som vi allerede nu har begyndt at nyde og kommer til at nyde.

Jeg vil nu gå over til navneopråb af deltagerne og beder jer om at bekræfte jeres tilstedeværelse.

Først:

Preben Lange, Grønland, han er ikki tilstede, men

Jens Geisler fungerer som delegationsformand i hans fravær,

Mikael Pedersen tilstede,

Otto Stenholdt tilstede,

Niels Karlo Heilmann ikke tilstede,

Jens Geisler tilstede,

Páll Pétursson tilstede,

Árni Gunnarsson tilstede,

Danfríður Skarpheðinsdóttir tilstede,

Óli Þ. Guðbjartsson tilstede,

Steingrímur J. Sigfússon tilstede,

Hans Jacob Debes ja,

Jóannes Dalsgaard ja,

Asbjørn Joensen ja,

Tórálvur Mohr Olsen ja,

Jógvan Sundstein ja,

Agnar Nielsen ja,

Adolf Hansen ja.

Tak, der mangler Preben Lange, Niels Karlo Heilmann og så mangler Friðjón Þórleifsson, Selvstændighedspartiet i Island.

Ifølge forretningsordningen vælges formand af værtslandets delegation. Jeg anmoder derfor den færøske delegation om indstilling til formandsposten. Til formandsposten, det er Hans Jacob Debes, og det er formændene for delegationen, som sammen med formanden efter rådets godkendelse udgør rådets præsidium. Jeg anmoder derfor delegationerne om at meddele delegationsformændenes navne. Islands delegation: *Páll Pétursson*, og Grønlands delegation: *Preben Lange*. Præsidiet for Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd for det kommende år består således af formanden Hans Jacob Debes fra Færøerne, Preben Lange som første viceformand fra Grønland og Páll Pétursson som anden viceformand fra Island, men som jeg sagde, i fravær af Preben Lange, da er det delegationens næste leder, som overtager hans hverv, Jens Geisler.

Hvis der ikke er bemærkninger fra forsamlingen, d.v.s. herværende medlemmer og præsidium, betragter jeg dette som godkendt og beder den nvalgte formand om at overtage mødeledelsen og ønsker ham held og lykke i hans nye erhverv.

Værsgod.

Hans Jacob Debes:

Ja kære nordiske venner, jeg skal takke for den tillid, man har vist mig, og vi skal nu gå over til pkt. 4 på den fremlagte dagsordenen for denne session, og

når jeg er færdig med at gennemgå den, vil eg give ordet til den afgående formand, som vil aflægge beretning, og derefter vil den nye formand aflægge beretning og holde et foredrag om sine opfattelser, og vi får derefter generaldebat, alt i henhold til forretningsordenen, og så vil vi gå over til at behandle de indkomne forslag, og der er mange forslag til rekommendationer denne gang, der var 13 sidste gang, jeg fik dem talt, men det er muligt, at der er kommet nogen til senere, og at der vil komme nogen også i løbet af sessionen.

Der er indkommet følgende forslag til rekommendationer:

- 7.1: Vedrørende markeds- og handels-spørgsmål og
- 7.2: Forslag til rekommendation vedrørende havforurening og genudvinning af radioaktivt affald,
- 7.3: Forslag til rekommendation vedrørende etablering af planlægning og koordinering af Nordatlantens forureningsforskning og forurenings bekæmpelse,
- 7.4: Forslag til rekommendation vedrørende oprettelse af repræsentative organer i de respektive lande,
- 7.5: Forslag til rekommendation vedrørende oprettelse af en vestnordisk kulturfond,
- 7.6: Forslag til rekommendation vedrørende etablering af en komité af videnskabsmænd til løbende at kontrollere forureningen af det vestnordiske havområde,
- 7.8: Forslag til rekommendation vedrørende kvinders arbejds- og lønvilkår i den offentlige sektor,
- 7.9: Forslag til rekommendation vedrørende vestnordisk litteraturpris for børne- og ungdomslitteratur,
- 7.10: Forslag til rekommendation vedrørende oprettelse af et vestnordisk

fredsfond,

- 7.11: Forslag til rekommendation vedrørende samarbejdet imellem handicapporganisationer i de respektive lande,
- 7.12: Forslag til rekommendation vedrørende samordning af ungdommens rejsemuligheder i Norden.

Det er de forslag til rekommendationer, som er kommet på dagsordenen, men jeg har forstået, at der vil komme nogen flere i løbet af sessionen, og derefter vil vi diskutere næste møde, som normalt skal afholdes om et år i Grønland, og som sidste punkt på dagsordenen: Mødets afslutning, og jeg vil derfor give ordet til Páll Pétursson, den afgående formand.

Værsågod.

Páll Pétursson:

Herr formand, ærede forsamling.

Året, der er gået, siden vi havde vort møde på Selfoss, kan i virkeligheden betegnes som rådets første egentlige virksomhedsår, fordi det var først på Selfoss, at rådet fik en forretningsorden at arbejde efter. Ifølge den vedtog rådet 7 rekommendationer, 6 til landsstyrrerne og regeringen og 1 til parlamenterne.

Rekommendationerne blev sendt til Islands regering den 4. marts 1987 og den 17. marts blev den ifølge regeringens protokol under 344 fremlagt til et regeringsmøde. Jeg har de sidste dage været i kontakt med ministerierne for at undersøge, hvad man i Island har gjort for at imødekomme rekommendationerne.

Jeg fik da oplyst, hvad jeg vidste i forvejen, at Islands regering sammen med de øvrige nordiske regeringer havde protesteret imod atomværket i Dounreay. Det er en meget vigtig sag, og som alle ved, er det en grundforudsæt-

ning for at vor hovedernæring, fiskeriet, at havmiljøet ikke forstyrres. Den britiske regering kan desværre ikke tage nødvendige hensyn til vore synspunkter, og derfor har vi, Steingrímur Sigfússon, Danfríður Skarphéðinsdóttir og jeg tilladt os at fremlægge en ny rekkommendation om dette. Men det vil Steingrímur Sigfússon komme tilbage til senere på mødet, idet han er den første forslagsstiller.

Desværre har man fra ministeriernes side ikke andre positive meddelelser i anledning af rekkommendationerne, ligesåvel som jeg heller ikke har fået nogle meddelelser fra landsstyret. Nu hvor vi befinder os i begyndelsesfasen af vort arbejde, synes jeg, at vi bør være ærlige over for os selv, hinanden og vores regeringer, og jeg må desværre indrømme, at jeg er en smule skuffet.

Den behandling, som rekkommendationerne har fået i ministeriet på Island, giver mig anledning til at reflektere over, hvordan vi kan tørne det op med vore rekkommendationer på en mere effektiv måde. Jeg tror, det er nødvendigt at få en paragraf ind i charteret om, at landsstyrrerne og regeringen bør angive årlige meddelelser til rådet om rekkommendationerne på lignende måde som i Nordisk Råd. En anden mulighed kunne være at indbyde landsstyrrerne og regeringen til at være medrepræsenterede med en eller flere ministre til vore råds-møder. Det skulle være en dialog mellem parlamentarikere og regeringsside muligt, som på en eller anden måde kunne få det til at virke moralsk forpligtende for regeringssiden at agere ifølge vore rekkommendationer. Der findes måske andre muligheder, men jeg vil bede jer tænke over dette og måske kommentere under generaldebatten.

I løbet af året har vi haft andre møder end det møde, som vi, d.v.s. de som også

er medlemmer af Nordisk Råd, havde under Nordisk Råds session i Helsingfors. Vi kan ikke se bort fra, at rejser her i Vestnorden er en bekostelig affære, så jeg synes, at vi også i fremtiden skal få prøve at holde mødevirksomheden i ave. Men vi skal heller ikke se bort fra, at vort samarbejde er vigtigt, og at det i fremtiden kan blive endnu vigtigere. Vi, tre små nationer i Vestnorden, som allerførst og fremmest bygger på fiskerier-næringen, vi står alle udenfor EF, vi kan alle sælge vores fiskeriprodukter, blandt andet i Europa, men hvad sker der, hvis Norge går ind i EF? Vil det europæiske marked da stå ligeså åbent for vore fiskeriprodukter. Hvis vi ser pessimistisk ella realistisk på den side, kan det se ud, som om vi bliver henvist til fjernere og sværere markeder end Europa, og da kan det være livsvigtigt med konkret samarbejde for sammen at opbygge et stadigt eksportmarked for vore fiskeriprodukter. Dette samarbejde har Island og Færøerne i en vis grad indledt på Amerikamarkedet, men det kan selvsagt udbygges.

Jeg har en idé, som jeg gerne vil høre de respektive medlemmers mening om: Kunne Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd indkalde til konference om fornuftig forvaltning af udnyttning af havets ressourcer og om mulighed for at samarbejde i markedsføring af vore produkter. Idéen er endnu ikke fast udformet, men jeg tror, at den er en om-tanke værd. Jeg tænker om en konference af et begrænset omfang, hvor vore eksperter fik lejlighed til at diskutere, og vore markedsfolk prøvede at finde frem til efter. Vor fælles indsats ville give bedre resultater, end når man arbejder hver for sig eller konkurrerer med hinanden.

Jeg tænker også, at medlemmer af rådet deltager. Hvis en sådan konference

blev holdt og lykkedes nogenlunde, da tror jeg, at det ville være et gavnligt skridt.

Hvis man ser tilbage og vurderer situationens udvikling, siden Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd var oprettet, eller da man begyndte først at syle med tanken, da tror jeg, at man kan konstatere, at vi er kommet hinanden langt nærmere.

De første forberedende møder blev holdt i København på grund af trafikvanskeligheder. Nu har man langt bedre trafikmuligheder, som desværre fungerer nu ikke så godt i går, men de er langt bedre end for 5-6 år siden. Nu har man bedre telefonforbindelse, og man har fået i stand og udviklet samarbejde på mange felter. Jeg siger ikke, at vi bør takke os selv som medlemmer af Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd for alt dette, men rådet har været med, og rådsmedlemmerne har været med til at støtte den gunstige udvikling. Der er mange felter, hvor vi ligger langt tilbage og ikke har fået nødvendigt samarbejde i gang. Jeg tillader mig at nævne samarbejde på lakseforskningsområdet. Jeg har kommet ind på det emne før, men jeg tillader mig at gøre det om igen. Man har satset enorme summer på lakseyngel og lakseopdræt på Færøerne og i Island. Laksen svømmer vidt omkring og derfor er det nødvendigt, hvis man vil udforske dens livsmønster, at man samarbejder mellem landene.

I laksehavarbejde anser man det for vellykket, hvis 10% kommer tilbage. Hvad med de manglende 90%. Hvor går de hen, hvor dør de? Dør de hurtigt, efter at de er kommet til havet, eller dør de senere? Dør de af manglende føde? Er yngelen ikke moden nok, når den sættes ud? Dræbes de af fugle, sæler, hvaler, rovfisk? Er det noget galt i ynge-

lens levevaner på grund af menneskets indgreb i dets naturlige livsløb? Man ved en masse om laksen i elven, laksen i bassiner, men slet ikke nok om laksen i havet. Hvis man kunne styre imod øget kundskab på mere end de 10% tilbage, ville det være uhyre værdifuldt for at nævne et konkret eksempel.

Jeg nævner også rejer. Man ved alt for lidt om rejen i havet. Rejen er af stor og stadigt større betydning for Island og af enorm betydning for Grønland.

Jeg nævner lodden. Det er efter min mening meget rigtigt, at man kommer overens om udnyttning af loddefisket. Det er meget nødvendigt at undgå stridigheder og konflikter mellem vore lande. Jeg fik som formand for Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd en anmodning fra det grønlandske rådsmedlem Otto Stenholdt om at prøve at finde frem til en løsning af konflikten, som opstod mellem Island og Grønland sidste vinter om loddefangsten. Jeg retter et kraftigt ønske til Islands fiskeriminister på vegne af Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd om, at han prøver at finde frem til en løsning. Man fik jo samtaler i gang, men problemet er desværre ikke løst endnu.

Vi har på alle møder i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd drøftet situationen omkring hvalfangsten. Jeg vil lægge stor vægt på, at vi i fællesskab prøver at påvirke udviklingen i tiden fremover.

Herr formand. Ærede forsamling. Jeg vil til slut takke jer alle for indsatsene i det forløbne år, også rette en varm tak til de embedsmænd, som har arbejdet for os i lang tid og ikke er her tilstede.

Jeg tillader mig at nævne Johan Djurhuus, Lars Gåei og Alibaq Stenholdt, som alle har arbejdet godt for vestnordisk samarbejde, og jeg takker

for et godt samarbejde med vores medlemmer og udtrykker håbet om, at samarbejdet i fremtiden vil blive frugtbart, realistisk og resultatrigt.

Tak.

Jens Geisler:

Ja, vi siger tak til Páll Pétursson, den afgående formand, og næste punkt er den tiltrædende formands indlæg. Otto Stenholdt?

Du vil sige noget nu, ja, værsgod:

Otto Stenholdt:

Jeg kan måske vente med generaldebatten, medens det er værd at kommentere den afgående formands beretning. Vi har fået at vide, at han har været skuffet især over rekkommendationerne. Det var det, jeg gerne også fra nu af skulle sige til parlamentariske samarbejdsrådsmedlemmer; jeg har spekuleret på det længe, om den skuffelse, som formanden nævnte, det har jeg også, det er som om vores arbejde er alt for langt væk fra Nordisk Råds arbejde. Jeg kunne godt tænke mig at spørge om vi kunne arbejde, om vi kunne lave vores, hvis Nordens parlamentariske Samarbejde ikke andet end utskott, hvis Nordens utskott, om det kan komme lidt nærmere til Nordisk Råds arbejde. Det er bare det i forbindelse med formandens beretning; jeg vil gerne skynde mig at sige det, om vi kan blive stærkere og mere tilknytning til Nordisk Råds bestemmelser, når det der råd ikke mere er råd, og bare bliver udvalget under Nordisk Råd.

Jens Geisler:

Tak til Otto Stenholdt. Jeg gør også opmærksom på, at vi ifølge dagsordenen har pkt. 5.2, det er den tiltrædende formands indlæg, og generaldebatten kommer som næste punkt, hvor man

ikke kan komme til at kommentere den afgående formands beretning og iøvrigt dagsordenen.

Tak. Så giver jeg ordet til Hans Jacob Debes. Værsgod.

Hans Jacob Debes:

Herr formand, jeg vil begynde med en rettelse i dagsordenen; jeg er blevet gjort opmærksom på, at 7.8: Forslag til rekkommendation vedrørende kvinders arbejds- og lønvilkår i den offentlige sektor, at det ikke er forslag til rekkommendation, men det er en ændring, og det bliver forklaret senere, når vi skal diskutere det spørgsmål.

Men jeg skal igen takke for den ære, som det er, at jeg er blevet valgt til formand for dette nordiske samarbejdsorgan af parlamentarikere fra Grønland, Island og Færøerne.

Vi ved, at adskillige politikere fra vore tre lande og embedsmænd har lagt et stort arbejde i etableringen af dette samarbejde i dette nordatlantiske, nordvestlige område. Vi ved alle med hvilken fremsynet ildhu, den store færøske politiker, Erlendur Patursson, omfattede dette samarbejde, som var i tråd med hans politiske udsyn og visioner angående samarbejdsmulighederne i dette geografiske område, hvor så mange interesserfelter nødvendigvis måtte være fælles. Der er intet unaturligt deri, at det har været lidt vanskeligt at institutionalisere dette samarbejde. For det første er det så nyt, og for det andet er afstandene så store. Det ligger i selve sagens natur, at selve organiseringen af samarbejdet må tage sin tid, før selve fundamentet og de praktiske kommunikationsmuligheder har fået form og indhold. Dette er ikke noget specielt for Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd, men gælder vel alle de inter-nordiske og for den sags skyld også in-

ternationale organisationer. Vi er nu gået cirkelen rundt, idet vi i dag samles i Tórshavn, den tredje og sidste af de vestnordiske hovedstæder, hvor samarbejdsrådet holder session. Dette faktum kan kun betyde, at selve etableringsfasen i vort samarbejde nu er overstået, og ikke kun vi parlamentarikere, men også befolkningerne i vore respektive lande må forvente at se konkrete resultater og i hvert fald at se udvælsen af nogle af de rekommendationer, som rådet har vedtaget.

Personlig ser jeg store perspektiver i dette samarbejde, og det er vel disse perspektiver, som i sidste instans er grundlaget og udgangspunktet. Uden perspektiverne ville dette vestnordiske samarbejde savne selve det nødvendige filosofiske grundlag.

Selve samarbejdstanken er ikke kun af ideal karakter. Jeg opfatter den i hvert fald som nødvendig og praktisk. Der er så mange fælles interesser, som vi i Vestnorden deler med hinanden, og selvom Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd er sat sammen af to uselvstændige områder eller lande, som jeg vil foretrække at kalde dem, også med henvisning til historisk tradition, og staten Island, så skylder vi alle vore efterkommere, at vi samvittighedsfuldt røgter og våger over vore eksistensmuligheder. Måske har vi ikke de store ressourcer i landene selv, vore framtidsmuligheder beror nok i højere grad på de ikke-levende ressourcer i vore havområder. Naturligvis må vi røgte vore eksistensielle forudsætninger; det kan vi nok klare, om ikke andet ud fra egne nationale interesse-motiver, men der findes kræfter, farer, muligheder for destruktivitet, som udgår fra andre end os selv, ansvarsløs, menneskefjendsk eller blot ligegyldig forening af det nordatlantiske havområde er en trussel ikke blot

imod vore levende ressourcer i havet, men også imod vore folk som nationer, som mennesker.

Det er derfor nødvendigt, at vi står sammen imod de farer, som ikke udgår fra os selv. Forureningens og rustningspolitikens globale karakter gør, at vi her ikke kan isolere os indenfor nationale rammer, men erkender at i sidste instans står hele menneskehedens eksistens på spil, og uden mennesker har bevarelsen af levende eller ikke-levende ressourcer jo ingen mening. Jeg synes, at selve fundamentet for vestnordens samarbejde skal ses i denne store sammenhæng, og jeg mener, at vi har gjort, trods alt, en god begyndelse. Vi kommer dog næppe udenom en fastere institutionalisering af vort samarbejde, som vi alle ved, og som allerede er blevet nævnt, er udvælsen af vore rekommendationer et af hovedproblemerne i dette samarbejde. Jeg tror, at det i fremtiden vil være nødvendigt med et administrativt apparat til dette formål.

Jeg håber, at dette spørgsmål vil indgå i debatten som et substantielt element, hvis dynamikken i samarbejdet skal bevares. Jeg mener, at det i længden vil være farligt for hele samarbejdets idé, hvis man i denne forsamling år efter år vedtager rekommendationer, som ikke udøves. Det vil føre til en demoralisering af samarbejdets tanke, og derfor vil jeg også være med til at diskutere de muligheder, som f.eks. Páll Pétursson allerede har nævnt.

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd er et samarbejde mellem vore tre parlamentariske forsamlinger. Jeg kunne tænke mig at drøfte den mulighed, at rådet får et eksekutivt, et udøvende organ, måske med et medlem fra hvert af de tre tingssekretariater, eller om det administrative element eller dele deraf kan henlægges til de repræsentati-

onskontorer, som der er forslag om at oprette.

Jeg synes, at vi nu efter tredje session i rådet må i hvert fald forsøge at få disse praktiske ting på plads. Men i hvert fald i denne fase, vi befinder os i, i dette samarbejde, er de personlige kontakter mellem grønlandske, islandske og færøske politikere efter min mening de vigtigste. De har en uvurderlig betydning for vestnordens økonomiske, politiske og også kulturelle udvikling i fremtiden, at vi kan mødes regelmæssigt til drøftelse af vitale problemer for hele det nordatlantiske område og erkende et ansvar for hinanden og i sidste instans for hele menneskeheden.

Denne vurdering skal dog på ingen måde være udtryk for en defeatistisk opfattelse af de vestnordiske samarbejds muligheder. Tværtimod understreger den efter min mening betydningen af, at vi, hver nation for sig og i fællesskab, gør os selvstændige tanker om de mest vitale betingelser for en fremtid og ud fra selvstændige overvejelser og konklusioner udformer en fælles politik og ikke kun er tilskuere til det, som sker omkring os. At vi har mange interesser at se til, og at samarbejdet i dette vestnordiske forum allerede har fået sin egen dynamik, kan ikke mindst konstateres ud fra de mange forslag til rekommandationer, som er indkommet. På sessionen i Nuuk i 1985 var der 6 forslag. På Selfoss sidste år behandlede vi 7 forslag, og på denne tredje session i Tórshavn er der indkommet måske omkring 14-15 forslag til rekommandationer.

Jeg ser i hvert fald denne stigning som et klart udtryk for dette samarbejdes betydning og nødvendighed.

Som nævnt mener vi i den færøske delegation, og det er vel opfattelsen i alle tre delegationer, at udover at det poli-

tiske har også personlige kontakter mellem mennesker og ikke kun politikere i vore lande stor betydning. Vi håber derfor, at vore grønlandske og islandske venner vil møde færinger i løbet af denne uge. Det er også af betydning for forståelsen af hinandens tanker om nutiden og fremtiden, at vi så godt som muligt lærer hinandens lande at kende. Vi har derfor afsat tid til at rejse lidt omkring i landet og der at træffe mennesker, som vi ikke vil møde i denne forsamling. Det vil også være muligt at træffe repræsentanter for færøsk erhvervsliv og at se på færøske virksomheder.

Til slut vil jeg endnu en gang byde jer velkommen til Færøerne og håber, at når denne tredje session er slut, så vil vi i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd være kommet et godt skridt videre i styrkelsen og institutionaliseringen af dette perspektivrige samarbejde.

Ud over medlemmerne af denne parlamentariske forsamling vil jeg også rette en varm tak til de embedsmænd fra vore lande og funktionærer i det hele taget, som har været med til organiseringen af denne session.

Tak.

John Geisler:

Ja, vi siger tak til Hans Jacob Debes og han overtager formandsskabet igen.

Hans Jacob Debes:

Vi er så kommet til pkt. 6 på vores dagsorden, og det er generaldebatten, d.v.s. at ordet er frit, og at medlemmerne får ordet i den rækkefølge, de beder om det.

Jeg kan oplyse, at præsidiemedlemmer har 15 minutters taletid og andre delegationsmedlemmer har 10 minutters taletid, og at mødlederen kan herudover tillade replikker af højst 2 mi-

nutters varighed, og samme taler kan begære ordet flere gange, mødelederen kan frekvensen debatten efter sit skøn.

Ordet er frit.

Jógván Sundstein, værsgod.

Jógván Sundstein:

Herr formand. Først vil jeg takke præsidiets for det store arbejde, de har gjort i samarbejde med embedsmændene for at få denne session til at fungere.

Jeg beklager for så vidt, at af forskellige trafikale årsager skete det, at vi fik en forsinkelse i påbegyndelsen af møderne, som først kunne begynde her efter middag, men jeg håber, at vi kan nå at få et møde, et sessionsmøde, der giver os så meget, at vi virkelig får tid til at drøfte de problemer, der er lagt for os.

Som vi ser, er der 11 rekommendationer fremlagt foruden generaldebatten, som plejer at tage flere problemer op.

Som en af de første, der var med til at arbejde for, at dette parlamentariske samarbejde blev etableret, som en af dem, som var med fra begyndelsen, så må jeg nok også konstatere, ligesom både den afgående og den tiltrædende formand har gjort, at efter at man her i forsamlingen har vedtaget rekommendationer af forskellig art og har sendt dem videre til de respektive regeringer, altså regeringen i Island og landsstyrene på Færøerne og Grønland, så ser det ud til, der ikke rigtig sker noget med rekommendationerne. Jeg kunne forstå på Páll Pétursson, at han havde undersøgt forholdet i de islandske ministerier, og at han vendte lidt skuffet tilbage, da han kom ud der fra. Jeg er bange for, at det er noget lignende også her på Færøerne og i Island, og derfor tror jeg, at det er meget nødvendigt, at man indarbejder en procedure i selve forretningsgangen, således at man i hvert fald får et udspil igen fra regeringerne.

Vi holder normalt møder her i efteråret, august-september, og d.v.s. at rekommendationerne bliver tilsendt så hurtigt derefter som det nu kan lade sig gøre, og at i hvert fald fra det tidspunkt, regeringen modtager rekommendationerne og til næste session går der i hvert fald flere måneder. Derfor tror jeg, at det vil være klogt at overveje, hvis vi ikke allerede direkte har, at sessionen skulle vedtage at indarbejde en form for at spørge regeringerne, hvad de gør ved rekommendationerne, således at man får et direkte udspil fra dem. Jeg tror, at en af de bedste måder at gøre det på er, at man pålægger regeringerne at komme til parlamenterne med en betænkning i forråssessionen på tingenes arbejde, hvor man simpelthen fortæller de respektive ting, hvordan man har behandlet disse rekommendationer, og hvis denne betænkning ikke kommer inden for f.eks. den 1. maj eller et eller andet tidspunkt deromkring, så skal det parlamentariske samarbejdsråd ved dets præsidium eller ved andre udvalgte medlemmer kunne direkte forespørge regeringerne, hvad der sker med disse rekommendationer.

Derved tror jeg, at vi i hvert fald får lidt mere liv i arbejdet, at vi får i hvert fald en anden situation, således at vi ikke bare sidder og venter på, at regeringerne gør noget, og til sidst oplever, at de simpelthen ikke gør noget.

Vi havde en rekommendation sidste år, som jeg mener har meget stor betydning. En rekommendation, som senere har været meget omtalt, dels i hvert fald her i lagtinget, dels i Nordisk Råd i den sidste session i Helsingfors, og som har meget, meget stor betydning for alle vore lande, og ikke mindst for os, der ligger nærmest Skotland. Det var spørgsmålet om genudvindingsatomværket Dounreay i Nordskotland. Vi har haft

en hel del arbejde med det her i lagtinget. Lagtinget har sendt en delegation til Skotland for at se på de planer, der foreligger. Vores lagmand har været med til møder i Shetland, og man har herfra i hvert fald protesteret imod etableringen af dette atomværk. Derfor vil jeg sige, hvad angår den rekkommendation, at det færøske landsstyre i hvert fald har gjort sin pligt eller i hvert fald en meget stor del af sin pligt.

I Nordisk Råd i Helsingfors havde de nordiske miljøministre inklusive det færøske landsstyresmedlem for miljøspørgsmål møde om dette spørgsmål, og der blev også sendt en protest til den britiske miljøminister, men der synes jeg, at de andre nordiske regeringer svigtede noget. Den protest, der blev sendt, den havde ikke den effekt, den burde have, den havde ikke den ordlyd, som den efter min mening i hvert fald burde have, og vi fik indtryk af, at man fra de nordiske lande (og desværre også inklusive Island); jeg ved ikke hvad man internt i ministerrådet foretog sig, men i hvert fald udadtil, da mener jeg ikke, at man fremførte sig på den måde, man burde gøre i dette spørgsmål. Derfor ser det desværre ud til, at der stadigvæk arbejdes med disse planer, og at de vil blive gennemført. Jeg mener, at man på denne session her bør tage sagen op igen og bør ligesom genfremsætte sin protest imod disse planer.

Der har været talt meget om de forholdsvis minimale ressourcer, som vore lande har, og når vi taler om det, så er det klart, at jo mindre et land er, des færre ressourcer har vi også. Og det mindste af landene, det er jo Færøerne, og vores ressourcer, de er begrænsede til de foreløbige i hvert fald levende ressourcer i havområdet. Vi har muligvis også ikke-levende ressourcer i vores havområde, og det er af de store brænden-

de spørgsmål, politiske spørgsmål, i vores politiske debat, det er hvordan vi behandler ejendomsretten til vores undergrund. Men når vi taler om ressourcer, så er der også en anden ressource, som vi ikke bør glemme, og det gælder alle vore lande, og det er de menneskelige ressourcer. Det er muligheden for vort folk, for hele vor befolkning til at udøve alt det arbejde, som man nu engang har mulighed for. Det grundlag, som befolkningen skal bygge på, den undervisning, den viden, man skal have, den baggrund, man skal have i form af sin historie, sin kultur og så videre, det er noget, vi ikke må glemme i al vor tale om ressourcer, der umiddelbart tit bliver sammenlignet med det økonomiske udbytte. Derfor har det også stor betydning, at disse ressourcer bliver vedligeholdt ved hjælp af muligheder for undervisning, ved hjælp af muligheder for kulturel påvirkning, ved hjælp af muligheder af påvirkning imellem landene, ved hjælp af at hindre, at mennesket ikke bliver ødelagt af helt andre ting som rusende midler og lignende. Derfor synes jeg, at vi også ligesom skal menneskeliggøre hele vores diskussion en del og ikke kun fokusere på det økonomiske og materielle udbytte af, hvad vores lande formår.

Hans Jacob Debes:

Tak til Jógvan Sundstein, og så er det Jóannes Dalsgaard, værsågod.

Jóannes Dalsgaard:

Herr formand. Gode vestnordiske venner.

Eftersom det er første gang, jeg deltager i et møde i samarbejdsrådet, jeg er jo suppleant for Tummas Arabo, som er på Island i dag, så vil jeg begynde med at udtrykke min glæde over, at dette

samarbejde må blive til gavn og glæde for Vestnordens nationer.

Det er blevet understreget i mange indlæg, som jeg har læst, først i Nuuk og siden i Selfoss og nu allerede her, at vi i Vestnorden har reelle, fælles interesser og mange fælles problemer. Vi har også mange felter, hvor der er naturligt at samarbejde, og jeg kunne tilføje også nødvendigt. Det gælder naturligvis de økonomiske og miljømæssige områder, men det gælder også de kulturelle og de forskningsmæssige områder. Inden for kulturforskningen har vi i vore tre lande haft et mønsterværdigt samarbejde på mange felter og et samarbejde, som desværre på mange felter er gået i stå igen på grund af manglende bevillinger eksempelvis fra Nordisk Kulturfond. Jeg kan som eksempel nævne det færøske og islandske museumsarbejde, som landenes kulturforskere havde meget stort udbytte af, sålænge det varede. Det er derfor med stor forventning, at vi ser frem til debatten om Óli Guðbjartssons forslag om en vestnordisk kulturfond. Den kan få meget stor betydning også for kulturforskningen, for historikerne, for folkemindeforskerne, arkæologerne og litteraturforskerne, som på det nordiske plan tit står i skyggen af anden forskning, f.eks. havforskning, erhvervsrelevant forskning og miljøforskning.

Ved samarbejdsrådets sidste møde i Selfoss vedtoges to betydningsfulde rekommandationer, den ene vedrørende Vestnorden som atomvåbenfri zone, og den anden drejede sig om EDRP-projektet i Dounreay.

I spørgsmålet om den atomvåbenfri zone er det nu sket, at den nordiske parlamentarikerkomité, der nu i halvandet år har arbejdet med sagen er nået til enighed. Dette betyder, at en gruppe parlamentarikere, der repræsenterer et

solidt flertal i Nordens lovgivende forsamlinger, nu går ind for tanken om hele Norden som atomvåbenfri zone.

Rekommandationen er nu gået fra komitéen til de respektive zonepartier, der nu har initiativet. Desuden er som bekendt det sket, at de nordiske udenrigsministre, har nedsat en embedsmands komité med det formål at undersøge mulighederne for etablering af et zonearrangement i nordisk område. Som det færøske lagtingsmedlem af parlamentarikerkomitéen vil jeg tillade mig at beklage kommissoriets vage og upræcise ordlyd; det vil næppe gavne sagen, og jeg opfordrer derfor alle zonetilhængere i dette organ at arbejde meget alvorligt med zonetanken på nationalt plan. Det haster meget med at få zonetanken på nationalt plan. Det haster meget med at få zoneplanen ført ud i livet, der vil blive et betydningsfuldt bidrag til de afspændingsbestrebelse, der just nu for tiden er i gang over hele verden. Hvad den anden rekommandation angår, den vedrørende Dounreay-projektet, så vil det være meget godt at vide nærmere, hvad der er sket med sagen i Grønland, nu har vi hørt, hvad der sket med sagen i Island.

Som bekendt har de nordiske miljøministre, som Sundstein nævnte, vedtaget en erklæring, som udtrykker bekymring for dette projekt. Dette er en alt for vag formulering, og den kan knapt nok opfattes som en protest.

Dounreay-projektet er for tiden til behandling, også her i lagtinget, og lagtingets miljøudvalg har besøgt det eksisterende genudvindingsanlæg og den derværende hurtigreaktor i Dounreay samt forhandlet med de britiske atomeenergimyndigheder. Vores konklusion fra denne rejse er, at den konservative britiske regering er fast besluttet på at gennemføre projektet. Vores konklusi-

on er også, at gennemførelsen af dette projekt, d.v.s. at det er en realitet om 6-8 år. Et projekt, som vil betyde et anlæg, som er 12 gange større end det eksisterende anlæg, som er et stort anlæg, så vil det være en trussel i første omgang imod det økonomiske liv i Vestnorden og i anden omgang imod det biologiske liv.

Vi må derfor intensivere vores modstand og koordinere den med modstanden i Norge og på de nordlige britiske øer. Den lokale modstand er organiseret i Shetland og Orkneycåde, der finansieres af Shetland og Orkney Councils. Cåde arbejder nu for etableringen af Nordsøens og Nordatlantens kontakt-gruppe, der skal overvåge, hvad der sker i Dounreay-projektet, og samordne modstanden i det nordlige område.

Vores regeringer burde finde en måde at deltage i denne kontaktgruppe på. Jeg skal indrømme, at det kan skabe visse problemer, at Green Peace er medlem af denne kontaktgruppe, men jeg skal heller ikke undlade at nævne, at Green Peace har tilbudt sig at trække sig ud af gruppen, såfremt Green Peace's medlemsskab er en hindring for vestnordisk og norsk deltagelse i kontaktudvalgets arbejde.

Jeg skal tillade mig til at indtrænge og opfordre mine ærede kolleger i Island og Grønland at følge denne sag op hjemme så vel som ude. Jeg tilslutter mig Sundsteins idé, om at vi tager det op på en eller anden måde her igen, for jeg tror, at der måske er visse chancer endnu for at bremse dette projekt, fordi det er jo et led i et fælles, meget ambitiøst gendvindingsprojekt, og så vidt jeg har fået oplyst, så går det dårligt med den anden del af projektet, det som skal etableres i Frankrig, Italien, Belgien og i Vesttyskland. Desuden så er det et voksende tryk på den britiske regering,

bl.a. fra den britiske regerings broderparti, fra det norske højre f.eks., så det er måske ikke for sent endnu at skaffe en massiv modstand imod dette projekt, som kan blive det 20. århundredes mareridt.

Herr formand, jeg skal ikke gå længere i denne omgang, jeg skal blot påpege det, som allerede er kommet frem, at det er nødvendigt for samrådets fremtidige skæbne, at vores rekommendationer får en seriøs behandling af landsstyret og regering. Jeg er derfor meget interesseret i at høre videre, hvad erfaringer, vores grønlandske kolleger har høstet, nu har vi hørt, hvilke erfaringer de islandske har. Jeg vil så slutte med at gentage mine gode ønsker for samrådets virke og ønske vores gæster nogle gode dage her på Færøerne.

Hans Jacob Debes:

Tak til Jóannas Dalsgaard, og så er det Steingrímur Sigfússon.

Steingrímur Sigfússon:

Herr formand. Kære vestnordiske kolleger.

Vi samles nu den tredje gang til et møde i det vestnordiske samarbejdsråd, og sådan som det må være, så ser vi allerede nogle nye ansigter i gruppen. Det er jo nødvendigt, for samarbejdet skal jo fortsætte, trods det bliver ændringer af deltagere. Jeg vil gerne byde de nye deltagere velkomne til rådet og sige til de andre, som jeg allerede er bekendt til, at det er en virkelig glæde at mødes igen. Jeg må sige, at jeg er på mit første besøg til Færøerne, og det siger jeg ikke med stor stolthed, for det er meget sejlet, eller *sígt*, som siger i sagatiden, jeg har rejst 20-30 gange til udlandet, er det ikke godt nok at være her på første gang med sine næste naboer, men sådan er det nu, og det siger, at vores samarbejde

har store chancer at øges i fremtiden. Og det er jeg sikker på, at det snart skal ændres, og at jeg skal være på besøg på Færøerne og Grønland i fremtiden, og ikke kun i forbindelse med arbejde eller deltagelse af disse møder.

Men nok om det, det er to særlige emner, som jeg gerne vil sige nogle få ord om i forbindelse med forslaget, som har været indlagt her til rådet, på et senere tidspunkt tager vi disse forslag op under pkt. 7 på dagsordenen, men jeg vil gerne alligevel sige nogle almindelige ord vedrørende disse emner.

Det ene er det, som drejer sig om markeds- og handelsspørgsmål, som er fremlagt af den islandske delegation, den anden er vedrørende havforurening og bekæmpelse imod den.

Det er måske nogle herinde, som siger, at det er ikke meget, som vi politikere eller tingmænd kan lave på markeds- og handelsområdet; det er jo erhvervsmand, som skal drive det hele, og politikerne skal stå så langt væk som muligt, men den slags har vi jo hørt, og jeg er sikker om, at vi kender allesammen, trods forskellige politiske meninger, at vi politikere må føre os efter de rigtige omstændigheder; vi må sikre, at grundlaget er i orden, så at arbejdslivet kan fungere. Der er allerede store bevægelser i retning af øget samarbejde på at få forbindelser i Vestnorden på dette område, som jeg har nævnt. Jeg kan nævne f.eks. den oplæsningsudgave, »Kompasset«, som skal trykkes ved slutningen af året, der samles oplysninger fra 2.500 firmaer, 400 grønlandske og 700 færøske, ialt 3.600 firmaer i Vestnorden over varer og tjeneste, som disse producerer eller skaffer ved at være tilstede i den Kompas-udgave. Og der er mange eksempler, som man kunne nævne, og jeg tror, at det er vigtigt, at landsstyrene og regeringen samt med tingene følger med

og er oppe på niveau, hvad der vedtages. Og der er en anden ting, som jeg vil gennemdiskutere lidt, det er i forbindelse med dette, at vi i Island, ligesom Páll Pétursson har nævnt, tænker i hvert fald meget om de forandringer, som kunne blive, hvis Norge går ind i EF, hvis EF stadig forsøger at styrke sine toldmurer, og hvis alle vore udtalte forandringer mellem vore lande og USA fortsætter o.s.v. o.s.v.

Det ser måske ud, som jeg nævner et særlig sensitivt område, et konkurrenceemne, men jeg tror, at hvad som hændes, så kan det aldrig være til skade, at vi diskuterer sagerne, at vi veksler oplysninger og udjævner vores videnskab, om hvad der sker ude i verden og på de markeder, som vi stoler på. Det er også muligheden for at styrke eksponeringen i de lande på grund af de fælles stridigheder, som jeg er meget optaget af. Og jeg foreslår derfor, at vi diskuterer dette og godkender en rekommendation noget lignende den, som den islandske delegation har fremlagt. Og jeg kan godt se, at der har blevet fremlagt en anden, som er vedrørende dette samme område, som vi selvfølgelig kan diskutere tilfældigt med den første. Så er det et andet sted. Der foreslås fra tre nævninger fra den islandske delegation, som jeg vil nævne; det er vedrørende havforureningen, og er stort set henvisende til den rekommendation fra vores sidste møde. Vi behøver måske ikke at tage op en stor diskussion kun et år efter vort møde i Selfoss om den sag, men jeg synes, at det er rimeligt, at vi understreger vores meninger og genopfordrer til landsstyrene og regeringen at modarbejde alle planer, som kan medføre forurening af havet, som de siger i den tekst. Og jeg vil gerne i denne sammenhæng oplyse, at fra islandsk side er det bleven en bevægelse, jeg skulle næsten

sige en stor bevægelse; men efter Páll Péturssons tale, så kan jeg ikke så godt gøre det, for han er jo lidt skuffet med vores resultater, men jeg siger bevægelser i den retning af rekkommendationen, vi besluttet i Selfoss i sidste år. Sagen har været diskuteret i Altinget; i december sidste år, så fik vi rapport, en samlet rapport fra nogle forskellige pagmenter eller organisationer i Island, og jeg har et kopi af den rapport med mig på Færøerne, hvis der er nogen, som kan læse islandsk og vil have en kopi, så kan det ordnes. Og vi har også brugt vores muligheder, alle muligheder, som vi har til at protestere disse planer af udbygningen i Dounreay på internationalt plan, bl.a. har vi på grund af Pariskonventionen protesteret på dette møde, så jeg synes i hvert fald, at vi har haft nogle positive resultater af den beslutningen, som vi gjorde sidste år på dette område, og vi kan godt fortsætte at forhandle om sagen, som nogle har sagt til mig.

Til sidst vil jeg, herr formand sige, at jeg personlig er optimistisk for vort samarbejde i det vestnordiske parlamentariske råd, og jeg synes, at vi ikke skal være for skuffet, om vi ikke har store resultatet hvert eneste år, jeg siger, tværtimod, at vi må passe godt på, at i de kommende år ikke bliver for stærke krav om et stort praktisk resultat på hvert eneste møde og kun klager om dette. Sådan kan det naturligvis ikke blive. Alligevel kan vi glæde os over det praktiske og positive, som vi har fået frem, men vi skal også huske, at det er ikke mindst rigtigt at have et sådant stabiliseret samarbejde på topniveau, hvis vi har problemer, hvis der sker noget, som strækker på båndene mellem os, så har vi jo dette samarbejdsråd, så kender vi hinanden, så har vi et forum til at søge løsninger, og i hvert fald, så mangler vi ikke idéer. Vi kan se her på mødet,

at vi har 12-13 forslag foran os. Nu til sidst er der en idé, den ligner meget den, som Páll Pétursson fremsatte før i sin tale; det er nemlig den, at vi skal på vores næste møde og måske i fremtiden almindeligt få nogle repræsentanter fra specielle områder i vores samarbejde mellem vore lande til at indlede diskussion og give oplysninger om, hvordan samarbejdet går, og de kan så godt bruges som grundlag til generaldebatten. Jeg synes for eks., at en kort rapport fra Vestnorden komitéen eller fra den turistkoordinatur, vi har, og som arbejder i disse tre lande, kunne være godt på plads på den slags møde.

Hans Jacob Debes:

Tak til Steingrim Sigfússon og næste taler er Danfríður Skarphedinsdóttir.

Danfríður Skarphedinsdóttir:

Herr formand, kjære vestnordiske kolleger.

Som et af de nye ansigtene på dette møde, så vil jeg sige, at det er mig en glæde at være her, når man for tredje gang mødes for at drøfte idéer og forslag, som kan styrke samarbejdet mellem vore nationer. Jeg håber, at vi i denne vakre by får et godt og udbytterigt møde.

Jeg mener, at sådant et forum som dette samarbejdsrådet gir mange muligheder for et intensivt og frugtbart samarbejde, om det lykkes os at føre op de forslag, som vi vedtager på disse mødene.

Her mødes vi repræsentanter fra tre forskellige nationer, som hele tiden føler denne samhørighed på så mange måder, på så mange områder. Jeg er enig med Jóannes Dalsgaard i at vi skal intensivere protesten mod udbygning af atomkraftværket i Dounreay i Skotland. Heldigvis bliver vi alt flere og flere,

som protesterer imod disse planer. Vi ved jo alle, at forureningen er et af de store problemer, hele menneskeheden må stå frem for. På dette område, har vi en stor opgave, specielt når det gælder radioaktiv forurening. Denne forsvinder i mange tilfælde først om et par tusind år, og derfor kan man ikke påstå, at slik forurening er så ringe, at den ikke spiller nogen rolle. Vi må stå sammen for at beskytte de kostbare ressourcerne, som findes i havet omkring vore land og da med grundlaget for vores eksistens. Da radioaktiv forurening ikke er noget lokalt problem, må vi opfordre stærkt til, at vi i hele Vestnorden, ikke bara på Færøerne, protesterer imod udbygningen af Dounreay af atomkraftværket. Jeg nævner dette atomkraftværket som er en ganske aktuell sak i disse dagene, men mener selvfølgelig også, at vi må arbejde imod al slags forurening og sikre, at der aldrig findes atomvåben i vore lande eller havene omkring. Der er en ting til, jeg gerne vil nævne, fordi man har snakket her om, at vi skal føre op de forslag, vi vedtager på disse møtene. Ifølge Sigríður Dúna's forslag fra sidste år, som man vedtog her, udtalte man sit ønske om kvindelige repræsentanter fra alle tre delegationerne. Jeg må tilstå, at jeg havde forventet og håbet på at møde kvindelige repræsentanter fra de andre delegationerne, men det får nok vente et stykke tid til, men allikevel, så håber jeg, at vi kan begynde med arbejdet i den arbejdsgruppe, som vi også vedtog at danne, for at drøfte kvindenes stilling og vilkår her i Vestnorden. Det står på dagsordenen under pkt. 7.8. Det var et forslag fra mig, som jeg ikke skulle lægge for hele forsamlingen, men som jeg mente, at man kunne diskutere i denne arbejdsgruppen, men jeg synes, det er vældigt vigtigt, at vi kan begynde dette

arbejde og begynde at diskutere for at finde de udgangspunkter, som er vigtige for os og fælles for kvinderne i disse tre lande. Jeg synes, at jeg vil gentage, at jeg synes, det er vigtigt, at vi inden for rådet fører op de forslag, som vi selv vedtager inden for rådet, og som vedrører vort arbejde her.

Jeg nævnte fiskeressourcerne her for, men den største ressourcen vi har, er menneskene, som bor i vore land, og vi har mange ting at give hinanden. Når vi er sammen, kan vi også have indflydelse på de ting, som sker ude i verden. For at styrke vort samarbejde i fremtiden, vil jeg gerne nævne en idé, som jeg fik som lærer, så synes jeg, at det er ikke ret meget, vore skolebørn ved om de andre vestnordiske lande, og som en almindelig borger, må jeg sige, at jeg ikke har haft på følelsen i det sidste år, at det var så lidt et apparat som dette her, som mødes hvert eneste år. Så jeg mener, at vi måske kan intensivere og bringe oplysninger til andre mennesker, og jeg mener, at det kan ske, hvis vi vedtager et forslag, som er kommet frem om en kultur, men at det ville være en vigtig jeg mener, at det kan ske, hvis vi vedtager et forslag, som er kommet frem om en kultur, men at det ville være en vigtig opgave, kan ske den første opgave på sådan en fond at begynde at samarbejde med og lave undervisningsmateriale til skolebørn, slik at de lærer hinandens situation at kende, og der lærer de også hinandens kultur lidt nærmere at kende. Som vi ved, er der mange af os, som er her for første gang, deriblandt jeg også, og jeg mener, at på den måden kan man vække de unges interesse for disse naboland og knytte dem endnu bedre til hinanden. Så vidt jeg kan se, så er det ikke mindre nødvendigt, at vi i fremtiden står sammen, og så er det vigtigt, at disse unge kender disse naboene sine,

slik at de også ved, at der er langt flere ting, som forener os end skiller.

Tak.

Hans Jacob Debes:

Næste taler er Óli Guðbjartsson, værsgod.

Óli Guðbjartsson

Herr formand, ærede forsamling.

Allerførst vil jeg benytte lejligheden til at takke de færøske værter for den venlighed, som vi allerede har mødt her i Færøerne, jeg havde jo skrevet »på« Færøerne, men det siger jeg aldrig mere, efter Jóannes Dalsgaard tale.

Jeg ved ikke, hvorfor det er, men jeg synes altid, det er en speciel sjarme over et besøg til Færøerne, som sikkert ligger mest i færingernes enorme gæstfrihed. Jeg har endnu ikke haft lejlighed til at besøge Grønland, men det glæder jeg mig naturligvis til en gang i fremtiden. Dette møde i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd er nr. 2 efter stiftelsen eller begyndelsen af arbejdet i Nuuk i forfjor, men skønt det egentlige praktiske arbejde begyndte på Selfossmødet sidste år, så fyldte et referat fra det møde knapt et hundrede sider, så arbejdet er jo allerede kommet i fuld sving. Dette viser, at Vestnordens Parlamentariske Samarbejdsråd blev dannet af behov, og det viser også, og det er helt sikkert, at medlemmer af Grønlands Landsting, Færøernes Lagting og Islands Alting har næsten uendelig mange fælles problemer og fælles opgaver at drøfte.

Det er mig en stor glæde netop at lægge vægt på denne kendsgerning, når samarbejdsrådet for første gang træder sammen her i Tórshavn, hvor forkæmperen for vestnordisk samarbejde, Erlendur Patursson, levede og gennemførte sin politik. Æret være hans minde.

Men hvilke slags problemer skal man

lægge vægt på på en konference som denne her. Man har på de to første møder drøftet forskellige problemer. Man har drøftet fiskerispørgsmål af forskellig art og samarbejdsmuligheder på det betydningsfulde område for alle disse tre nationer. Man har drøftet trafikforbindelser imellem disse tre lande, og udviklingen er heldigvis blevet positiv på det felt i de sidste tre år. Man har drøftet forskellige andre betydningsfulde aktuelle spørgsmål, som f.eks. nedrustnings-sagen, fredspolitik, kvindernes stilling i disse lande og ikke mindst forureningsproblemet, men først og fremmest har man, synes jeg, lagt vægt på samarbejde på det kulturelle område med gensidige besøg, ikke mindst imellem sportsfolk og skoleelever, som allerede er blevet nævnt på dette møde. Disse drøftelser skal nu fortsættes her på dette møde. Jeg har tilladt mig at stille et forslag til rekommendation vedrørende oprettelse af en vestnordisk kulturfond, som jeg vil gøre nærmere rede for senere på mødet, men jeg håber, at dette møde vil blive udbytterigt og arbejdet af den art at det kan føre til gavn og glæde for dem, som vi hver for sig repræsenterer.

De tre særskilte nationer, som tilsammen danner en enhed, Vestnordens økonomiske, politiske kulturverden.

Hans Jacob Debes:

Tak, næste taler er Mikael Petersen.

Mikael Petersen

Formand og nordiske venner, jeg skal prøve at fatte mig kort.

Allerførst vil jeg sige, det er første gang, jeg er på Færøerne, og vil jeg først sige mange tak for den varme modtagelse, jeg har fået her, og jeg vil gerne fortælle, at naturen og folket her på Færøerne falder godt til, hvad jeg har regnet med. Venlighed og varme og i det hele

taget at mærke, at man er velkommen i landet som grønlænder. Det er jeg meget glad for, og jeg er spændt på at sige til vores venner i Island, jeg har aldrig været på Island, så jeg tager til Island herfra, jeg er spændt på, hvordan jeg vil opleve det dejlige land, som jeg har hørt om.

Jeg selv som nyt medlem af Grønlands Landsting, og selvfølgelig også som ny her i samarbejdet med Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd er jeg meget glad for, at man har startet et sådant samarbejde, og eftersom jeg er ret ung, skal jeg fortælle forsamlingen her, at ungdommen i Grønland er også meget glad for, at man har begyndt dette samarbejde. Jeg har aldrig mødt nogen blandt vores unge i Grønland, som i det hele taget er imod samarbejdet mellem vore tre lande, men derimod har jeg mødt nogen, som er meget glad for samarbejdet og er villige til at støtte samarbejdet.

Jeg har ikke kommet med noget forslag til denne samling, men regner med, at der kommer et forslag til næste års samling om vores ungdom. Men jeg er glad for, at man har taget med det forslag angående de unges rejsemuligheder mellem vores lande, og jeg glæder mig til at drøfte dette. Jeg vil komme lidt ind på mine interesser, hvor det står blandt vores unge i de tre forskellige lande. Jeg synes, at vi bør også støtte de unge, især organisationssamarbejde. Vi har forskellige ungdomsorganisationer, og mon ikke disse organisationer skal etablere samarbejde imellem jeres forbund. Jeg vil især også ind på vores idrætsforbund, vi har jo allesammen idrætsforbund i de respektive lande, og jeg ved, der har været samarbejde før, som har gået godt, og samarbejdet kører stadigvæk, men jeg synes, at dette samarbejde kunne være bedre og jeg synes, at vi bør

støtte, alle vi parlamentarikere, støtte dette samarbejde, og styre og forsøge at bane vejen for vort samarbejde for vore sportsfolk og idrætsfolk. Idrætten er jo vejen til, skal man sige miniskillekontakt, og skal vi også skabe den bedst mulige kontakt for vore folk. Jeg vil også lidt ind på meget positive indlæg, og jeg er også glad for og jeg synes, at de, som kom frem her i debatten, er meget positive og brugbare, men dog vil jeg komme ind på, som en af talerne kom ind på, de rekkommendationer, som man har drøftet her, er ikke blevet realiseret i fuldt omfang, og det skal vi selvfølgelig ikke være kede af, og vi ved jo allesammen, at vi kun er råd for vore respektive præsidier, men alligevel er det meget ønskeligt, at vores rekkommendationer skal blive realiseret så vidt muligt i fuld omfang. Derfor synes jeg, at vi skal skabe en forretningsorden, som sikrer rekkommendationerne, der bliver realiseret så vidt muligt i fuld omfang, og vi kan ikke undgå at opnå dette, vi kan ikke undgå at henvende os til vores hjemmestyre, kun at vi bedre kan ordne en forretningsorden, sådan at den kan realiseres, vores forslag til rekkommendationerne. Jeg synes, at der kom et meget positivt indlæg også angående export samarbejde, jeg synes, at det er et punkt, som er meget nødvendigt for vores lande for at skabe økonomisk situation i vores lande, er det fuldstændig nødvendigt, at vi samarbejder på det område, eksportområdet, og jeg håber, at vi får et dejligt møde her i Færøerne, og jeg håber at vort fælles mål og gensidig respekt at vi kan nå alt det mål, vi stræber til.

Jeg siger endnu en gang tak til jer allesammen, og jeg håber det bedste for mødet her.

Mange tak.

Hans Jacob Debes:

Ja tak, vi har besluttet, at vi holder en meget kort kaffepause oppe på loftet, vi får 7 minutter præcis, og derefter fortsætter hele to talere, først Otto Stenholdt og derefter Árni Gunnarsson. Ja, jeg vil så give ordet til Otto Stenholdt.

Otto Stenholdt:

Herre formand. Det var den afgående formands efterretning, jeg var heroppe, for at skynde mig at sige, hvad det var, jeg var utilfreds med. Jeg har opdaget, at jeg ikke alene er utilfreds med den arbejdsmåde, vi har. Jeg har været medlem af Nordisk Råd snart 10 år, og jeg har fundet ud af langsommeligheden i dette råd, det er fantastisk langsom arbejdsmåde, man har, og det er det, jeg er bange for, at vores Vestnordens samarbejds måde kan blive endnu mere langsom i forhold til Nordisk Råd. Det er det, jeg er bange for. Det er derfor, at jeg har tænkt mig, at det skal laves om, således at det har nogen mere kontakt til andre nordiske opgaver, f.eks. et udvalg, og måske vores landsstyrer skal tage meget mere del i arbejde, således at det kan analysere vores drøftelser hurtigere til Nordisk Råds præsidier f.eks., det er derfor. Jeg kender Nordisk Råd og den langsommelighed der, det er derfor, jeg vil advare jer, vi skal ikke bare trøste os med at sige det, at det skal nok gå, men ikke sådan, jeg synes nok, at det er den slags, vi skal snakke lidt om.

Kære venner, vi har ellers haft alle tiders kulturuge i Godthåb sidste uge. Det har lydt i Godthåbs gader islandsk musik; også fra alle de andre nordiske lande, det har gjort alle tiders indtryk i hele Grønland. Vi har indviet Nordens Institut i Nuuk. Huset er ikke så stort, måske har vi lidt misundelse til færingerne, de har så stort Nordens Hus her, men der skal vi håbe, det er kimen eller

starten til senere Nordens Hus i Grønland. Og samtidig har vi også indviet noget, vi kalder Grønlands Universitet, en gammel bygning i Godthåb, og i den forbindelse, tænker vi meget på nordiske venner, og det skal være lærde folk og forelæsninger; vi glæder os til det at arbejde med dem, der har universitet, og det problem vi har, jeg håber sandelig også, at vi også skal tale om det, det er enormt problem vi har i forbindelse med boligerne i Grønland. Interessen er i hvert fald for Færøerne, om hvordan de klarer deres boligproblemer, islænderne har måske også noget at fortælle os. Vi glæder os til lidt mere samarbejde med vores nordiske venner. Vi er meget interesserede, at det lykkedes med atomværket på den anden side af Atlanten, jeg kan godt huske, at da vi havde taget beslutningen, at der i hvert fald fra Grønland har været meget stor interesse, at der skal være atomfri zone der, hvor vi befinder os. Jeg er også meget glad for det samarbejde med Island fra Grønland eller Narssauq, Reykjavík og nu til Færøerne, jeg synes, at det er glædeligt at se, at det gik så flot, og jeg tror nok, at de har planer om at udvide mere, og det var der, jeg kunne se det første samarbejdsværk, det skal jo også udvikles. Det er ikke første gang, jeg kommer til Færøerne; det er godt at se, der sker meget her, og jeg glæder mig til at være her et par dage, og jeg ved, at færingerne er gæstfrie. Jeg siger tak.

Hans Jacob Debes:

Ja tak, og Árni Gunnarsson, værsgod.

Árni Gunnarsson:

Formand, gode nordiske venner.

Nogle få ord. Man har i dag vist visse bekymringer for, at man ingenting gør for de rekommendationer, som er god-

kendt her i rådet. Der findes en udvej, der findes en mulighed, og den er, at vi tager med hjem de forslagene og lægger dem frem i vores respektive ting og får dem godkendt der.

Jeg vil først og fremmest angående den generaldebat, som jeg hørte i dag, lægge tung vægt på Jóannes Dalsgaards tale angående Dounreay. Jeg tror næsten, at vi ikke kan rejse hjem, uden at vi har en meget skarp rekommendation godkendt her i rådet, hvor vi påpeger, hvad der i virkeligheden hænder i Dounreay. Det er en livsvigtig sag for vores lande, at ingenting hænder, ingenting sker, som kan ødelægge vores fiskefelter, og jeg vil også påpege noget, som vi har ikke sagt noget om, men bør tages op, uden at vi tænker på, om vi støtter medlemsskabet af NATO eller ikke, det er den øgende krigsskibstrafik på havet mellem Grønland og Island. En norsk general fortalte mig for ca. 2 år siden, at det ikke var usædvanligt, at op til 70 ubåde sejlede mellem Grønland og Island én dag. Jeg vil også påpege, at mange af disse bådene, mange af disse krigsskibene er atomdrevne, og har man tænkt på, hvilken kraft der står på, kunne opstå, hvis en båd fik den ulykke at tappe ud radioaktiv kølevand. Jeg tror næsten, at der er ikke ret mange, som ved, at fiskestammerne, som vi lever af, 70-80% kunne blive ødelagt for ca. 100 år eller 200 år. Jeg synes, at vi skulle tage den erfaring her ind i vores debat, skønt nogle af os støtter medlemsskabet af NATO. Det er faktisk uforskammet af stormagterne, om jeg kommer til at tænke på det, at de bruger vores farvande, vores grænsezone til at øve sine mænd, sine skibe, sin flåde i krigslejr. Det var det, herr formand, som jeg ville sige, og jeg håber, at den der diskussionen kommer op under vores diskussion i morgen om de rekommendationer,

som vi har her foran os.

Tak.

Hans Jacob Debes:

Vi siger tak til Árni Gunnarsson, og så tror jeg, at vi af praktiske grunde er nødt til at hæve mødet for i dag, for vi skal jo sejle med skib kl. 17.50 til Toftir, men vi fortsætter så generaldebatten i morgen kl. 9 præcis.

Så tak for i dag.

16. sept. 1987

Hans Jacob Debes:

Ja, god morgen, så tror jeg, at vi fortsætter sessionen og generaldebatten. Jeg kunne tænke mig, at vi fortsætter ud i ét til kl. 10.30, hvorefter vi holder en kort kaffepause på et kvarter, og så fortsætter til kl. 12, hvorefter vi går ud til Føroya Fiskasøla, som vil være vært for os ved en frokost. Nå, vi skal med bus, siger Kristoffur Thomassen. Alle er velkommen til at bede om ordet.

Første taler bliver Agnar Nielsen, værsgod.

Agnar Nielsen:

Herr formand. Et gammelt ordsprog siger: »Alle gode gange er tre«, og nu er det tredje samling, vi har i dette samarbejdsråd, så jeg håber på, at vi får et rigt udbytte af denne vores tredje samling. Det var vores forhenværende formand, Páll Pétursson, som gav udtryk for skuffelse over reaktionen fra vores regeringer til de beslutninger, som vi har gennemført i dette samarbejdsråd. Vel så. Men jeg kan ikke rigtig tilslutte mig denne skuffelse.

Hvis vi tænker på de forslag til de rekommendationer, som er blevet fremsat og besluttet på samarbejdsråd, så er det sager og problemer, som ikke kan løses

fra en dag til en anden, nej, jeg går med frimodighed op i arbejdet indenfor det samarbejdsråd med sikkerhed på, at vores regeringer vil høre os. Vi har også til denne samling flere interessante forslag til rekommandationer, som vi skal behandle efter generaldebatten. Jeg har de andre to gange, vi har været sammen som en vigtig ting for vores tre lande, nemlig den fiskekvote, som vi tildelel hinanden, den har måske nok størst betydning for os færinger, og jeg vil også i år nævne den her tingen, og i år kan jeg tillægge en tak for fremgangen. Når vi i år var færdige med vores kvote oppe ved Island, som ligger omkring 7.500 tons, så kunne vi få 500 tons mere, og det var en stor betydning for de fiskeskibe, som fisker med kroge, d.v.s. langline og snelle, så man kan pege på fremgang også indenfor de her ting. Og oppe ved Grønland, der har vi også fået i Østgrønland tildelt en kvote på 500 tons rødfisk, 150 tons »svartkjaft«, som vi kalder det, hvad hedder det, »blåhvilling«, ja, med »svartkalva«, hellefisk, men jeg bruger så det færøske ord »svartkalvi«, og det har vi været glade for, men her vil jeg altså komme med et ønske til de grønlandske medlemmer inden for delegationen. Det er sådan, at man fisker en slags fisk, så kommer man til, hvor meget eller hvor stort procenttal får man lov til at fiske af andre, af tillæggsfisk, i Island har man 20%, i Grønland der kommer man til 10%, og det synes jeg er i orden, hvis man kan finde frem til det, men så er det sat i denne her »sáttmála«, dog højst 2½ tons. Nu er det meget lang afstand op til Grønland, så de siger, at man må bruge temmelig store skibe, når man skal delop, og man får lov til at fiske 10% i tillæggsfisk, dog ikke mere end 2½ tons. Når man har gjort aftaler, så mener jeg, at det skal gøres sådan, at man får lov til

at fiske de kvoter, som man har aftalt. Og der kan man nok se, at det bliver meget vanskeligt for os med store skibe, når man ikke kan have mere end de her 2½ tons. Så er det en ting, der står mere i den kontrakt, og det er at de fisk, torsk og hellefisk, de skal smides i havet igen. Nu er det sådan, at i det praktiske, at når trawlet kommer ind, og denne her trawlpose kommer ind, så bliver denne her knude løst, og så går hele fisken i et i sådanne krubber, og så begynder man at — ja vi siger »blóðga« — jeg ved ikke, hvad jeg kalder det på jeres sprog, det er at skære halsen over, for at blodet skal komme ud af fisken. Når man så kommer længere ned, så kommer man til en død torsk og måske en død helleflynder, men den skal i havet igen, for det står i kontrakten, derfor siger jeg, hvorfor skal man ofre havet døde fisk, det er for at forurene bunden endnu mere, end hvad den er i forvejen. Sådanne småting, hvis man kan kalde dem småting, men jeg mener, at det må være en misforståelse af dem, der har skrevet kontrakten, og jeg ville ønske og bede de grønlandske medlemmer om at virke for at sådanne ting, som de her sådan, at når man har gjort en aftale, så skulle det gerne være sådan, at man fik lov at fiske de kvoter, som er aftalt.

Herr formand. Kun en lille ting til. Alle gode gange er tre, og jeg vil sige til vores gæster, der er kommet til den tredje samling, at I skal være hjertelig velkommen her til vore dejlige øer.

Hans Jacob Debes:

Ja tak, Agnar Nielsen. Og jeg skal lige oplyse, at det er præsidiets hensigt, at når vi er færdige med generaldebatten, så synes vi, at vi i nationaldelegationerne får lejlighed til at mødes, måske et kvarter eller 20 minutter, før vi går over til behandlingen af forslagene til re-

kommendationer, også fordi præsidiumet er nødt til at holde et lille møde, før vi går over til rekommendationerne.

Jeg vil så give ordet til Jens Geisler.

Jens Geisler:

Herr formand, kære nordiske kolleger. Jeg vil prøve at fatte mig i korthed. Jeg siger først og fremmest tak for den venlige og gode modtagelse, jeg har fået i Færøerne, og vi er meget glade for, at vores samarbejdsråd holder møde her i dette land, og vi har som sagt fået en meget fin modtagelse, og det er udtryk for, at man også lægger vægt på dette samarbejde her på Færøerne. Der er en hel del ting, som medlemmerne her har fremlagt under generaldebatten, men en ting, som jeg først og fremmest vil kommentere, det er, hvad der sker med de forskellige rekommendationer, vi vedtager her, og jeg synes nu også, at der ikke har været rimelig reaktion fra de respektive landes landsstyrelser eller regeringer. Jeg har selv fremsendt samtlige resolutioner fra sidste års møde til landstingets sekretariat i Grønland og foreslået, at de blev behandlet i landstinget eller landsstyret, men der har jeg altså ikke fået reaktion. Jeg sendte det rå resolutionsforslag eller rekommendationsforslag med skriftlige rettelselister, men det har ikke været oppe at vende i det grønlandske landsting, og jeg tror ikke heller, at landsstyret som sådan har reageret på disse forslag, men det kan også hænge sammen med, at vi har haft valg i utide i Grønland, som blev udskrevet i marts måned, og det kan også tænkes, at det også har spillet ind. Men jeg synes, at det er ret væsentligt, at det fremtidige formandskabs sekretariat og formanden, at de udøver en slags pression over for de forskellige organer, vi henvender os til, de følger forslagene op, og hører først og fremmest regeringernes

og landsstyrenes sekretariater og vores enkelte repræsentationer herfra om, hvordan det går de forskellige ting, og jeg synes også, at man skal styrke samarbejdet gennem landsstyrelserne og regeringen i Island, at der bør komme et tættere samarbejde ad den vej der, men jeg ser frem til, at vi finder en ordning der, som kan sikre, at der sker en opfølgning af de forskellige ting, vi vedtager, og at der er en kontinuitet i vores arbejde. Jeg synes nu også, at det er meget væsentligt, at vi tre lande her og vi tre folk, at vi samarbejder. Jeg skal ikke komme her med nogen begrundelse hvorfor, men det er nok så væsentligt, at vi står sådan, og derudover så synes jeg også, at vi gennem vores medlemskab af ICC har en stor mulighed for at kombinere Vestnordens samarbejde med vest — jeg tænker på Kanada og Alaska, som også har meget stor indflydelse på vores miljø, jeg synes også selv, at det er meget spændende som medlem af begge repræsentationer at kunne se sammenhæng i de forskellige ting, i forsvarspolitiske spørgsmål, i kulturelle spørgsmål og miljømæssige spørgsmål og ressourcespørgsmål i det hele taget. Det er meget spændende at deltage i begge lag, det er også nødvendigt at vi koordinerer ved dem på den der.

Hans Jacob Debes:

Tak til Jens Geisler, så giver vi ordet til Tórálvur Mohr Olsen.

Tórálvur Mohr Olsen:

Herr formand, ærede rådmedlemmer.

Nu nærmer denne her generaldebat sig sin afslutning. De fleste rådsmedlemmer har haft ordet. Talerne har berørt mange områder, som det er ønskeligt, at man samarbejder om eller samarbejder mere om i fremtiden, og jeg synes, at mange af de tanker og ideer,

som er fremkommet, er positive og værd at støtte.

Et emne, som talerne har berørt, man kan næsten sige, at det har gået som en rød tråd igennem hvert indlæg, er problemet vedrørende forureningen af havet og luften. Jeg tror, at vi først og fremmest her må gøre en indsats for at bevare vor eksistens, og her har vi også sammenfaldende interesser at værne om de ressourcer, som findes i havet, og som er vores livsgrundlag. Af de tre lande Færøerne, Island og Grønland tror jeg, at Færøerne er det mest ømfindtlige, og vores eksport for 99% vedkommende kommer fra fisk og fiskeprodukter. Vi her på Færøerne hilser derfor med glæde alle forslag, som måtte fremkomme, som kan hjælpe til at bevare vort livsgrundlag. Jeg tror, at vore partnere her i rådet, som også i høj grad er afhængige af de levende ressourcer i havet, er enige med os. Personligt tror jeg, at forureningen af havet og luften er den største trussel for vores erhverv fremover. Her tænker jeg særlig på atomværket Dounreay, som ligger os her på Færøerne nærmest. Hvis der går noget galt der, kan det give os problemer med at sælge vore fiskevarer. Vi kan alle huske, hvad der skete i Dounreay. Vi ved også, hvor store vanskeligheder og problemer, som man havde rundt om i hele Europa, den gang slap vi så nogenlunde, da Tjernobyl ligger langt væk. Hvis der sker noget i Dounreay, så kan det også skade Island og Grønland, give Island og Grønland store vanskeligheder med deres afsætning. Men når man taler om forurening, så er det ikke bare faren fra atomkraftværkerne, det er ligeså stor trussel i det kemiske affald, som de store europæiske industrinationer dumper i havet, også blev der på mødet her i går nævnt trusler fra atomkrigsskibe, særlig atomubåde, som færdes i vore far-

vande. Så det er ikke noget til at tage fejl af, her har vi noget at samarbejde om og prøve på at stoppe forureningen.

En anden ting, som jeg lige vil nævne, er truslen imod vores specielle livsform. Denne her trussel kommer fra de store nationer og miljøorganisationer, Green Peace og andre. Jeg tror, at her mangler et oplysningsarbejde, som det her råd kunne være medvirkende til at sætte i gang, således at man kan skabe forståelse for, at det er ikke grønlænderne, som udrydder sælerne, det er ikke islænderne, som udrydder storhvalerne, og det er ikke færingerne, som udrydder grindehvalerne. Så jeg tror, at der ligger et stort oplysningsarbejde her.

Lad mig ende med at sige, at de her tre lande har meget at samarbejde om. Det er bare at komme i gang og få beslutningerne ført ud i livet. Tak.

Hans Jacob Debes:

Tak til Tórálvur Mohr Olsen.

Ordet er frit. Der er ikke flere talere på listen.

Jógvan Sundstein:

Herr formand. Det er ikke for at diskutere med den sidste ærede taler, Tórálvur Mohr Olsen, men det er, da han fremdrog spørgsmålet om atomkraftværket i Dounreay.

Vi har talt om det i går også, og spørgsmålet er om, hvordan proklamerer man sin modstand imod udbygningen af Dounreay, således at det bedst kan høres og bedst kan forstås. Vi har jo prøvet at gå igennem regeringerne, vi har prøvet Nordisk Ministerråd. Mit spørgsmål, det går faktisk til præsident, og det drejer sig også om vedtægterne for dette råd. Er der mulighed at komme igennem med en vedtagelse, en protest vedtagelse mod Dounreay, der kan sendes direkte til den engelske regering

og med oplysning om dette til de øvrige nordiske regeringer. Har vi i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd mulighed for at gå direkte dertil, eller er vi bundet af vores vedtægter, der faktisk siger, at vi kun kan give henstillinger til vores landsstyrer og regering. Det kunne jeg godt tænke mig, at præsidiumet tog op til drøftelse, når det alligevel skal mødes imellem generaldebatten og forslagsdebatten.

Hans Jacob Debes:

Jóannes Dalsgaard, værsgod.

Jóannes Dalsgaard:

Ja, herr formand. Det drejer sig faktisk om det, som nu er det vigtigste spørgsmål i problemet med Dounreayprojektet, som blev rejst både af Tórálvur Mohr Olsen og Jógvan Sundstein. Det er, hvordan skal man nu gå videre, efter at alt det, som er prøvet, har slået fejl, og det er der mange mennesker, som har tænkt over, hvordan. Hvad gør man nu, og jeg har også med de evner, jeg har fået at tænke med, prøvet at tænke lidt over det, særlig efter, at jeg havde lejlighed sammen med andre færøske parlamentarikere at besøge de britiske myndigheder og det eksisterende værk. Fordi jeg synes, at det mest deprimerende ved hele situationen, det er de britiske myndigheders holdning, som er præget af meget stor kynisme og meget lidt hensyn.

Det britiske atomenergimyndigheders holdning, den er ganske enkelt den, der siger, så længe vi overholder britisk lovgivning, så har vi vores på det tørre, så har vi ikke nogle moralske eller miljømæssige problemer, hvad der sker uden for vores jurisdiktion er os uvedkommende. Det er jo en holdning, som er meget svær at slås med, så jeg tror, at det er vej, man kan gå, den er at møde

dette projekt med en kvalificeret, en faglig, kvalificeret kritik, d.v.s. at vores myndigheder må ofre nogen ressourcer på at få nogen virkelig kvalificerede atomfysikere, miljøfolk, jurister og økonomer til kritisk at gennemgå hele projektet, fordi den konference, som Atli Dam, Jóngerð Purkhús og miljøudvalget deltog i i Shetland, den afslørede meget tydeligt, at hele projektet har nogle fundamentale teknologiske og økonomiske svagheder, og disse svagheder er der både britiske atomfysikere og politikere, som er klar over. Det er bare det, at for tiden er de andre i flertal, så jeg tror, at det næste skridt må være, at man på en eller anden måde for en virkelig kvalificeret gennemgang af projektet, som man kan lægge frem for, jeg ved ikke, om man skal bruge så flot ord som verdensopinionen, så i hvert fald den europæiske opinion, fordi dette projekt er noget helt nyt, noget helt fundamentalt anderledes end skal vi sige den traditionelle atomenergi teknologi. Det drejer sig om drøm. Det drejer sig mere om religion end teknologi. Det er den gamle drøm om perpetuum mobile, om evighedsmaskinen, det drejer sig om drømmen om, at man kan skabe en energi, der så at sige genskaber sig selv, altså for at sige det meget enkelt, så tror disse folk i ramme alvor, at man i det ene værk kan udvinde, kan forbrænde uranium, og af dette uranumaffald kan man så producere plutonium, som man så overfører til et andet værk, som igen laver uranium af dette plutonium, som man så putter igen i det andet. Altså de tror virkelig, at man kan gøre det, og så har man løst hele verdens energiproblemer. Men man har eksperimenteret på dette sted siden 1953 med disse ting, og man har endnu ikke nået længere end at forbruge, end at genskabe, altså reprocessere 10% af det

uraniumaffald, man forbrænder i disse her hurtigreaktorer, og det skaber nogle kolossale storesproblemer, altså lagerproblemer, oplagringsproblemer, fordi de resterende 90% af affaldet er højradioaktivt affald, som skal bevares i århundreder under konstant nedkøling med meget kompliceret teknologi. D.v.s. at man vil påføre en lang række kommende generationer en pligt til at arbejde med disse stoffer, man må ligesom også have en filosofi at stille op imod det her, det er, skal vi sige den stærkeste kritik fra kritikerne, det er at man ligesom ikke har noget at stille i . . . , man må have noget alternativ, fordi atomenergi er populær i Storbritannien, kulenergi er upopulær, og det vil sige, at kritikerne kan ikke bare sige, at det er farligt, de må have noget at stille op, en anden energifilosofi at stille op imod disse meget religiøst betonedede fagfolk, altså hvis I forstår den betydning, jeg bruger af ordet religiøs. Men som sagt, der er stor tvivl i Storbritannien og i EF om dette projekt. Jeg tror, at man skal appellere til tvivlerne og få dem til at arbejde, altså man må ligesom få styrket modstanden i Storbritannien, og derfor vil jeg gerne igen appellere til mine kolleger om, at vi får indledt et samarbejde med modstandsorganisationen der.

Og det fører til, at jeg må rette min gode ven Tóralvur Mohr Olsen, som kom til at nævne Green Peace, jeg vil ikke polarisere mod noget, men det er jo sådan, at Green Peace faktisk ikke, faktisk ikke er den eneste organisation, som i hvert fald bekæmper det færøske grindedrab, men jeg ved godt, at de bekæmper den norske og islandske storhvalfangst og den grønlandske sælfangst, men på denne konference, da havde lagmanden og jeg et møde med Green Peace, og Jóngerð Purkhús var

også med, og da lovede Green Peace folkene at arbejde for at man standsede disse kampagner imod Færøerne, Grønland, Island og Norge. Jeg nævner det fordi, at det bliver svært at slås imod værket i Dounreay uden at samarbejde med Green Peace, så vi får nok et moralsk eller politisk problem.

Tak.

Hans Jacob Debes:

Jeg vil give mig selv ordet for en kort replik.

Jeg synes, at det er et meget interessant spørgsmål, som Jógvan Sundstein har rejst, det at spørgsmålet om dette er et teknisk problem, et politisk problem eller et juridisk problem, og det er ligesom at denne diskussion kan få, hvis man vil eller ønsker det, ligesom en ny dimension. Dette tings, færøske lagtings stilling, er ganske klar og entydig, og vi var også enige på Selfoss sidste år i dette spørgsmål, men så rejser spørgsmålet sig igen, om hvad sker der så efter vore vedtagelser, og der er ingen grund til, at det skal være en hemmelighed, at den officielle færøske stilling, den bliver sendt gennem traditionelle diplomatiske kanaler, d.v.s. igennem det danske udenrigsministerium, og der blev den simpelthen henlagt og slyttet og ikke ekspederet videre, så der befinder vi os også på tærskelen til visse politiske problemer for os, men jeg er godt klar over, at vi skal ikke inddrage konstitunelle problemer i debatterne i dette råd, men derfor synes jeg, at det er et interessant spørgsmål, om vi bør eller kan henvende os direkte til dette forum eller dette organ til de britiske myndigheder, og det er klart, at vi på vort præsidiemøde skal diskutere dette spørgsmål, for hvad gør man, om man ikke kan komme videre igennem de traditionelle diplomatiske kommandokanaler, om

man ikke så bør bruge andre midler, så jeg synes, at det er et interessant problem, og at det kunne ligesom give hele vores situation og vores stilling det lille skub i den rigtige retning, hvis der er politisk baggrund for en sådan direkte henvendelse, uden at det skal opfattes som landsforræderi.

Tak.

Hans Jacob Debes:

Og jeg vil så give ordet til Adolf V. Hansen.

Adolf V. Hansen:

Herr formand, ærede forsamling.

Det er nu gået 6½ år siden, initiativet blev taget, første gang det kom på tale at få et samarbejdsudvalg imellem Island, Grønland og Færøerne, og det er rigtigt, som det er blevet sagt her, at det var Erlendur Patursson, der kom med forslaget, eller kom med idéen og sammen med formændene for samtlige partier i lagtinget stillede frem et forslag om det her samarbejde. Og der var flere møder i begyndelsen, og jeg var med helt fra begyndelsen, selvom jeg skal heddes at være ny i samarbejdet nu, så har jeg været med til at stille forslaget og har været med til de 4 første møder, det var de uofficielle møder, vi havde med Island for sig og Grønland for sig. Og man må konstatere en glæde over, at det er begyndt at tage en fast form i bemærkningerne til forslaget i 1981; der siger forslagsstillerne, at man ikke ved, hvilken form, et sådant samarbejde kan komme til at få, og at man heller ikke kan komme med direkte forslag, uden først at have talt med de andre to lande, og det er så det, der er sket i de første år, hvor der var forholdsvis hyppige møder, men dog kun tosidige eller bilateale, men nu er det så, at alle tre har været med nu i de sidste tre møder, der har

haft mere fast form, og det må man glæde sig over. Og jeg er sikker på, at hvis vi arbejder fornuftigt, så har vi et stort arbejde foran os, et arbejde, der skal være med til at opbygge og styrke de her små lande. Det er sådan, at når man er lille, så er der grænser for, hvad man kan klare, men ved samarbejde, så kan man komme lidt højere op, og man kan hjælpe hinanden og derved blive lidt stærkere. Det var Páll Pétursson, Otto Stenholdt og Jógvan Sundstein, der udtalte, at de er skuffet over den manglende reaktion for rådets vedtagne rekommendationer, og jeg kan i begrænset omfang tilslutte mig denne skuffelse, dog ikke helt. Det er jo sådan, at hvis rekommendationerne skal følges, så er det ikke en rekommendation mere, så er der en ordre, og vi skal glæde os over, at vi har så meget demokrati, at det også skal kan lade sig gøre at sige nej til rekommendationer, som rådet finder ud af. Det ville være meget rart, hvis de fleste af dem blev fulgt, men er det ikke alle, er der ikke noget at gøre ved, og man må bare faktisk glædes over, at man har så meget demokrati, at vi ikke kan sidde her og være et overordnet organ, men at vi er et, som det ligger i ordet, et rådgivende organ, og derfor skal vi ikke miste modet, vi skal fortsætte med at komme med råd, fortsætte med at gennemtænke og gennemdiskutere problematikken.

Det, der er mest centralt i debatten her, det er Dounreay, det kan man ikke komme uden om, det er ligesom det piner alle sammen, og jeg skal helt ærlig indrømme, at mig piner det overhovedet ikke. Dounreay, bygger de den, så bygger de den, og vil parlamentarikerne protestere, må de gerne protestere, og mangler de en stemme i deres protest, så vil jeg godt give min stemme til det, men jeg kan ikke se noget stort i det her med

Dounreay, fordi vi lever i fare hele tiden. Dalsgaard var her, og han talte for noget religiøst, og jeg vil sige, at modstanden for al udvikling, det er en religiøsitet, og det er den, vi oplever over hele verden i øjeblikket, det er modstand imod alt, hvad der sker. Jeg skal ikke komme ind på at forklare, hvor den modstand kommer fra, men jeg vil gøre opmærksom på, at vi har haft atomeenergi nu i mere end 40-50 år, og vi kan på et meget lille stykke papir skrive de skader, der er sket, bortset fra de første skader i Japan, de var ret uhyggelige, men det kan tilskrives ukendskab til, hvad man havde med at gøre. Inden man går i krig med at protestere, så skal man tænke på, hvor mange skader er sket på dette område siden 1945, hvor mange skader er sket med biler, både direkte og indirekte, siden den gang, hvor mange skader er sket med fly, hvor meget er der sket med cigaretter, med spiritus, med søfart. Vi skal, synes jeg i hvert fald, passe på, at vi ikke overdimensionerer en ting, fordi det er blevet in at protestere imod. I øjeblikket er der den der udvikling, og jeg er helt sikker på, at hvis vi går nogen 100 år tilbage i tiden, og man pludselig opdager benzinen, og kunne se, hvilke skader, der kunne ske med benzinbomber og ildebrande af benzinexplosioner, så er jeg sikker på, at modstanden var lige så stor. Jeg vil sige det på den måde, at de videnskabsmænd, der arbejder med dette her, det er seriøse mennesker, der arbejder for at finde frem til energiresourcer, som både kan gøre det billigere for os og også fordi at de kommercielle ressourcer er ved at slippe op på mange områder, i hvert fald dem, det kan lade sig gøre at anvende i dag. Og jeg er sikker på det, at vi skal leve i 100 år på jorden, inden atomenergien og skaden af den er lige så stor som skaden fra kul-

støv. Og derfor vil jeg anmode rådet om, når de nu skal vedtage en rekommandation angående dette her, om at tænke over, hvad det er, man protesterer imod. Tænke på, hvordan vil det se ud, hvis protesten lykkes, hvis vi får stoppet det, og hvordan, hvad vil der ske, hvis vi får stoppet de ressourcer af energi, vi har brugt indtil nu, hvis det var lykkedes at standse benzinen f.eks. Det er kommunikationen, denne her fantastiske kommunikation i dag, der gør, at vi er i stand til de her protester, og jeg vil i hvert fald på det kraftigste advare imod, at sende ugenomtænkte protester ud i verden fra et råd. Rådet blev startet for at finde frem til et samarbejde imellem de her lande, således at vi kunne opbygge hinanden, ikke for at vi skal prøve at protestere udad. Jeg kan ikke finde det i, nu har jeg det oprindelige forslag her, jeg kan ikke finde det i det, heller ikke vedrørende den der nært-nævnet i Nordisk Råd, der siger her, at indenom nært bør prioriteres aktive insatser for at få i stand et regionalt samarbejde mellem Island, Grønland og Færøerne. Vi kan ikke finde ud af, at det er sådan noget, og jeg er en lille smule bange for, at hvis vi skal bruge denne her fællesskab, det her råd til sådant noget, så er jeg bange for, at den kommer til at opløse sig til at være en protesterende i stedet for en initiativtagende, et initiativtagende organ, der skal være med til at oparbejde de her tre lande til noget større, end det er, og det var det, der var grundtanken i det hele.

Tak skal i have.

Hans Jacob Debes:

Ja, Jógvan Sundstein.

Jógvan Sundstein:

Herr formand. Sidste ærede taler sagde, at videnskabsmændene, der arbejdede

med atomkraftværker, med atomenergi o.s.v., at det er seriøse mennesker, og det er de også, det er der ingen tvivl om det. Spørgsmålet er bare, det at være seriøs og det at være ekspert, det kan godt falde sammen. Men når man er ekspert, så går man faktisk med skyklapper på, altså man har meget svært ved at se helheden. Jeg er selv i mit civile liv, jeg har et fag, og jeg vil nok også indrømme i mange tilfælde, at indenfor mit fag, der kan man godt være det man kalder fagidiot, men af de største fordele ved at være politiker, det er at man er nødt til at tage stilling til en masse ting, som man ikke er ekspert i. Det vil sige, at man skal følge med i alt, hvad der foregår i samfundet; man skal tage stilling til en hel masse ting, tildels ved hjælp af ekspertbistand o.s.v., men man er ansvarlig for at tage stilling til tingene, og derfor skal man prøve på at bedømme helheden, og den bedste træning i at kunne bedømme helheden, det er at være politiker.

Det blev nævnt fra Jóannes Dalsgaards side, at man skulle prøve på at komme med en kvalificeret modstand. Nogen kvalificerede modargumenter imod udbygningen af Dounreay, nu skal jeg prøve på at udtale det nogenlunde rigtigt. Det er for så vidt også udmærket, men jeg mener, at faren ved at gå ind på den bane der, det er at man så kommer til at diskutere på de præmisser, at værket skal bygges. Og det, som jeg mener, er vigtigt her, er, at man skal prøve på at argumentere for, at værket overhovedet ikke skal bygges. Jeg ved godt, at man står overfor store og stærke modstandere, stærke magter i det her, det er den britiske regering, det er hele EF som bagland i det her tilfælde, og måske andre lande oven i købet også, idet at affaldet fra atomkraftværker fra disse lande, det skal føres til Dounreay

helt oppe i Nordskotland og så er det ligesom, at man har ført det udenfor EF-området, udenfor største delen af det britiske område, men så er det også, som det blev fremført i Nordisk Råd i Helsingfors i diskussionen der, at man fører det faktisk i front mod de nordatlantiske områder, og derfor er det ganske særlig de britiske øer Shetland, Orknøerne, o.s.v. Norge og Færøerne, der ligger allernærmest på de her, derefter kommer så Island og så længere vest på Grønland, der bliver ramt, hvis der sker noget. Faren ved atomkraftværkerne er sådan set ikke den, at der ikke er en meget god kontrol. De er, de allerfleste af dem, bygget efter alle kunstens regler, kontrollen er en meget, meget stor bestanddel af organisationen i værkerne, og det er rigtigt, som Adolf Hansen siger, at der er meget få ulykker, men kun een ulykke er en verdensulykke, og det så vi i Tjernoby, hvordan ulykken bredte sig, hvordan man stadigvæk taler om det, hvordan man stadigvæk ikke kan overskue følgerne af denne ulykke, uanset hvor stor sikkerheden er, hvor stor trygheden er, så bliver den aldrig 100%.

Vi var på besøg i Barsebæk for et års tid siden, jeg tror det er enkelte her, der også var med, jeg tror Páll Pétursson også, Nordisk Råds udvalg, og da fik vi en forklaring; vi så værket, fik forklaringer på, hvordan det virkede, og hvor stor sikkerheden var, og det blev specielt sammenlignet med de russiske atomkraftværker, hvor stor sikkerheden var i Sverige i modsætning til de russiske, i hvert fald på det tidspunkt, da Tjernobyulykken skete. Så blev der spurgt et sådant simpelt spørgsmål, hvad, hvis nu et fly kommer og kaster en bombe på værket, eller bare kommer og tilfældigvis falder ned på værket, hvad sker der så? — Ja, så skete der selvfølgelig en

grusom ulykke, kanske, det kunne sikkerhedsforanstaltningerne modvirke. Og de her forholdsvist utænelige, men dog teoretiske mulige ulykker, er alt afgørende. Derfor er hverken i Dounreay, der er to aspekter i, det ene er til almindelig affaldsudslipning og så risikoen for den store totale ulykke, det er begge dele, der spiller ind for vores vedkommende, og det håber jeg på at få respons fra præsidenten igen.

Hans Jacob Debes:
Jóannes Dalsgaard.

Jóannes Dalsgaard:

Ja herr formand, jeg siger tak til Jógvan Sundstein, jeg er meget enig. Jeg tror, at han har misforstået mig lidt, det er ikke for at diskutere teknologien, men netop være en kvalificeret kritik at kunne bevise, at man ikke beviser, at man ikke bør bygge dette værk.

Til Adolf Hansen vil jeg tillade mig at komme med nogen få bemærkninger, jeg tror ikke, det drejer sig præcist om det, som han fremfører, det drejer sig om noget andet. Det drejer sig om stormagters holdning til små nationer. Det drejer sig om den måde, supermagterne og supersystemer som EF f.eks. eller Storbritannien behandler de små nationer, og jeg har selvfølgelig ikke noget patent på, at Danmark skal takle sådanne nogle, d.v.s. angreb på vores eksistensmuligheder, men det, jeg er bare overbevist om, at det er en ting bør man ikke gøre, og det er at tie stille, og sige, at vi skal ikke protestere, fordi det er in at protestere, det er jo ikke det, det drejer sig om. Hvis små nationerne ikke protesterer, og det hver eneste gang, stormagterne leger med vores skæbne, så går det galt. Vi har jo set, hvordan de opfører sig, vi har hørt om Arctic Pilot-projektet i det arktiske område, og vi

ser, hvordan Frankrig opfører sig i det sydlige Stille Hav, på Morhua Roa o.s.v. Så derfor må man stille spørgsmålet til disse nationer og til os selv og til dem, som ikke vil protestere: Hvorfor skal radioaktivt affald føres fra Japan og Italien og Vest-Tyskland og Sellafield til vores grænser. Jo, det er fordi, tror jeg, at disse stormagter og disse stærke magter, som ønsker atomkraft, de har også en filosofi, som siger: Atomkraft, ja, »but not in our backyard — not in our backyard«, der skal de ikke have deres højaktive affald, det skal de placere hos andre, for hvis disse folk var så seriøse, som herr Adolf Hansen anser dem for, hvorfor placerer de så ikke deres affald i London, i Rom eller i Tokyo eller i Paris, det gør de jo ikke, fordi det er, drejer sig om uhyre farlige sager, som kommer, hvis korttids virkninger, vi ved noget om, men hvis langtids virkninger, vi ved meget lidt om.

Når man her forsøger at undervurdere faren ved atomkraften, så vil jeg erindre om, at det er ikke bare spørgsmål om ulykker, men det er spørgsmål om de daglige rutinemæssige udslip fra værkerne, og da er det nok at nævne et værk som Sellafield, som har ødelagt det irske hav, og som nu er ved at øve stor skade på Nordsøen, fordi de havstrømme, de går op i Irske hav, så går de ned i Nordsøen, så går de op langs den norske kyst, nord om Island og over til Grønland.

Nu begynder man, det tager meget, meget lang tid, før det . . . , nu begynder man at spore disse virkninger, efter 25 års rutinemæssige udslip af lavradioaktivt affald.

Det planlagte Dounreay værk skal udsende eller udslippe 35.000 m³ lavlevel eller hvad de kalder det, altså lavradioaktivt spildevand ud i Pentlandfjorden, og det spildevand, det ender i Nordsø-

en, op i Norge og nord for Island og på Grønland, vi får faktisk det mindste, det er vores naboer, som får det, så jeg vil stille et stort spørgsmål ved disse videnskabsmænds seriøsitet. Et andet bevis på deres mangel på seriøsitet, det er jo, at de ikke har løst affaldsproblemet. De siger, at — de indrømmer åbent og ærligt, at de ikke har noget bud på, hvordan man skal opbevare dette affald, men de siger: »Vi har lagre til 50 år«, og det skulle være mærkeligt, om vore efterkommere ikke skulle finde på noget. Det kalder jeg ikke seriøs videnskabelig holdning. Det er i hvert fald ikke det, som jeg har lært under min videnskabelige skole på ikke mindre end to universiteter, uden at være morsom, herr formand.

Og så til allersidst, som I gode venner allerede har, herr formand, fik forklaret i Selfoss, som jeg kan se af denne orangefarvede rapport, så drejer det sig om et helt anderledes værk end de traditionelle, og det drejer sig om et anlæg, som skal eksperimenteres, og vi, som sidder her i dag, vi kender ikke de her eksperimenter, bl.a. fordi de er tophemmelige, de kendes kun af et fåtal af Storbritanniens og EF-landenes atomenergikommissioner, så alene det er et meget vigtigt argument, det aller sidste, det er, at dette værk skal producere plutonium til eksport. Plutonium er verdens giftigste stof. 2 kg plutonium er nok til at slå hele verdens befolkning ihjel, og bare nogen ganske få mængder af plutonium, rent plutonium f.eks. i Pentlandsfjorden vil virke totalt dræbende på et område på flere tusind kvadratkilometer. Dette plutonium, som skal produceres, 80 kg om året, det er en ufattelig mængde, i dag produceres 8, det skal tidobles, det skal eksporteres til Japan med fly, for det anser man for det sikreste mod terroristangreb, men risikoen med flytran-

sport, den kender vi allesammen, og denne flytransport, den kommer til at foregå over vores havområde og jeres havområde.

Tak herr formand.

Hans Jacob Debes:

Ja, Asbjørn Joensen, værsgod.

Asbjørn Joensen:

Herr formand. Kære venner.

Jeg skal fatte mig i korthed. Jeg synes, at denne generaldebat er trukket ud, og hvis vi skal behandle alle vores rekommendationer seriøst, så skal vi nok til at starte op snart.

Jeg har nu også været med i selve indlægget her, da nu går på den det atom anlæg, der bygges i Skotland.

Jeg tvivler ikke på, at den, der har sat sig grundigt ind i sagerne sagtens kan stå her det meste af dagen og anfægte det, der sker dernede. Jeg havde i indlægget, da dette her tog sig op, jeg mener, det var i Selfoss, havde jeg sådan en negativ holdning, ikke til prøven for at få en løsning på problemet, men mere det, at jeg ikke indtog vore muligheder til at slå igennem. Man plejer at sige, at imod de tossede kæmper selv guderne forgæves. Det vi må gøre os fuldstændig klart, det er, at det er ikke nogen tosser, vi kæmper imod her, det er velkvalificerede folk, der mener, at de udfører en vigtig opgave, og derfor, det skal ikke forstås sådan, de ikke derfor har lov til at anfægte det, der laves. Men jeg tror, at en fortsættelse på det niveau, som vi diskuterer problemet, næppe vil føre til målet. Vi skal derfor få se at få skaffet os en ekspertise, som er i stand til videnskabeligt at afvise det, der sker i Dounreay. Hvor vidt vi så er i stand til at få stabet den ekspertise på benene, der skal forkaste det arbejde, som en anden superkspertise laver, det har man nok

sine meninger om, men jeg kan forstå, at problemet er så stort, og er det det, så skal det prøves. Vi kender jo, vi kender jo faktisk vanskelighederne med at slå ned på den slags i de informationer, vi har fået med hensyn til bestanden af livet rundt om i vore have. Der har været nævnt her i debatten noget med, at vores rekommendationer ikke kommer videre og bliver viderebehandlet i tingene. Jeg har også hørt, at man har skitseret løsninger på at få disse problemer op at stå, d.v.s. at få tingene til at behandle vores rekommendationer. Det var vist Sundstein, der havde et forslag om at man skulle komme til tingene med en udtalelse om, hvad man havde foretaget sig med hensyn til rekommendationerne, jeg synes, det var et godt forslag, og jeg hørte også Sundstein nævne noget om, at formandsskabet, vort formandskab ikke må sætte sig med hånden i favn, som vi siger, når vi tager herfra, men handle til at følge tingene op og virkelig få animeret vores politikere til at tage opgaven alvorligt, i det mindste at give os et respons på hvad det der, vi forestiller os muligt om hvad, der bør laves, sådan at det i det tilfælde, det ikke kan bruges, så at kunne få lavet om på tingene.

Men jeg håber, som sagt, at vi fortsat får et godt møde her, og at vi kan få diskuteret rekommendationerne og gøre dem så fyldestgørende til dette udvalg, at det virkelig er af værdi for vore politikere, som sikkert også er nødt til at sætte sig ned i fællesskab, hvis de skal få løst de problemer, som vi rejser.

Hans Jacob Debes:

Adolf Hansen, replik, 2 minutter.

Adolf Hansen:

Vi fik at vide, at der skal 2 kg af plutonium til at slå hele verden ihjel, og det ly-

der ikke af meget, 2 kg, men så skal jeg oplyse, at der skal kun en tønde af arsenik til for at slå hele verden ihjel, og vi har et overskud på flere hundrede tønder af arsenik om året fra fabriker, så sammenligninger kan man finde mange af. Jeg synes ikke, at det siger noget. Det, som Dalsgaard kom ind på, hvorfor lægger man ikke Dounreay-projektet i Paris eller i London, det tager jeg bare som bevis på, at man tilgodeser vores sikkerhed på, skal vi sige, traditionel vis. Man har jo ikke lagt olieraffinerierne inde i storbyerne, men udenfor, fordi i alt arbejde er der jo altid en risiko, og selvfølgelig skal man lægge sådant noget der, hvor trafikken er minimal og ikke, hvor den er maksimal, og derfor må man tage det bare som et bevis på, at man har tilgodeset menneskehedens sikkerhed. Jeg vil mene, at det er mere vigtigt for os, hvis vi skal udenfor det der statueret i det første forslag, så vil jeg sige, at det er mere vigtigt for os at diskutere vores levende ressourcer mod de angivne, som de får af vores egne. De kan bare tage fiskebestanden på Færøerne som eksempel, den er kørt fuldkommelig ned. Hvis vi havde dem, hvis vi fiskede det halve af det, vi fisker, så ville alle fisk være dobbelt så store som de er, og så ville vi få dobbelt så stor pris for det, d.v.s. at vi ville få 4 gange så meget ud af det ved at have den halve fiskeflåde, som vi har. Jeg tager det bare som et eksempel, ikke fordi jeg er så vred på politikere, fordi man har selv været med til alt det her. Det er altså en fejlvurdering og en fejlinvestering, vi har gjort, og jeg mener, at det er sådanne nogen ting, vi heller skal begynde at spekulere på, og hvis man nu kommer og skal begynde at bruge det råd imod Dounreay, så vil jeg sige, hvorfor ikke bruge det imod videoforeningen, der foregår, de her kon-

kurrencefordærvende subsidier, som vi har over hele verden, sådan at man ikke kan få en industri op at stå i de små lande, fordi der bliver dynget ned over dem med billige æg og billigt kød og hvad man ellers har. Det er en forurening, det er en handelsforurening, og så vil jeg heller tale om den. Og hvad med den politiske forurening, der sker hele tiden. Jeg bare ser hos os, hvor vi er blevet målbevidst infiltreret med russerne. Jeg mener ikke at vi, det er ikke et forum, det her er ikke et forum for sådan noget, heller ikke for Dounreay. Jeg mener, at vi skal holde ånden i rådets oprindelige hensigt, det er den, vi skal prøve at holde os til, fordi hvis vi skal ind på sådant noget som politisk forurening, hvad så med forvrængning af sandheden om forsvarspagten, der foregår uvægerligt bare på Færøerne, i hele norden, måske på verdens regi. Lad os prøve på, når vi nu går i gang med debatten, at vi holder os til den oprindelige ånd i rådet, den oprindelige ånd på, hvad skal vi med et råd, et samarbejdsråd for at opbygge os selv og andre.

Hans Jacob Debes:

Tak, og Steingrímur Sigfússon, stutt.

Steingrímur J. Sigfússon:

Ja, herr formand. Jeg mener, at sagen om Dounreay's udbygning, den er nedtrådt på den måde, som den oprindelige mening med vores samarbejdsråd skal bli; der siges nogen steder, at vi skal bevare og benytte vores levevilkår, og det er netop det, som vi snakker om, når vi vil protestere imod udbygningen i Dounreay. Jeg ville gerne være ligeså optimistisk som Adolf Hansen, om at det hele kan løses, og vi har videnskabsmænd, som tænker om det hele, og så skal alt løses i fremtiden, men og det er sikkert rigtigt, at vi har mange slags for-

uening, handelsproblemer og der er mange slags problemer, men de er til største part ikke så farlige som atomkraftsproblemerne, energiproblemer og atomvåbenproblemer, og det er en ting, som vi må godt huske i forbindelse med atomenergien, og det er, at problemerne samles op, altså man har ikke fundet nogle løsninger til problemer, hvordan man skal i fremtiden gemme forurenningen. Den samles op, de gør det i USA, de gør det i Europa, og den høje og den mellemradioaktive forurenningen, den samles op hele tiden. Det er kun en liten del, som man dumper i havet, så resten, det samles op, og der er en anden ting, der vedrører Dounreay, der gør det eksempel eksemplar par exctlarance af international måde, og det er netop denne, at skadevirkningerne, de er ikke farlige til de lande, som skal bruge værket, altså det er de andre lande, som ikke har nogen nytte af Dounreay, som er i størst fare, d.v.s. Norge, Grønland, Island, Færøerne og resten af Nordatlanten, men lande som f. eks. Belgien, der går jo ikke megen sø ind til Belgien med forurening fra Dounreay, det kan alle forstå, så jeg tror, at netop på det niveau, som vi her står på, altså i samarbejde mellem de nordatlantiske lande, så må man kæmpe imod udbygningen af det her. Og vedrørende det spørgsmål, som Jógvan Sundstein nævnte her, vi kan sende vores beslutninger direkte til Storbritannien, så synes jeg, at det er et lidt tekniskt spørgsmål. Det siges jo i vores charter, at vi skal adressere vore beslutninger til de respektive landsstyrelser og regeringer, men de siger ikke nogen ting om, at vi ikke skal oversætte dem til engelsk og så sende dem til Storbritannien; det kan vi sikkert gøre, selvom det stort set er i adresse til vores respektive styrelser, og jeg synes, at det kan vi i hvert fald gøre, og jeg er sikker

på, at vores præsidium skal finde en god løsning til dete, men formelt, så tror jeg, at vi må støtte os til det charter, om at vi skal adressere vores beslutninger til de respektive styrelser i vore lande, men jeg synes, at det er en god idé, at vi skal sende dem også til de steder, de andre steder i verden, hvor der er nogen interesse.

Hans Jacob Debes:

Tak, og da der ikke er flere, som har begæret ordet, så vil jeg afslutte denne generaldæbat og sige tak for en saglig behandling af de problemer, som er blevet rejst, og vi skal nu holde en pause på en halv time, d.v.s. at vi starter igen kl. 10.45, og den pause skal vi bruge på den måde, at vi holder et præsidiemøde i et kvarter, i 15 minutter, og eftersom præsidiets medlemmer også er medlemmer af de nationale delegationer, så vil vi, når vi er færdige med vores møde om 15 minutter, så holder de nationale delegationer møde også i 15 minutter. Så fortsætter vi igen kl. 10.45. Tak.

Páll Pétursson:

Ja, vi genoptager mødet, og vi skal fra præsidiets side beklage, at det tog lidt længere tid med vores egne møder og med gruppemøderne end beregnet.

Næste punkt på dagsordenen er behandling af indkomne forslag, og vi har en forretningsorden, som vi vedtog i Island, og den siger jo, at forslagene skal være fremsendt en måned før mødets begyndelse, men vi kan konstatere, at ingen har overholdt denne frist, og derfor er vi nødt til at stemme om vi skal fravige forretningsordenen, og § 7 i vores forretningsorden siger, at $\frac{3}{5}$ af rådets medlemmer skal stemme for fravigelsen, og afstemningen foretages ved navneopråb ved samtlige vedtagelser, så det er vi nødt til at overholde, med-

mindre at vi siger, at hvis der ikke er nogen, der protesterer imod, at vi fraviger forretningsordenen med hensyn til fristen for fremsætningen af forslag, så godkender vi de indkomne forslag. Der er ingen, der protesterer imod, at vi behandler de indkomne forslag, selvom de er kommet lidt sent, og dermed så vedtager vi, har vi nu vedtaget behandlingen af de forskellige forslag, der er kommet fra Island og Færøerne. Der er ikke kommet noget fra Grønland. Det hænger sammen med, at vi har haft valg nu i foråret, landstingsvalg, og umiddelbart også efter folketingsvalg, så vi har haft nok til at se til.

Ja, og præsidiets foreslår, at vi slår de forskellige idéer, de indkomne forslag sammen, så vi har relationer til hinanden, f.eks. markeds- og handelsspørgsmål, emner om kulturforhold og om forureningsbekæmpelse f.eks., men det tager vi henad vejen. Vi gør det på den måde, at forslagene til rekommendationerne må forelægges først, og vi tager først pkt. 7.1 op, og så tager vi pkt. 7.6 bagefter, fordi vi mener, at de to hører sammen, og iøvrig vil jeg også slå 7.3 og 7.7 sammen, og ligeledes 7.5 og 7.9, så det bliver efter den rækkefølge, der kommer der.

Og første punkt, der er forslag fra den islandske delegation: Forslag til rekommendation vedrørende markeds- og handelsspørgsmål, og det er Steingrímur Sigfússon, der forelægger det, værsågod.

Steingrímur Sigfússon:

Ja, herr formand, jeg vil gerne på vegne af den islandske delegation indlede diskussionen om det første forslag, det er 7.1, der drejer sig om handelsspørgsmål, markeds- og handelsspørgsmål, ligesom jeg nævnte i min tale i aftes, og så findes der nu et øget samarbejde mel-

lem de vestnordiske lande på dette område, og det var vores mening, altså den islandske delegations mening, at vi måtte gerne opfordre vores regeringer eller landsstyrelser til at følge med i, hvad der sker på dette område, og der er især eksportområdet, som vi tænker på, derfor har vi i den islandske delegation foreslået, at rådet godkender følgende rekommandation, med lov af formanden: Vestnordens Samarbejdsråd henstiller til Færøernes landsstyre, Grønlands landsstyre og den islandske regering at undersøge, hvordan landenes samarbejde på markeds- og handelsområdet kan øges. Derved bør specielt undersøges, hvordan landene igennem udvidet samarbejde kan styrke eksponeringens stilling og øge handelen indbyrdes ligesom handelen med de øvrige nordiske lande. Det er netop sådan, at i Nordisk Råd og den vestnordiske komité, som vi har, det er det af målsætningen, at øge handelens indbyrdes og også i resten med de nordiske lande, så vi tror, at det var på plads med den formulering, som vi har foran os i teksten.

Jeg nævnte i aftes, at vi tingmænd har meget i Island og vor situation i forbindelse med markedet i Europa, altså EF-spørgsmålet, og jeg må gerne oplyse, at den udenrigskomiteen i det islandske alting er netop på disse dage på et besøg i EF i Europa. Hvis der er nogen tvivl, så er der ikke nogen, som mener, at Island skal blive medlem af EF, det kan alle være ganske sikker på, men trods det, så må vi have forbindelser og eller forståelser, og vi har jo hvert eneste år, så har vi toldsagen, altså hvor meget fisk, Island kan eksportere til EF-markedet uden at betale told, og vi synes, at hos alle de tre lande er ikke-medlemmer af EF, så er det et område, vi gerne kan veksle oplysninger med, vi kan handle op i sagen, men den næste del, vi skal

diskutere, tror jeg, skal være pkt. 7.6, og hvis jeg får lov til at sige et par ord i forvejen, så siger jeg kun, at det er en meget interessant tanke, som vi i den islandske delegation tror, at vi skal diskutere og studere, men det er sådan, at det er et stort spørgsmål, om at vi kan fastsætte nogen slags samarbejde med landene på den grund, at det bliver en slags frihandelsorganisation eller den slags, og på Islands vegne, så må vi tænke over, at Island er medlem af EFTA, det er altså European Free Trade Association, og der er mange spørgsmål, som vi må få svaret, før vi kan tage stilling til den slags beslutninger, det må jeg sige på dette tidspunkt.

Tak.

Páll Pétursson:

Næste forslagsstiller, det er Adolf V. Hansen, værsgod.

Adolf V. Hansen:

Vi har her på Færøerne haft et fænomen igennem mange år vedrørende vores import fra andre lande, og det er at vi ikke kan få lov til at importere direkte, største delen af de varer, som vi forbruger, skal igennem agent i særdeleshed i Danmark, og det fordyrer vores varer betydeligt, og jeg tror nok, at det samme gør sig gældende i hvert fald i Grønland, måske ikke så meget i Island.

Grunden til, at vi ikke kan få direkte, selvom landsstyret har vedtaget en skrivelse, som enhver importør kan få udleveret og kan tilsende fabrikkerne om at ikke kan godtage, at varerne kommer igennem et tredieland, så har det ikke hjulpet, fordi vi er så små, fordi man siger, at de danske agenter, de siger, så kører vi ikke også her, og det der, der er solgt på Færøerne, det er kun een hundrededel af. Det kunne vi i fællesskab råde bod på det problemet i fæl-

lesskab, fordi så kunne vi komme ind på, at vi havde en fællesordning på hvorfor de eksporterende lande, eller sagt på en anden måde, Island, Grønland og Færøerne kan være deres eget tredieland. Jeg er overbevist om, at det kan importeres en del igennem f.eks. Island, der sikkert har mere selvstændig import, end hvad Færøerne og Grønland har, og man kan forestille sig, at forslaget er jo lige lagt frem, at det kan udvikle sig den vej, og det kan give vores eget tredje land, og dermed få de avancer, der ligger i udlandet, at det kommer til at ligge i et af de tre lande eller i dem allesammen. Vi er små, hver for sig, og vi kan ikke gøre noget ved eksportører i andre lande, fordi de satser på de store, men i fællesskab, da kan vi blive store, og derfor mener jeg, at vi kan få noget godt ud af det forrige forslag, som er kommet.

Jeg har selv et forslag, og jeg vil læse det op:

Såfremt et mindre samfund skal kunne klare sig økonomisk, er det nødvendigt at overveje udviklingen på alle områder. De tre områder, som vi her repræsenterer, kan anskues som mindre samfund med de eksistensvanskeligheder, som nu engang de små lande må drages med. Mange af disse vanskeligheder er identiske for disse tre lande. Såfremt vi forestiller os et lille samfund, en lille ø med tre bygder og at disse tre bygder ikke har gensidig handel, men derimod foretager al handel, arbejder og tjenesteydelser andre steder, så bliver konsekvensen, at nævnte tre bygder ikke opbygger eller udvikler hinanden i gensidighed, men til gengæld nabøer eller nabøerne. På den måde undertrykker de i praksis, altså bygderne, hinanden overfor omverdenen i det omfang, det drejer sig om udvikling. Omvendt kan bygderne være til stor støtte for hinan-

den på udviklingsområdet, såfremt en bygd tilknytter sig nabobygden med al handel, arbejde og tjenesteydelser, der ikke kan udføres i hjembygden inden mulighederne for hjemmøen opgives, d.v.s. i fællesskab.

I så fald bliver al fortjeneste og opsparing på øen i stedet for at spredes for alle vinde. Den samme effekt kunne Grønland, Island og Færøerne opnå. Det betyder, at vi gensidigt udvikler hinandens lande og udvikler samtidig vores eget. Vi udvikler nabolandenes industri, og dermed vores egen. Med henvisning til det ovenfor anførte fremsættes følgende forslag:

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd opfordrer Islands regering, Grønlands og Færøernes landsstyre til at etablere et gensidigt fællesskab, idet toldlovene i de pågældende områder foreslås ændret med det sigte, at det bedre skal kunne betale sig at udøve handel indenfor fællesskabet, såfremt et af de pågældende områder producerer eller forædler denne vare, der eller vil blive importeret. Det foreslås, at fællesskabet benævnes NABID, så står der, hvor det kommer fra, NABID.

Og når det er sagt, så vil jeg knytte nogen bemærkninger til. Det er sådan, at de her tre lande, de er på forskellige stadier vedrørende udvikling. Den der er kommet længst indenfor industrien, det er jo Island, og dernæst kommer nok Færøerne, der har haft hjemmestyre i så mange år. Grønland er jo nyt som hjemmestyre, de mangler måske noget endnu, ikke bare fordi de er så nye indenfor hjemmestyret, men også fordi de har så store fiskeressourcer, at det har ikke været nødvendigt at tænke så meget på anden industri i Grønland, men det kommer med tiden. Derfor, hvis man skal ændre på toldloven, så kan man ikke gøre det generelt, fordi den

store taber i det tilfælde vil faktisk være Grønland, der ikke har så meget til at exportere til de to lande, som der vil gå den modsatte vej. Derfor vil Grønland miste toldintægter af et generelt forslag om at sætte hul på toldmuren. Det er sådan, at de her lande, de har en toldmur uden om sig, og forslaget går jo ud på, at vi laver små huller i toldmuren, således at den industri, der eksisterer, det være sig på Færøerne, i Island eller Grønland, at de får en fordel i de andre to lande, det er det, tanken går ud på, og jeg håber, at rådet vil arbejde med tanken. Jeg ved ikke, hvor meget det kan ordnes på den her session, men så kan man arbejde videre på den på de næste sessioner. Tanken er der, og jeg er sikker på, at vi kan få et godt og positivt samarbejde ud af det her, og vi kan opnå en del af hensigten med rådet, nemlig at støtte og oparbejde hinanden, og det gør vi bl.a. ved at vi favoriserer hinandens varer, fremfor at vi går ud og køber hos de andre ukendte.

Pál Pétursson:

Ja tak til Adolf V. Hansen.

Vi foreslår fra præsidiets side, at man laver en arbejdsgruppe for at bearbejde de to forslag til eet. Det er for at man i fremtiden kan være enige om, og Island når to så vidt kommenterer forslaget forlojds, men hvis der er nogen, som har lyst at komme med en kommentar nu, så er de velkommen til at gøre det. Ja, værsgod, Asbjørn Joensen.

Asbjørn Joensen:

Ja, herr formand. Det er ikke meget, jeg skal tilføje, men jeg synes alligevel, at man bør tage noget med sig i udvalgsarbejdet, som måske ikke står netop på de papirer, man har fået udleveret. Med hensyn til det islandske forslag, så kan jeg godt tilslutte mig det og håbe, at det

får en velvillig behandling i det udvalg, der kommer til at behandle det spørgsmål. Vi har berørt det før, og jeg synes, at det er meget væsentligt og af stor betydning, hvis vi kunne samarbejde om netop disse her forhold.

Med hensyn til, at det her spørgsmål, så er jeg en lille smule skeptisk, ikke fordi at jeg gerne vil sige, at man behandler spørgsmålene seriøst og prøver på, om man ikke kan få noget ud af det, men jeg har en vis anelse om, at strukturen i disse her tre små vestnordiske lande kommer til at ligne mere og mere hinanden, også hvad angår småindustri. Vi tilstræber i hvert fald her på øerne så vidt muligt at lave en del småindustri, selvfølgelig af forskellige grunde, men ikke mindst af den grund, at vi dermed kan spare på eksport af vor valuta. Det jeg ville sige i denne her forbindelse, det er noget, som vi alle sammen må være på vagt overfor, når vi laver denne her småindustri. Det er, at det drejer sig om handel, handel er jo kold og kynisk. De tænker ikke i samfundsbaner, dem, der handler, ikke???? D.v.s. at de tre lande opbygger en eller anden form for småindustri, og dækker vores marked, så kan vi godt regne med, at netop disse her kommercielt mindedede folk kommer ude fra. Adolf Hansen nævnte noget med tredilande, de kommer udefra og kan efter et ganske kort øjeblik simpelthen knuse alt, der hedder småindustri, både på Grønland, Færøerne og Island, det er jeg sikker på, for bagefter at konstatere, at nu har de nedlagt våbnene, disse her småindustrier i disse her små samfund, og hermed har vi fået fat i markedet, og hermed har vi mulighed for at bestemme pris sammen og vores arbejdspladser gik tabt. Det er et spørgsmål, om man ikke der kunne prøve på en eller anden lovgivning eller hvad, det nu skal være, nu snakker man

her om at nedbryde toldmure, som ligesom sikrer de småindustrier, som vi med fynd og slæb får op at stå, det være sig på Grønland, her eller Island, og jeg synes, at man ligesom kan tage den tanke med i udvalget.

Páll Pétursson:

Ja tak, og så er det Mikael Petersen.

Mikael Petersen:

Angående disse to forslag fra Island og fra Færøerne. Vi er fuldt ud enige i, altså det fundamentale i forslaget, jeg er enig i det, og vi kan jo sige, at i alle de tre lande har vi allesammen behov for forøgelse af vores eksport, og vi har allesammen behov for forøgelse af vores økonomiske selvstændighed, altså økonomiske, hvad hedder det, sådan at vores økonomi kan blive forøget. Det er jo sådan, at vi i Grønland har bestræbt os på at blive økonomisk selvstændige i fremtiden, og de bestræbelser arbejder vi med i disse år, og vi har planlagt vores fiskeindustri i en såkaldt femårsplan, og den kører i disse år. Denne plan, den skulle indebære, at vi skal få forøget vores eksport til forskellige lande ved samarbejde ved handel og den plan skulle også betyde, at vi får mere og mere økonomisk selvstændighed på den måde, men det er en lang vej, det kan vi godt se i øjnene, det er lang vej, til vi kan blive økonomisk selvstændige, og vi ved jo, at vores økonomi ligger på den måde, at halvdelen af vores penge, det får vi jo af den danske stat, hvorimod færingerne kun får en trediedel fra den danske stat, hvis jeg ikke tager fejl, deromkring i hvert fald. Det er i hvert fald meget mindre, de får end os, hvorimod islændingene er selvstændige og selvforsynende i økonomi i det hele taget.

Derfor er det nødvendigt, at vi samarbejder om eksporten, eller fælles-

eksporten med hinanden, altså det er nødvendigt, at vi forbedrer vores handel med hinanden og hermed også, at vi forsøger sammen at forøge vores handel til andre lande. Derfor er vi meget enige specielt i Islands forslag, fordi det lyder mere realistisk end det andet, ikke fordi jeg synes dårligt om det andet forslag, men jeg er lidt skeptisk også overfor, at et sådant forslag nærmest skal realiseres på grund af, at vi har jo trods alt også forskellige interesser i vores respektive lande, og det kan blive svært at blive enige om, hvorvidt vi kan arbejde sammen for at eksportere vores varer, jeg synes også, at vi må have den frihed, sådan at vi kan finde de lande selv, vi vil eksportere til, og det vil være sundere på den måde. Derfor støtter vi kraftigt det islandske forslag fuldtud. Kort sagt fuldtud, vi er enige med dem.

Páll Pétursson:

Ja tak. Jeg vil godt bede medlemmerne om at fatte sig i korthed, fordi vi skal jo nedsætte en arbejdsgruppe om det her emne.

Jógvan Sundstein.

Jógvan Sundstein:

Herr formand. Allerførst en oplysning med en lille korrektion til det, som blev sagt før om den færøske, eller den danske andel af tilskudet til den færøske økonomi. Den ligger på et sted mellem en trediedel og en fjerdedel af det færøske landsbudget og svarer til 10% af det færøske bruttonationalprodukt. De to forslag her, jeg forstår dem i hvert fald på den måde, at de islandske forslag, de går ud på, at man samordner eksportmulighederne for de tre lande udadtil mod omverdenen, medens forslaget fra Adolf Hansen går ud på, at man samordner samhandelen fra de tre lande, at man faktisk gør de tre lande til et fri-

handelsområde, hvor man internt nedbryder toldmurene og udadtil holder den samme toldmur, og det er klart, at det forslag, der er mere aktuelt, eller har lettere ved at kunne gennemføres i dag til den aktuelle situation, det er det islandske forslag. Jeg tror, at derfor Adolf Hansen, det er af betydelige vanskeligheder, både af praktisk og måske også af formel karakter engang om 10 år eller sådan noget lignende, når alle tre lande er suveræne, da er der visse bedre muligheder til at gøre det, men på den anden side, så tror jeg, at vi skal virkelig arbejde med Adolf Hansens forslag, fordi det er meget interessante ting, der ligger i det her, at disse tre nordlandske lande, dette område arbejder på et samarbejde inden for erhvervslivet, inden for industrien og inden for handelen, således at en virksomhed uanset hvor i landet den ligger, eller hvor i området den ligger, at den har mulighed for at handle, sælge inden for hele området uden at tage hensyn til toldmurene, og det håber jeg, at man i arbejdsgruppen kan finde ud af, at man ikke slipper Adolf Hansens forslag, sådan at det kan komme videre.

Páll Pétursson:

Ja tak, og der er ikke flere, der har markeret sig, og vi foreslår, at arbejdsgruppen består af to repræsentanter fra Færøerne og to fra Island og een fra Grønland. Vi er kun tre, så vi kan ikke splitte os i flere arbejdsgrupper, og vi har kun eftermiddagen til at holde møde i efter programmet, så det skal være hurtigt arbejde nu i udvalget, og Grønland har peget på sin repræsentant, men jeg ved ikke, om de andre allerede har udpeget to.

Fra Island: Steingrímur Sigfússon og Danfríður Skarphedinsdóttir.

Må lige høre det igen.

Fra Island: Steingrímur Sigfússon og Danfríður Skarphedinsdóttir.

Og fra Grønland: Mikael Petersen.

Hans Jacob Debes fortæller, hvem der præsenterer Færøerne, hvem er det?

Asbjørn Joensen og Adolf Hansen. Ja, tak.

I vælger selv formand. Jeg ved ikke, hvornår I får tid, men vi skal nok få tid på et tidspunkt, og så går vi videre til næste punkt. Det er 7.2: Forslag til re-kommendation vedrørende havforurening og genudvinding fra radioaktivt affald, og så vidt jeg husker, så er det fra Island: Det er Steingrímur Sigfússon og Danfríður Skarphedinsdóttir, undskyld udtalen. Ja Steingrímur Sigfússon, værsgod.

Steingrímur Sigfússon:

Herr formand. Det kan være ganske kort, for vi har jo allerede diskuteret denne her sagen meget her på mødet, denne her om forurening og problemer i dette område. Det er vores mening, det er forslagsstillerne fra Island, at vi kan godt understrege vores forslag fra sidste år på mødet i Selfoss, hvor vi har jo sagt, at vores regeringer og styrelser skal protestere den udbygning, og vi tror, det er på plads at gøre det igen. Det er faktisk kun henvisende til den beslutning fra sidste år, at vi opfordrer til, at Vestnordens repræsentanter internationalt altid er talsmand for bevaring af havets værdier og ressourcer og udarbejder alle planer, som kan medføre forurening eller andet misbrug af havområdet, det er jo en af grundstenene for vores samarbejde at bevare vores levevilkår, og derfor synes vi, at det er rigtigt, at vi har en beslutning af den måde formelt her på et møde, at det skal være vores mening, hvor vi kan høres internationalt,

at passe godt på disse, og jeg siger ikke mere om det.

Páll Pétursson:

Ja. Hans Jacob Debes.

Hans Jacob Debes:

Tak. Nogen kommentarer? — Ja værsgod, Jógvan Sundstein.

Jógvan Sundstein:

Herr formand. Jeg er sådan set helt enig i forslaget her, men når det nu er til behandling, så giver det mig anledning til lige at spørge om et spørgsmål, som jeg rejste på generaldebatten, om præsidiet er kommet til nogen konklusion angående de eventuelle mere kraftige vedtagelser her om Dounreay-spørgsmålet.

Páll Pétursson:

Ja. Hans Jacob Debes.

Hans Jacob Debes:

Ja, jeg kan oplyse, at vi har talt om dette spørgsmål i præsidiet, og at vi ikke mener, at det er klogt at komplicere problemet ved at skaffe diplomatiske vanskeligheder, som måske ikke fører til noget i sidste instans, og som kan volde i hvert fald visse af medlemslandene i dette samarbejde vanskeligheder; men vi mener, at det har en værdi i sig selv, at vi gentager det, som vi stadig har den grundholdning, som vi havde for et år siden, og at vi endnu en gang henstiller til den islandske regering, det grønlandske landsstyre og det færøske landsstyre om at tage sagen op og føre den igennem de kanaler, som de mener, bør bruges til disse formål; det er faktisk det, som præsidiet er kommet til.

Páll Pétursson:

Ja tak, Otto Stenholdt.

Otto Stenholdt:

Ja, vi fra Grønland, vi er fuldstændig enige i det der forslag, og det er identisk med, hvad vi har også har sagt på sidste møde i Reykjavik, og iøvrig fuldstændig enige i, at vi skal bruge lidt kraftigere udtryk for at beskytte vores have, som jeg sagde i går, at vi kan ikke dyrke noget som helst på vores landjord, og det er alt, vi får, det er fra havet, og derfor er havforurening fuldstændig uacceptabelt fra grønlandsk side. Derfor meddeler vi, at vi er fuldstændig enige med forslagsstilleren.

Hans Jacob Debes:

Ja tak, der er vist ikke flere kommentarer til dette punkt, og vi foreslår fra præsidiet, at vi går over til godkendelse og vedtagelse af forslag til rekommandationer. Vi venter lidt med det, og vi samler dem sammen, men så vidt jeg har forstået på samtlige talere, så kan de godt støtte rekommandationsforslagene, som de foreligger i ændringsforslag, så vi foreslår, at de bliver godkendt i eftermiddag.

Og så er klokken slået tolv, og vi holder pause til kl. to.

Preben Lange:

Ja, vi begynder forhandlingerne, og vi var kommet til pkt. 7.7., og jeg giver ordet til Árni Gunnarsson.

Árni Gunnarsson:

Formand. Gode venner. I går aftes så sagde Bogi Hansen, at havet er Færøernes skæbne, det er Islands skæbne og det er Grønlands skæbne. Om vi ikke tænker lidt mere, end vi har gjort, som jeg sagde i går om havet, fiskestammerne, så er det en stor fare foran os. Det er derfor, jeg har lagt frem et forslag til vores gode samarbejdsråd, og det er et forslag, som man må faktisk tage stilling

ikke bare her, men i vores tinger også. Det koster penge, og hvis det er en pengesag, så snakker man ikke om det, ikke? — Jeg bør ikke bruge mange ord om det her, jeg snakkede i går under generaldebatten om de farer, som truer os over hele Nordatlanten, d.v.s. at det er ikke bare Dounreay, det er ubåde, atomdrevne ubåde og krigsskibe, som vi skulle tænke lidt på, og jeg sagde altså, at Jóannes havde ret i, hvad han sagde, men han gik ikke så langt frem, som han skulle have gjort, fordi det er den største fare, som vi står overfor og fiskestammerne, det er ubådene, de atomdrevne ubåde. Jeg har snakket en hel del med videnskabsmændene i Skotland om denne sag, og de er bange, de er bekymrede over det, hvad kan hænde, hvis en ubåd slipper ud radioaktivt kølevand. Det betyder, at fiskestammerne er ødelagte ikke for eet år, ikke for to år, ikke for fem år, men for hundrede år. Det betyder, at vores levevilkår er ødelagte for samme tid, ikke? — Det er derfor, og jeg vil ikke læse forslaget, det tager alt for lang tid, men det som jeg siger her, er, at vi skulle faktisk etablere en institution, som tager sig af disse sager, sådan at folket i omverdenen forstår, at det er alvor, som vi snakker om. Det er alvor. Det er alvor, at vores levevilkår kommer fra havet omkring os. Vi er tre små nationer, men vi lever, og vores liv kommer fra havet. Det betyder enormt. Så, kære venner, det er derfor, at jeg lægger frem det forslag, som ligger på Deres bord, og bare tænk på, hvad det betyder, og som videnskabsmændene i Island siger: Der findes intet samarbejde mellem Færøerne, Grønland og Island, ikke noget som helst, det er kun information, som man sender pr. brev mellem landene. Intet samarbejde, ikke noget. Derfor er det forslag lagt frem.

Preben Lange:

Ja tak. Ingen har begæret ordet. Vi afslutter senere. — Jógvan, ... — . . . . Ja. Og vi går over til pkt. 7.7, det var Hans Jacob Debes.

Hans Jacob Debes:

Herr formand. Vi har jo bemærket, at der er en vis lighed imellem det forslag, som er stillet af Árni Gunnarsson og mit forslag til rekommendation vedrørende etablering af en komité af videnskabsmænd til løbende at kontrollere forureningen af de vestnordiske havområder. Der er dog visse uligheder også. Der er tale om en institution i begge tilfælde; men det islandske forslag opererer med, at alle nordiske lande skal være med i forureningsbekæmpelse og forskning, og at alle nationer i det nordlige Atlanterhav tilbydes videnskabelig assistance og også opererer med en international korrespondance. Vi i præsidiet har tænkt over, om det er muligt at samarbejde mit forslag og det islandske. Jeg synes godt, vi kan diskutere det i en arbejdsgruppe; men jeg er ikke sikker på, at det er muligt, og jeg er heller ikke sikker på, at det er nødvendigt. Men vi har diskuteret dette forureningssspørgsmål og konsekvenserne for de ikkelevende ressourcer og også for menneskene, og derfor har jeg stillet dette forslag til rekommendation, som jeg her læser op med henvisning til præambelen i charteret i Vestnordiske parlamentariske Samarbejdsråd: med fælles interesse i bevarelsen og i kontrolleret udnyttelse af havenes levende og ikke-levende ressourcer, det var et citat og til denne erklærede intentions voksende aktualitet forelægges følgende forslag til rekommendation:

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Islands regering, Grønlands og Færøerne landsstyre, at

der etableres en komité af videnskabsmænd til løbende at kontrollere forureningen af de vestnordiske havområder og de dermed forbundne miljøproblemer.

Jeg synes, at vi har diskuteret dette problem så udførligt fra mange synsvinkler, at det er unødvendigt med yderligere kommentarer.

Preben Lange:

Tak. Jógvan Sundstein.

Jógvan Sundstein:

Herr formand. Ja det er måske rigtigt, at det ikke er så nødvendigt med så mange yderligere kommentarer, men jeg mener, at man bør nedsætte en arbejdsgruppe for lige at redigere de to forslag her. Jeg mener også, at det er en formalitet i det første forslag, hvor der står, at Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd rekommanderer de nordiske landes regeringer; det er også lidt i strid med charteret, hvor man kun kan rekommandere til vore egne landsstyre og regeringer, ikke? — Således at vi lige kan få det justeret, ellers er jeg helt enig i, at vi får noget i den retning her.

Páll Pétursson:

Præsidiat har tænkt sig at nedsætte en arbejdsgruppe bestående af 6 medlemmer, af 5 medlemmer, 2 fra Færøerne, 2 fra Island og een fra Grønland, og jeg beder om udnævnelser fra Færøerne, hvem skal. . . — Fra Islands side foreslår vi Árni Gunnarsson og Óli P. Guðbjartsson. Fra Grønland Jens Geisler. Og fra Færøerne Hans Jacob Debes og Jógvan Sundstein. Og vi beder de respektive medlemmer Árni Gunnarsson og Óla P. Guðbjartsson, Jens Geisler, Hans J. Debes og Jógvan Sundstein at behandle de to forslagene, altså 7.3 og 7.7. Ja tak.

Og så går vi over til forslag 7.4, og jeg giver ordet til forslagsstilleren, og det var Hans Jacob Debes, værsgod Hans Jacob Debes.

Hans Jacob Debes:

Herr formand. Det er indgået som en stor del af den debat eller de debatter, som vi har haft hidtil, at den udøvende funktion med hensyn til vores rekommandationer ikke fungerer helt tilfredsstillende, og der er nævnt forskellige muligheder for at forbedre disse forhold. Jeg har fremsat dette forslag til rekommandation for at få dette samarbejde til at fungere bedre at opfordre til dannelse af vestnordiske, deciderede vestnordiske, institutioner, og jeg mener, at disse organer kan formidle en del af det samarbejde, det praktiske samarbejde, som også er en del af vores opgaver. Jeg synes, at det er vanskeligt at udvikle en forbindelse mellem vore tre lande, uden at der findes institutioner eller organer, som kan formidle de rent praktiske ting og også de personlige kontakter imellem sessionerne. Jeg har derfor fremlagt følgende forslag. Efter et mere løst organiseret vestnordisk parlamentarisk samarbejde i nogle år anses det for naturligt, at dette samarbejde nu bør udvides og styrkes ved etablering af mere institutionaliserede samarbejdsformer, som både kan varetage praktiske opgaver inden for samarbejdets rammer og fremme den for samarbejdet nødvendige kommunikation. Det pointeres, at oprettelsen af de foreslåede institutioner ikke er tænkt som indgreb i eksisterende islandsk-danske diplomatiske relationer. Det foreslås derfor, at rådet godkender følgende rekommandation: Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Færøernes landsstyre, Grønlands landsstyre og Islands regering, at der for at fremme og

udvikle de intentioner, som er udtrykt i chartret, oprettes repræsentative kontorer i de respektive landes hovedstæder. Et islandsk og et færøsk i Nuuk, et grønlandsk og et færøsk i Reykjavík og et islandsk og et grønlandsk i Tórshavn. Tak.

Páll Petursson:

Ordet er frit. Der er ingen som begærer ordet. Værsågod Adolf Hansen.

Adolf V. Hansen:

Herr formand. Det står i her, at det pointeres, at oprettelse af de foreslåede institutioner ikke er tænkt som indgreb i eksisterende islandske-danske diplomatiske relationer. Og det vil sige, at man kategorisk tænker på, at det er altså i forbindelse mellem Færøerne og Grønland, Færøerne og Island, Grønland og Island. Jeg kan ikke se, hvordan det her kan føres ud i livet uden at gribe ind i det eksisterende, for vi har jo vores forbindelse til og fra Grønland igennem rigsombudsmanden, vi har jo vores forbindelse igennem konsulerne og igennem det diplomati, der eksisterer. Selvfølgelig kan vi have en repræsentation i hvert land til et eller andet, f.eks. at forestå en kunststudstilling og så fremdeles, men jeg kan ærlig talt ikke finde nogen dybere mening i øjeblikket med det her, bortset fra det her, at vi skal prøve på at få fjernet det eksisterende, fordi når det ikke skal røre ved det eksisterende, ja, så varetager det eksisterende jo faktisk det arbejde, der er imellem landene i øjeblikket, og jeg mener i hvert fald at det må have en begrundelse, som må have en betydelig bedre forklaring end den, vi har fået her.

Páll Pétursson:

En kort bemærkning af Hans Jacob Debes, og derefter Jóannes Dalsgaard.

Hans Jacob Debes:

Ja, jeg kan altså ikke forstå, at Adolf V. Hansen ikke kan forstå begrundelsen, som er givet for oprettelse for disse organer. Det står klart og tydeligt, og det står også, at det ikke er indgreb i de eksisterende diplomatiske relationer mellem Danmark og Island, og det burde være tilstrækkeligt.

Jóannes Dalsgaard:

Herr formand, jeg synes, at det er en god idé, Hans Jacob Debes har fået, og jeg synes, at vi skal behandle den seriøst. Det er jo sådan, at vi har haft noget lignende før i tiden, så det kan godt lade sig gøre. Vi havde i dette lagting og dets executive organ »landsnevndin«, havde en repræsentation i Island under krigen, som fungerede ganske godt, efter hvad jeg har forstået, og Island har haft en handelsrepræsentation her i Tórshavn, som desværre ikke blev nogen succes, men lukkede igen, jeg ved ikke hvorfor, men jeg tror, at man kunne tage det op igen og kombinere med forskellige andre aktiviteter. Vi bygger et sømandshjem i Reykjavík, byggeriet har stået på i så mange år, at den historiske udvikling egentlig har overhalet selve idéen med det; der er ikke nogen grund til at nævne hvorfor, men der kunne være en vis mening i det at have en færøsk repræsentation i det hus, som så også kunne være en støtte til huset, vores grønlandske landsmænd her i landet bygger — et meget smukt og repræsentativt hus på Kinamarken — Kinatrøðni — det kunne måske kombineres med et eller andet i den retning, så jeg synes, at vi skal tænke alvorligt over det, fordi det er helt klart, at hvis samarbejdet skal få nogen mening, må det få en eller anden administrativ form.

Tak. Værsogod Mikael Petersen.

Mikael Petersen

Ja formand. Vi fra Grønlands delegation er også enige i, at vort samarbejde bør nu udvides og styrkes ved etableringen af mere institutionelle samarbejdsformer, eftersom vi nu engang allerede har etableret samarbejdet, som det er nu, og efter som vi ved, at man er begyndt at etablere et grønlanderhjem her eller grønlanderhus og måske kan kaldes et kulturhus, og vi kan regne med måske en etablering af et sådant i Island med tiden. Derfor mener vi, at i stedet for at lave nye kontorer, informations-siden i vores respektive landes hovedstæder, mon ikke vi må tage disse huse, som vi nu engang får, som tilhører os faktisk fælles, som vi måske kan kalde fællesje på den måde. Derfor mener vi altså, altså vil vi foreslå, i stedet rekommendation om udvidelse af de respektive landes informationsafdelinger mål-sættes mod de allerede eksisterende repræsentationer, f.eks. Nordens Institut og de huse, som man nu engang vil etablere, f.eks. ambassader, f.eks. grønlanderhuse, således at disse i højere grad kan være helt velforberedte og altid forsynet med tilstrækkeligt og relevant og aktuelt materiale. F.eks. kan materialerne være film, bøger, video og hermed mere information og nyheder fra vores respektive lande. Hermed kommer vi med supplerende forslag til det fremkomne forslag, som lyder på den måde.

Páll Pétursson

Ordet er frit, Hans Jacob Debes.

Hans Jacob Debes

Hr. formand.

Jeg er bange for, at det let kan ske, at mit forslag bliver myrdet, måske uden at det rigtig har været hensigten, men jeg vil dog påpege, at det er to forskelli-

ge ting, som jeg har tænkt på: etableringen af repræsentative organer også ud over det arbejde, som grønlanderne på Færøerne eller færinger i Reykjavik o.s.v. gør; det er arbejde på to helt forskellige planer. At man lokalemæssigt måske kan tænke sig disse aktiviteter placeret i disse huse, som bygges, det kan vi ikke stå og vedtage her. Det kan man tænke sig, men jeg tror, at jeg vil holde fast ved mit forslag om etableringen af repræsentationer i de tre lande. Og det skulle ikke være umuligt, jeg synes netop, det er nødvendigt og det ville være ulogisk i en sådan forsamling at fælde et forslag som dette her, efter at man har grædt så mange tårer over, at samarbejdet og udøvelsen af rekommendationerne ikke fungerer rigtigt, som den skal.

Páll Pétursson:

Tak, Hansen.

Adolv V. Hansen:

Herr formand.

Jeg kan ærlig talt ikke se, hvordan et repræsentationskontor kan gøre noget ved, at de her rekommendationer ikke bliver opfyldt, fordi skal rekommendationerne opfyldes, så er det den lovgivende magt, der skal tage affære efter indstilling fra det her Vestnordiske parlamentariske Samarbejdsråd, selvom vi får et kontor oppe i Reykjavik eller i Nuuk, så kan jeg ikke se, at det kan gøre nogen forskel for at få de respektive regeringer til at vedtage det, som vi har anbefalet dem eller rekommenderet dem. Jeg savner fremdeles, hvad hensigten er med det her forslag. Er det en kommerciel institution, man taler om, eller er det en sekretæriel institution, man taler om, det kan man ikke finde svar på i det her. Det nærmeste man kan komme, det er hvad der står i det første

stykke, det kan pointeres, at oprettelse af de forestående institutioner ikke er tænkt som indgreb i de eksisterende islandske-danske diplomatiske relationer. Jeg er bange for, at vi kan godt sløjfe ordet »ikke at tænke«, det er et indgreb, et virkeligt indgreb i den, og da kan jeg faktisk ikke se noget formål i det, da man kan bare sætte noget, der bare kommer i stedet for noget andet, det må være lige områder, vi søger arbejde på, og vi har som sagt ikke fået svar på, om det er kommercielt eller sekretæriat, det skal være. Jeg mener at forslagsstilleren skylder os en nøje forklaring eller også i det nævn, som formanden foreslår, det skal i, jeg har ikke noget imod, at det kommer, og jeg vil støtte, at det kommer i det nævn, men jeg mener, at det må uddybes i hvert fald eller præciseres nærmere, hvad er hensigten med det her.

Páll Pétursson:

Forslagsstilleren, Debes, med en kort bemærkning.

Hans Jacob Debes:

Ja, som gammel lærer er man vant til somme tider at forklare den samme ting flere gange, og jeg vil gøre endnu et forsøg; og det mindste, man kan forlange af et medlem i en parlamentarisk forsamling af denne art, det er at man kan læse, og det står klart i forslaget, at det ikke er tænkt som indgreb i de eksisterende islandsk-danske relationer, og det skal læses, som det er tænkt. Disse her repræsentationskontorer, som jeg har ment burde oprettes, de er også tænkt til at kunne passe ganske praktiske, almindelige ting, når islandske organisationer eller islandske enkeltpersoner, der vil have forbindelse med den og den på Færøerne, skulle henvende sig til det og det kontor og det samme med Grøn-

land og de andre veje. Jeg synes, det vil være særdeles praktisk med de foreslåede repræsentative organer og at oprette dem. For faktisk har vi et i København allerede, det tager sig af mange praktiske ting, og vi har ikke fra dansk side hørt nogen som helst protester mod det her. Vi har længe haft et i Aberdeen, så det skulle ikke være noget chokerende i det her.

Páll Pétursson:

Jógvan Sundstein.

Jógvan Sundstein:

Herr formand. Ja, det var faktisk netop det, jeg tænkte på, det, som Hans Jacob Debes lige fik sagt nu, at vi har fortillælde med det her, fra færøsk side i hvert fald. Vi har et færøsk repræsentationskontor i København, og vi har et i Aberdeen, Skotland, og de fungerer ganske udmærket i praksis, de er ikke belagt med den stivhed, der hører til i det diplomatiske område, det er et sted, hvor man kan komme. Jeg har selv været med til flere gange i København, f.eks. at holde møde mellem færøske firmaer og danske firmaer, der er blevet arrangeret af kontoret, at man kan låne lokaler, og alle og enhver i Danmark kan henvende sig på kontoret angående Færøerne. Alle færinger i Danmark kan komme, og det samme i Aberdeen. Det virker meget bedre end et konsulat eller en ambassade, alle mulige praktiske ting bliver gjort. Når vi kommer på besøg f.eks. i Skotland eller England eller et eller andet sted i de britiske øer, så siger vi til vores repræsentant dernede: »Vil du ikke være venlig at komme med?« Og så rejser man rundt sammen med os. I det hele taget så er det et praktisk arbejde, en praktisk foretæelse, som jeg tror kan få en stor betydning, og også kan få betydning som forbillede for

andre lande, hvor de kan se, at der gøres noget rent praktisk, uden at det skal have det diplomatiske skær direkte over sig, så jeg for mit vedkommende kommer i hvert fald at støtte forslaget.

Páll Pétursson:

Bemærkning, Hansen.

Adolf V. Hansen:

Jeg skulle have sagt det noget før til Jóannes Dalsgaard, men jeg skal sige det nu. Vi er ikke i en krigssituation i øjeblikket.

Og det samme svar kan gå til Jógvan Sundstein, kontoret i Aberdeen, det er grundlagt som en nødløsning i en krigssituation, men som man ikke af en eller anden grund har nedlagt igen, og jeg vil i den forbindelse med formandens tilladelse komme med en ganske lille historie fra Danmark.

Da man lige efter krigen indførte rationeringsmærker på sukker, margarine og den slags og smør, og i 1962, nej det blev aftaget igen i 1951 eller 52, og i 1962 kom statsrevisionen på, at det i Svendborg stadigvæk var et rationeringskontor, for der sad to mennesker, der ikke havde arbejdet i 12 år, fordi man havde glemt, og de spurgte, hvorfor sidder I her og trækker løn, »jamen, ingen har sagt, at vi skal fjernes herfra.« Og jeg vil sige det samme om kontoret i Aberdeen, det kan godt have været til nytte, men vi kunne ligeså godt have sendt et menneske med derned fra Færøerne til London til at forhandle de gange. Det kontor har vi hele året, og dertil er at sige, at Aberdeen og London i vestnordisk henseende, set fra vores tre lande, så er det udadtil, medens det, vi taler om, det er indadtil, altså sig imellem, hvor vi har det i forvejen, og forklaringen, som vi fik fra Hans Jacob Debes, den går jo ud på, at det er en

diplomatisk forbindelse, vi skal have oprettet, og det har vi i forvejen. De islændere, der gerne vil have en forbindelse med Færøerne, de kan kontakte Poul Mohr, så får de al den service, de skal have, for han er nemlig islandsk konsul, det har vi, og vi har rigsombudsmanden som grønlænderne kan gå igennem, og vi har rigsombudsmanden oppe på Grønland, som vi færinger kan gå igennem, så vi er dækket på det område, så derfor kan jeg ikke se nogen grund til at indgå det her.

Páll Pétursson:

Steingrímur J. Sigfússon, derefter Jóannes Dalsgaard.

Steingrímur J. Sigfússon:

Herr formand. Jeg synes, at en islænding må gerne sige noget til det her, for ellers ser det måske ud, som vi ikke er interesseret i dette forslag, det er slet ikke tilfældet, vi har diskuteret det lidt i den islandske delegation, og jeg tør sige, at hvis grønlændere og færinger kan nå frem til enighed, om hvordan det forslag skal lyde, så er det sikkert, at vi kan støtte det i fuld kraft, for det er jo ingen tekniske problemer for os, så det er jo enkelt at støtte det. Det er jeg helt sikker på, at vores regering, Altinget, og hele samfundet er rede til at støtte udbygninger i dette her. Så snart, som man kan nå frem til nogen form, som alle kan være enige om, og personlig kan jeg kun sige, at jeg synes, at enhver slags installationer af denne type kan være store skridt fremad i vores samarbejde.

Páll Pétursson:

Jóannes Dalsgaard afstår. Ordet er frit. Asbjørn Joensen.

Asbjørn Joensen

Herr formand. Jeg tror, at vi her er lige-

som ved at overvurdere os selv, at det er os, der skal afgøre, hvorvidt disse kontorer skal op at stå eller ej. Det er sådan set ikke meningen. Vit giver bare en henstilling til vores ting, om at overveje tanken om at etablere disse muligheder i de respektive lande. Nu er det kommet frem før, at man fra Islands side havde et sligt kontor her på øerne, men at det blev nedlagt. Det, vi vil gøre opmærksom på, at det til enhver tid vil være behovet, der bestemmer, hvorvidt et sådant kontor bliver her, i Nuuk eller i Reykjavik. Og i relation til det, som, jeg synes netop, at Adolf V. Hansen har været inde på i sit indlæg her, sit forslag, så vil jeg da mene, at netop han skulle tage velvilligt imod sådant et tilbud, fordi jeg forventer ikke, at den danske konsul i Reykjavik ville løbe rundt og lege handelsattaché for os i tilfælde, at vi har noget at sælge i Island eller ligesådan en repræsentant på Grønland, så jeg må sige, at jeg tilslutter mig forslaget, og jeg tvivler ikke på, at vores ting og vores regering på Island nok skal overveje tingene nøje og sandsynligvis komme til den konklusion, at det var alligevel et godt forslag, der kom her, og vi synes, det er værd at prøve, om vi kan få en handelskontakt og andre kontakter med landene i Vestnorden.

Páll Pétursson:

Adolf Hansen.

Adolf Hansen

Ja, jeg kan i hvert fald tilslutte mig det, som Asbjørn Joensen kom med. Hvis det er tilfældet, at det drejer sig om et handels eller kommercielt, så skal jeg gå med til det, men det har jeg faktisk ikke for at bekræfte, jeg har søgt efter hele tiden, om det er kommercielt, og vi har tydeligt fået at vide, at det er ikke

kommercielt, det drejer sig om. Hvis det drejer sig om det, så tager jeg selvfølgelig under med det, for så er situationen en helt anden, så har det ikke noget med diplomati at gøre.

Páll Pétursson:

Tak, ordet er frit. Otto Stenholdt.

Otto Stenholdt:

Herr formand, jeg skal nok lade være med at blande mig i den færøske valgkamp.

Ja. Undskyld. Den er jo lige overstået i Grønland. Det er som om det skal udbygges endnu mere, forstærkes lidt mere; det var det, jeg var enig i. Vi behøver ikke at råbe over Atlanten til hinanden, det hjælper ikke, det skal være holdpunkter på en eller anden måde. Vores ordfører har sagt, at det kunne være et eller andet, uden at bygge store slotte, for det er da nogen, som kan bruges. Jet synes, at tanken er meget interessant, og jeg håber sandelig også, at det skal blive henvist bedre og så længere tid. Men det var en ting, jeg har opfattet fra Hansens side, Adolf Hansen side, idet han sagde, at vi skal være lidt forsigtige her i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd, for vi har respektive regeringer, og det er jo dem, der skal tage beslutninger. Hvis vi skal arbejde med den der ånd, hvad er det så værd at være her og holde møde uden at kunne sige noget, for vi må ikke forbigå vores respektive regeringer. Jeg synes, at det skal være lidt mere frit her, således at vi kunne tage nogen beslutninger og fortælle vores regeringer, hvad vi har ment, om det kan lade sig gøre, at vi tror på det. Det var det, jeg ville kommentere.

Páll Pétursson:

Ordet er frit. Hans Jacob Debes.

Hans Jacob Debes:

Jeg synes bare, at den eneste logiske konsekvens af sådan en holdning ville være, at et forslag til recommendation først skulle godkendes af vore regeringer, før vi kunne fremlægge det i denne forsamling; og det er, så vidt jeg har forstået, ikke hensigten.

Páll Pétursson:

Ordet er frit. . . . Ordet er frit. . . . Ingen begærer ordet, og diskussionen er afsluttet. Vi går over til votering. Vil du have ordet. Ja, Michael Petersen, vær så god!

Michael Petersen:

Jeg skal udtrykke, at vores forslag var ikke et udtryk for en negativ holdning til forslaget, og vi er enige i forslaget, som det lyder, at vi bør forstærke vores samarbejde på denne vej der, men det vi eller jeg sagde, var at, jeg tror ikke, at oprettelse af kontorer i forskellige hovedstæder var økonomiske, realistiske inden for nærmeste tid, men derfor vil vi foreslå altså igen, at vi godtager forslaget og så sender det til vores respektive hjemmestyrer og til Islands regering, og så må vi se, hvad vi kan gøre derfra, når vi har hørt deres mening om dette. Og det kan være, vores forslag kan være en udvej, hvis vi kan etablere et samarbejde i større omfang. På den måde kan vi måske afslutte debatten om det.

Hans Jacob Debes:

Tak. Skal man, Michael, betragte det som ændringsforslag? — Det er altså ikke —

Michael Petersen:

Det er en fortolkning.

Hans Jacob Debes:

Ordet er frit. Ingen har begæret ordet. Diskussionen er afsluttet. Vi går over til afstemning, og afstemning skal ifølge charteret blive ved navneopråb:

Preben Lange:	Ja
Michael Petersen:	Ja
Otto Stenholdt:	Ja
Jens Geisler:	Ja
Árni Gunnarsson:	Ja
Danfríður Skarphedinsdóttir:	Ja
Óli Þ. Gudbjartsson:	Ja
Steingrímur J. Sigfússon:	Ja
Hans Jacob Debes:	Ja
Jóannes Dalsgaard:	Ja
Asbjørn Joensen:	Ja
Tórálvur Mohr Olsen:	Ja
Jógvan Sundstein:	Ja
Agnar Nielsen:	Ja
Adolv V. Hansen:	Afstår
Páll Pétursson:	Ja

Rådet har givet sit samtykke til forslag til rekommendation og med 15 stemmer, een afstod, ingen imod. Og så går vi over til punkt 7.5: Forslag til rekommendation vedrørende oprettelse af vestnordisk kulturfond frá Óli Þ. Gudbjartsson. 7.9 behandles bagefter.

Óli Þ. Gudmundsson:

Herr formand. Vi er nået til punkt 7.5, og da nogle ganske få ord som indledning til det forslag til rekommendation vedrørende oprettelse af vestnordisk kulturfond. Skønt de tre vestnordiske nationer i det nordlige Atlanterhav i århundreder har været nært geografisk beliggende, og ja naturligvis stadigvæk, så har samfærdselen og det kulturelle samkvem ikke været så stort, som man på grund af denne nære beliggenhed faktisk kunne forvente. Der er sikkert to hovedårsager hertil. For det første er samfærdselen i sig selv vanskelig på grund af naturlige årsager, og den vig-

ligste rejseperiode forholdsvis kort, men på den anden side har samkvæm- met af økonomiske årsager været mind- re end man kunne tro, og mindre end man kunne ønske sig, og da især imel- lem de befolkningsgrupper, som dette forslag først og fremmest retter sig imod. På det kulturelle område synes der i sandhed at være behov for sam- fundsmæssig støtte og for at tilskynde en kraftigt forøget indsats med hensyn til det, jeg nu lige har sagt, fremsættes følgende forslag:

Vestnordens parlamentariske samar- bejdsråd henstiller til Grønlands Lands- ting, Færøernes Lagting og Islands Al- ting, at der oprettes en vestnordisk kul- turfond til styrkelse af nationernes kul- turelle samarejde. Fondens indtægter vil være årlige tilskud, som hvert ting for sig fastsætter. Fondens disponible kapital skulle siden bruges til udveks- lingsrejser, kunstnere, erhvervsorgani- sationer, skole og idrætsfolk i de tre lan- de. Præsidiets i Vestnordens parlamenta- riske Samarbejdsråd skulle udgøre fon- dens bestyrelse. Jeg håber, at jeg ikke behøver at forklare denne sag noget nærmere, jeg håber forslaget gør det i og for sig selv. Tak.

Hans Jacob Debes:

Tak. Vi skal samtidig behandle et nært beslægtet forslag. Punkt. 9. Forslag nr. 7.9, og jeg giver først ordet til Jóannes Dalsgaard, og derefter er ordet frit om begge de to forslag, og jeg tror, det er nødvendig at nedsætte en arbejdsgrup- pe, som prøver at forene begge de to for- slag.

Jóannes Dalsgaard:

Ja, herr formand, det tilslutter jeg mig.

Herr formand. Det er nødvendigt at gå i detaljer. For at argumentere for børne- og ungdomslitteraturens betyd-

ning, skal jeg bare ganske kort minde om den kolossale påvirkning, som vores børn og unge er udsat for fra videoindu- strien. Der er mange gode forhold, der kan yde en kulturel modvægt til denne påvirkning, jeg kan nævne et godt og kærligt hjemmemiljø, en god skole og fornuftige fritidsinteresser. Desforuden kommer alt det, som børn læser. Børn og unge kan faktisk godt lide at læse, og de læser meget i alle de tre vestnordiske lande. Men der er en stor mangel på kvalificeret børne- og ungdomslittera- tur, og vi parlamentarikere har et stort ansvar for at hjælpe på denne mangel. Når dette er sagt, så vil jeg gerne tilføje, at vi har god børne- og ungdomslittera- tur i vore lande, men denne litteratur trænger til styrke og støtte, og vi må også producere mere af denne litteratur. Vi bør opmuntre og inspirere de forfat- tere, der bruger deres talenter til at ska- be børne- og ungdomslitteratur, og det- te kan gøres på mange måder, f.eks. for en vestnordisk litteraturpris, og så kan man tænke sig, at de bøger, som indstil- les til denne litteraturpris, de skal for det første oversættes til de tre sprog, men så også til et fjerde af de store sprog, for at denne litteratur har mulig- hed for at komme ud over Vestnorden. Jeg skal så tillade mig at læse mine kommentarer og selve forslaget.

Børne- og ungdomslitteraturen i Vestnorden har brug for støtte og op- muntring, ligesom der er brug for støtte til udbredelse af denne litteratur til hele Norden. Således som hele mediesituati- onen i Vestnorden er ved at udvikle sig, må det antages, at en større satsing på børne- og ungdomslitteratur vil gavne børn og unge i Vestnorden samt virke inspirerende for de forfattere, der be- skæftiger sig med børne- og ungdoms- litteraturen. Under henvisning til foran- stående og til chartrets præamble, hvor

det kulturelle samarbejde fremhæves, forelægges følgende forslag til rekom- mendation.

Med formandens tilladelse:

Vestnordens parlamentariske samarbejdsråd henstiller til Grønlands lands- styre, Islands regering og Færøernes landsstyre, at der indstiftes en vestnor- disk litteraturpris for børne- og ung- domslitteratur. Litteraturprisens midler fremskaffes ved bevillinger på de nation- ale budgetter. Det anbefales, at de vestnordiske kulturministre i samråd med de respektive forfatterforeninger og samarbejdsrådets præsidium udar- bejdes forslag til nærmere bestemmel- ser for indstillinger og for prisuddeling.

Og hermed vil jeg anbefale mine ære- de kolleger.

Hans Jacob Debes:

Ja tak. Ordet er frit om de to forslag 7.9 og 7.5. Danfríður Skarphéðinsdóttir.

Danfríður Skarphéðinsdóttir

Herr formand, jeg synes, at begge disse forslag, som er kommet frem, er vældig vigtige. Jeg nævnte det i generaldebat- ten i går, at jeg synes, det var en af de vigtigste opgaverne, vi har, at oplyse de unge, som skal arve disse land, om situ- ationen og livsvilkårene i Vestnorden, og jeg nævnte det også, at jeg fik en idé om, at man kanskje skulle sætte penge i og til samarbejde mellem skolerne her i Vestnorden, slik at man kunne for eks. lave undervisningsmateriale, og jeg synes, at sådan en fond kunne være vigtig for en slik opgave, og jeg synes, at man på en eller anden måde kunne f.eks. forene disse to forslagene og da med lidt større opgave end nævnt i hver for sig. Tak.

Páll Pétursson:

Tak. Otto Stenholdt.

Otto Stenholdt:

Ja herr formand. Vi her fra Grønland er meget interesseret i de to forslag, og de er støtteværdige, men de to forslag kun- ne efterhånden findes i Nordisk Råd, men det synes vi bare, det må da være godt, hvis vi kunne rette blikket til de nordatlantiske øer. Jeg synes, at kultur- fond, hvad hedder det, kultursamarbej- de i Nordisk Råd, hvor jeg er medlem, af og til kigger meget på de suveræne stater, også dermed måske ikke så meget på de ikke suveræne stater i Nordatlan- ten, og jeg synes det er et godt forslag om oprettelse af vestnordiske kultur- fond. Vi har også brug for den. Som det står om den disponible kapital, skulle den siden bruges til udviklingsrejser for kunstnere, også organisationer, skoleid- ræt for de tre lande. Hermed tænker jeg også på disse billige rejser, som findes i Norden, når ikke længere end Norges kyst mod nord. Jeg synes, at det var en god idé at tænke på vores unge med det der forslag. Og det andet forslag om lit- teraturpris for børne- og ungdomslit- teratur; der findes også den slags initiativ- er i Norden, men de har været så heldige i forbindelse med indvielse af Nordens Institut i Godthåb, Nuuk, spurgt de un- ge, om de kunne lave en lille bog om ungdom i Grønland, det har de altså gjort, de har også givet en lille pris til vinderen, d.v.s. at vi i Grønland har alle- rede startet den tanke, og vi synes, at det var da en god idé med det der forslag, at det kan forstærkes, disse initiativer, som vi har også tænkt på fra Grønland.

Páll Pétursson:

Hans Jacob Debes.

Hans Jacob Debes:

Ja, jeg skal kun sige, at begge disse ud- mærkede forslag skal få min fulde støt- te; jeg mener, at de begge to er meget

perspektivrige, og at de hver for sig er et bevis for den naturlige udvikling i dette samarbejde. De kunne sagtens stå hver for sig, disse forslag, men de kunne måske også arbejdes sammen til eet forslag. Måske ville det være lidt mere praktisk, og måske skulle vi sætte en arbejdsgruppe til at se på det, men jeg synes, at i hvert fald intentionerne i begge to forslag bør få vores støtte, i hvert fald min fulde tilslutning.

Páll Pétursson:

Jeg er helt enig med Hans Jacob Debes, at det er nødvendigt at nedsætte en arbejdsgruppe om disse to forslag, og jeg vil foreslå det, men ordet er frit. Jógvan Sundstein.

Jógvan Sundstein:

Herr formand. Jeg kan også støtte de to forslag, men jeg tror, det er fornuftigt og mere rationelt, hvis man kunne forene dem og få eet forslag ud af det og een fond ud af det. Og hvis man gør det noget i den retning, som jeg vil tillade mig at læse op, så er det muligt, at man kan komme til et endeligt forslag i et arbejdsudvalg. Hvis vi f.eks. siger, at Vestnordens Parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Grønlands landsstyre, Færøernes landsstyre og Islands regering, at der oprettes en vestnordisk kulturfond. Fondens indtægter skal være årlige tilskud, som fastsættes ved bevillinger på hvert af de tre landes budgetter. Fondens vedtægter udarbejdes af landsstyrene og regeringen i samråd med kunstnernes organisationer i de respektive lande. Den disponible kapital skal kunne bruges til udvekslingsrejser for kunstnere, tilskud til rejser til idrætsfolk, samt til støtte til forfattere i de tre lande. Der lægges særlig vægt på støtte til børne- og ungdomslitteratur, f.eks. i form af litteraturpris på dette område.

Noget i denne stil, tror jeg, at man kan sammenføje det.

Páll Pétursson:

Tak. Ordet er frit. Jóannes Dalsgaard.

Jóannes Dalsgaard:

Herr formand. Jeg skal takke for de positive ord og bare tilføje, at det var netop de forhold, som Otto Stenholdt nævnte, som gjorde i hvert fald, at jeg rejste det spørgsmål, nemlig at de eksisterende midler fra Nordisk Råd's kulturelle bevillinger rækker ikke til os i den grad, som vi har brug for dem. Jeg nævnte ved generaldebatten netop det her meget frugtbare museumssamarbejde, som var foregået mellem Island, Grønland og Færøerne. Det blev finansieret af Nordisk Kulturfond, og pludselig, medens dette arbejde er i sin fulde blomstring, så ændrer kulturfonden politik, og støtter nogle helt andre projekter i det østlige nord, så alt det arbejde er faktisk spildt; det er ikke spildt, men det gik i stå, og det var meget trist. Jeg kan også nævne, at nabolandslitteratur støtten, den politik, som ligger til grund for den, gør, at de midler, som denne meget rige fond har, ikke kommer vores forfattere tilgode, så derfor er der et meget stort behov for sådanne forslag som disse, som Óli Guðbjartsson har, som jeg støtter varmt, og så mit. Vi har intet imod, at man samordner de to, men jeg er sikker på, at det finder de ud af i komitéen, og jeg har indtryk af, at Óli er enig med mig.

Páll Pétursson:

Tak. Óli P. Guðbjartsson.

Óli P. Guðbjartsson:

Herr formand. Jeg vil gerne bare sige, at jeg er også taknemlig for de positive ord, som man har sagt her i forbindelse

med de to forslag. Jeg er enig med Jógvan Sundstein forenende forslag af disse to og anbefaler det på det varmeste.

Páll Pétursson

Ja tak, ordet er frit. Ingen har begæret. . . . Preben Lange, tak. Værsågod.

Preben Lange:

Herr formand. Jeg synes det er meget, meget interessant, diskussionen eller spørgsmål, vi er gået i gang med. Det er rigtigt, at vore lande eller vore tre lande har været isoleret og afsondret fra omverdenen i mange år, men værre er det, at vores kommunikationsforbindelse med hinanden både kulturelt og litterært i mellem os er lige så afsondret og isoleret fra hinanden. Vi, som kan læse både dansk og engelsk, har været heldige, for derigennem kan vi læse både de islandske og de færøske bøger og litteratur. Derfor vil jeg meget gerne støtte forslaget. Det er super efter min mening.

Páll Pétursson:

Tak. Ordet er frit. Ingen har begæret ordet og diskussionen er afsluttet. Jeg foreslår, at man nedsætter en arbejdsgruppe, som skal behandle de to forslag, og også Jógvan Sundsteins idé, som han fremsatte, og jeg ønsker navne på dem, som skal indgå i gruppen. Fra Islands side vil jeg foreslå Óli Þ. Guðbjartsson og Árni Gunnarsson. Fra Grønland: Otto Stenholdt, fra Færøerne: Jóannes Dalsgaard og Agnar Nielsen. Kan man enes om det. Det kan man, og angående tidsskema for møderne, da ser man jo på grund af den forsinkelse, som var i begyndelsen, da kan man jo konstatere, at vi ikke kan klare det hele på den planlagte tid til kl. 16.30, og jeg vil foreslå, at man efter pressekonferencen træffes i arbejds-

grupper og delegationer, og vi er nødt til at holde møder i morgen kl. 9 for at afslutte vores værk, men man kan altså færdigbehandle forslagene i morgen, de forslag, som henvises til arbejdsgrupper, og arbejdsgrupperne de får lidt tid for at arbejde, før vi rejser til Kirkjubø. Efter pressekonferencen. Punkt 7.8, den var trukket på forhånd, og det var bestemt i går, at dette forslag ikke kom op, ikke kom formelt op her, men er i tråd med det, som vi bestemte i fjor, altså at nedsætte en komité, da tror jeg, at det er nødvendigt at fuldføre det arbejde, som man planlagde i fjor, og jeg vil foreslå, at man nedsætter en arbejdskomité om den sag, altså kvindernes arbejds- og lønvilkår i den offentlige sektor, og nedsætter en arbejdskomité her på mødet, som skal planlægge videre arbejde med sagen. Og jeg vil gerne efterlyse kandidater til den arbejdskomité.

Fra Islands side vil jeg foreslå Danfríður Skarphéðinsdóttir og Árna Gunnarsson, fra Grønland Preben Lange, fra Færøerne: Jóannes Dalsgaard og Jógvan Sundstein. Og det er altså vores ønske, at denne arbejdsgruppe også arbejder her på mødet i kvæld og planlægger arbejdet videre. Nu holder vi pause på 5 minutter.

Páll Pétursson

Vi går tilbage til programmet, og den færøske delegation meddeler, at de har udnævnt Tórálvur Mohr Olsen i stedet for Jógvan Sundstein i arbejdsgruppen om kvindens arbejds- og lønvilkår i den offentlige sektor. Tordur Niclasen er fraværende og hans suppleant er nú Tórálvur Mohr Olsen. Vi mangler forslagsstilleren til punkt 7.10, og går over til — han er kommet — og nu giver jeg ordet til Jóannes Dalsgaard om forslag

til rekommendation til oprettelse af en vestnordisk fredsfond.

Jóannes Dalsgaard

Herr formand. Jeg må begynde med at bede om forladelse for, at jeg har forsinket samrådets forhandlinger. Det er almindeligt anerkendt at i Vestnorden er et politisk og militært lavspændingsområde. Det må samtidig antages for givet, at vestnordiske parlamentarikere ønsker denne situation bevaret, og der henvises i denne forbindelse til rekommendation 7.86 om Vestnorden som atomvåbenfri zone. Det er ligeledes som bekendt stor interesse blandt de øvrige nordiske parlamentarikere for hele Norden som atomfri zone. Her er det debatten om fred og sikkerhed i Norden er blevet tilført positiv og frugtbar inspiration fra fredsforskningen og fra de folkelige fredebewægelser. Det er samtidig en kendsgerning, at fredsforskning i Vestnorden ikke nyder den samme offentlige støtte og interesse som i det øvrige Norden. Under henvisning til foranstående og til samarbejdsrådets charter, hvor Vestnordens betydning for fredens sag betones, forelægges følgende forslag til rekommendation. Med formandens tilladelse:

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Grønlands landstyre, Islands regering og Færøernes landstyre om, at der oprettes et vestnordisk fredsfond med følgende formål efter følgende retningslinjer: At yde økonomisk støtte til freds- og konfliktsforskning med særlig relevans for Vestnorden. At yde økonomisk støtte til folkebevægelser og initiativer, der kan anses at gavne fredens sag i Vestnorden i særdeleshed, ligeså vel som fredens sag i almindelighed. Fondens indtægter bør tilvejebringes via de respektive nationers finanslovbevillinger. Bestemmelser

for fondens bestyrelse, der bør være uafhængig af partipolitiske interesser fastsættes af Grønlands og Færøernes landsstyre og Islands regering i samråd med samarbejdsrådets præsidium.

Og hermed er forslaget forelagt for samrådet. Tak.

Páll Pétursson:

Ordet er frit. Ordet er frit. Jógvan Sundstein.

Jógvan Sundstein:

Herr formand. Der er noget, der er rigtigt i det her forslag. Det rigtige, som står til at begynde med, at det er almindeligt anerkendt, at Vestnorden er et politisk og militært lavspændingsområde. Det er for så vidt også rigtigt, at der er en stor interesse for Norden som atomvåbenfri zone. Vi ved også, at det er noget, der arbejdes med blandt nordiske politikere, parlamentarikere, men det eneste konkrete resultat, der foreligger med hensyn til atomvåbenfri zoner, det er de vedtagelser, der er gjort i lagtinget her og i det grønlandske landsting om, at man har erklæret henholdsvis Færøerne og Grønland for atomvåbenfrie zoner. Hvad der videre sker, det er jo selvfølgelig et spørgsmål om mange andre ting også, dels for Nordens vedkommende, hvordan de nordiske politikere bliver enige om, hvordan man skal udforme et forslag, få vedtaget et forslag om Norden som atomvåbenfri zone og det er der også ganske særlige interesser, om Vestnorden kommer med eller bliver glemt i den forbindelse. Med hensyn til atomfrie zoner og atomvåben nedrustning o.s.v. der er der jo specielle interesser for tiden og ganske særlig, om der nu kan blive et topmøde mellem den amerikanske præsident og Sovjets politiske leder. Nu skal jeg ikke komme så langt ind i selve storpolitikken, men

med hensyn til det her forslag, der her foreligger, så er det delt i to dele, to hovedbestanddele. Det ene eller det første, det er at man skal oprette et fredsfond, og jeg går ud fra, at fredsfondet skal have nogen penge at forvalte, og at disse penge skal gives til formål, der kan sikre freden, der kan forøge muligheden eller rettere sagt formindske muligheden for krig, og så kommer de to dele, det ene det er at yde økonomisk støtte til freds- og konfliktforskning med særlig relevans for Vestnorden, det andet er at yde økonomisk støtte til folkebevægelser og initiativer, der kan anses for at gavne fredens sag i Vestnorden, i særdeleshed ligeså vel som i almindelighed, og så kommer der regler om, hvordan man nedsætter denne fonds styrelse og ud fra hvilke kriterier, den skal give de her tilskud. Jeg kan sige for mit vedkomme, at med hensyn til det første om at støtte freds- og konfliktforskning, der vil jeg gerne være med, og jeg anmoder om at afstemningen bliver foretaget i to dele, og med hensyn til det andet punkt, om man skal sidde og sortere, hvilke folkelige bevægelser, man skal kunne give tilskud til, og hvilke, man ikke skulle kunne give tilskud til, det ønsker jeg ikke stemmet for.

Páll Pétursson:
Jóannes Dalsgaard.

Jóannes Dalsgaard:
Ja herr formand, nu har jeg fået mere luft tilbage, så nu skal jeg prøve — komme med nogen helt generelle kommentarer til selve forslaget, for at foregribe eventuelle misforståelser, hvis andre skulle ønske ordet. Altså det er ganske kort det, at fredsforskning er en videnskab, som har fået voksende betydning faktisk over hele verden, og det er også almindelig anerkendt, at fredsforskning

er nødvendig for det fredsbevarende arbejde. Der drives også meget højt kvalificeret fredsforskning i de skandinaviske lande, i Danmark og i Sverige specielt, men også i Norge. Og jeg tror, at denne forskning er meget vigtig, for at politikere kan følge med i alt som sker omkring os og kan følge initiativer og udviklinger, som har betydning for fredens sag. Vi har sikkert alle herinde glædet os over de afspændingstendenser, som i den sidste tid er blevet alt mere tydelige i verden, og så sent som nu her til morgen, da berettede vores radio, at endnu et vigtigt skridt er taget imod afspænding og nedrustning, i og med at man nu er blevet enig om at demontere de atombevæbnede mellem- og kortdistanceraketter i Central-Europa.

Det betyder, at nedrustningen først og fremmest sker i Central-Europa og på kontinentet, dette er godt, dette er meget godt, og jeg er sikker på, at hele verden glæder sig med os over dette, men vi her på Færøerne, vi har et gammelt ordsprog, som siger: »Vandi er í hvørjari vælferð«, og det betyder noget som: Enhver lykkelig begivenhed kan også indebære en fare. Og denne fare, den består i, at nedrustningen på kontinenterne, specielt i Central-Europa, kan medføre oprustning på havene, eksempelvis Nordatlanten. Og der er vel det værst tænkelige, den værst tænkelige udvikling for os, som bor her. Det er en tendens, som der fra alle sider blev advaret meget kraftig imod på den zonekonference, som flere af os, som sidder her, deltog i i København i 1985. Så derfor tror jeg, at det er nødvendigt, at vi følger meget godt med i, hvad der sker omkring os. Vi skal selvfølgelig ikke etablere noget overvågningsapparat, det vil vi ikke, det er ikke i vores dannelsesnatur, men vi kan studere disse sager, skrive rapporter om dem, og studere

hvordan stormagterne opfører sig i vores farvande. Hvordan de behandler det, som er vores fælles livsgrundlag. Derfor, tror jeg, det er på tide, at Vestnorden gør noget ved det her. Og jeg tror også, at der er — ville være en vigtig sag for alle fredselkende kræfter i verden, at Vestnorden kom med en fredspolitisk manifestation. Det ville være helt i tråd med vores tradition og historie, og jeg skal tillade mig at citere den islandske præsident, som netop har været her på besøg. Hun holdt en meget varm, smuk og inspirerende tale, og da sluttede hun netop med at henvise til det, som var specielt for os, tre små nationer i Vestnorden, og som gør os måske lidt anderledes end andre, og det er, at vi har aldrig brugt våben imod andre nationer. Og det giver os en historisk forpligtelse, og jeg synes, at det, at samrådet netop er et forum for den slags drøftelser og et initiativ af en eller anden art med et fredspolitisk indhold, bør komme fra området, og jeg har så ligesom spekuleret på, hvad sådan et initiativ kunne indebære, fordi man skal selvfølgelig være meget forsigtig med, hvad man gør, man skal ikke gøre noget, som — skal vi sige — virker modsat, eller skræmmer nogen væk fra at arbejde for fredens sag. Og jeg tror, at det vil være en god begyndelse, at vi fik midler, som kunne anvendes til fredsforskning, jeg kunne tænke mig f.eks. projekter, som vores universiteter i Illisimatarsariq fik, Háskóli Íslands og Fróðskaparsetur Føroya fik penge, sådan at de kunne køre sideløbende projekter og fredsforskning i Nordvestatlanten, eventuelt også i samarbejde med de skandinaviske fredsforskningsinstitutter, som har en meget høj kvalitet. Dette er et meget alvorligt spørgsmål, og jeg håber, at I vil modtage det med den alvor, det er fremsat, men jeg er

selvfølgelig åben for — vi kan diskutere det her, og vi kan også forudse, at det er et så stort spørgsmål, at vi muligvis ikke når til enighed på denne session, så kan vi måske arbejde videre med det på den næste session. Nu får vi se, hvordan det går med det.

Vedrørende — skal vi sige — frygten for at støtte folkelige bevægelser, så vil jeg erindre jer om, at en meget stor del af vor fredspolitik, som har ført til nedrustningen, den har de folkelige fredsbewægelser æren for. Vi kan tage den konference, som Sundstein og Asbjørn Joensen og Hansen og jeg deltog på, da var det netop vores store nordiske fredskæmper Palme, som fremhævede, at det var de folkelige bevægelser, som havde drevet politikerne og fået politikerne til at besinde sig. Fra det kan vi gå over til vores lille samfund, lille område, det er ikke nogen hemmelighed, at det var efter et meget stort og spændende møde mellem repræsentanter fra alle færøske partier i lagtinget og repræsentanter for den færøske fredsbewægelse, at forslaget fra Erlendur Patursson og Hilmar Kass og Olaf Olsen og mig selv kom op i tinget, om at Færøerne skulle erklæres som atomvåbenfri zone.

Så derfor er der ikke noget galt i, at man støtter disse bevægelser og deres initiativ. Jeg kunne f.eks. tænke mig at, det er et meget stærkt ønske, om at den næste Networkkonference, som er en meget vigtig konference, fredskonference, det er et stærkt ønske om, at den skulle være her på Færøerne, men vores fredsbewægelse har ikke penge til det. Der er også ønske om at få lagt den konference til Grønland, men der er jo ingen chance for at gennemføre det, det har man ikke kapacitet til; man har klarlagt det på Island, for Island har en såpas størrelse, så der kunne man skaffe midlerne. Det er den slags ting, jeg har

tænkt på, og jeg tror faktisk, at vi skal overveje det her meget grundigt på længere sigt; det kan gøre os stor ære, at vi har taget det her spørgsmål op allesammen. Det kunne vi nå til enighed om et eller andet, som ligner det her temmelig meget.

Hans Jacob Debes

Jeg giver ordet til Páll Petursson.

Páll Pétursson:

Herr formand. Jeg er nu en fredelig person, og jeg støtter alle initiativer, som kan føre til afspænding og afrustning. Desværre kan jeg ikke helt støtte dette her forslag, som det lyder på papiret her. Men jeg kan støtte det, hvis man ændrer det, og jeg vil fremsætte ændringsforslag. Det første er, at sætte ind tre ord i for årene for forslaget eller den første satsen, altså Vestnorden, som da ville lyde sådan:

Vestnordens parlamentariske samarbejdsråd henstiller til Grønlands landsstyre, Islands regering og Færøernes landsstyre om at, hvor der er muligheden af, at der oprettes et vestnordisk fredsfond med følgende formål og efter følgende retningslinjer, altså at skyde ind ordene: »hvor der er muligheden af«, ikke så absolut at henstille til regeringerne. Jeg har lidt skepsis til, hvordan man kan vurdere de folkebevægelser og initiativer, som akkurat er passende for at give støtte. Jeg tror, det er bedst, at stryge den anden sats af § 2. Altså § 1 lyder sådan: »At yde økonomisk støtte til freds- og konfliktforskning med særlig relevans for Vestnorden. Og jeg foreslår også, at man trækker hele 3. satsen, fordi jeg ved ikke, hvordan man kan udføre det praktisk talt, bestemmelser fra fondens bestyrelse bør være uafhængige af partipolitiske interesser. Fastsættes af Grønlands

og Færøernes landsstyret og Islands regering i samråd med samarbejdsrådets præsidium. Mens jeg sidder i samarbejdsrådets præsidium, kan jeg ikke helt være sikker på, at jeg ikke har politiske interesser i det hele taget, jeg kan altså ikke tvætte af alle de politiske interesser, som man jo har haft igennem de mange, mange år i politikken. Det var en historie fra en valgkamp i Island. Det var præstvalg, og det var en politiker, der stillede op, og modkandidaten, det var altså politikere, som skulle være meget upolitisk, hvis han blev valgt. Han lovede at være meget upolitisk. Men da svarede en, som støttede modkandidaten »blóðmørskjæpur sem leingi hevur ligið í soð verður aldrei út vatnaður, svo hann verður lítið slátraður«, det vil sige, en korb eller en blodpølse, som har længe ligget i sur, bliver aldrig udvandet så, at den bliver ny igen. Jeg bliver ikke ny igen.

Jeg giver ordet til Jóannes Dalsgaard.

Jóannes Dalsgaard:

Det er ikke bestemmelserne, som skal være politiske, men fondens bestyrelse. Jeg har tænkt mig, at f.eks. denne bestyrelse skulle bestå af forskere og af videnskabsfolk, altså f.eks. repræsentanter af samfundsafdelingen af Illisimatusarsiq og historiske afdeling af vores Fróðskaparsetur og Islands universitet, det skal være en rent faglig bestyrelse og ikke en, skal vi sige, politisk valgt, men vi politikere skal fastsætte bestemmelserne, men vi skal ikke sidde i fondens bestyrelse, der skal vi have forskere, videnskabsmænd, men at disse så også er medlem af et parlament, det kan vi ikke udelukke, sådan vil det jo altid være.

Páll Pétursson:

Jeg giver ordet til Jens Geisler.

Jens Geisler

Herr formand. Vi fra Grønlands side, vi var meget glade for, at vi sidste år vedtog en rekommendation om Vestnorden som atomvåbenfri zone, fordi denne rekommendation er en af de mest vidtgående i parlamentarisk sammenhæng. Vi beklager, at det ikke er sket noget videre i den sag de forskellige steder, men vi synes, at dette forslag støtter forslaget generelt, og vi mener, at det er ordkløveri, hvis vi skal lave om på forskellige sætninger, fordi de går ud på et, men vi kan godt gå med til nogen ændringer, hvis meningen ikke går i stykker. I Grønland har vi jo en folkebevægelse, en fredsbewægelse, der hedder Sorsumata, som stadig vokser fra år til år, og den har netop, som Jóannes Dalsgaard siger, haft meget stor betydning for de grønlandske politikeres stillingstagen til forskellige spørgsmål. De folkelige bevægelser, det er jo dem, som presser politikerne og forskerne, og jeg tror ikke, at fredssagen ville have været nået længere, hvis der ikke havde været forskellige folkelige bevægelser her både i øst og vest, og derfor så mener vi, at hvis der bliver oprettet et fond, så ville der være muligt at give støtte til folkelige bevægelser, men vi er også i tvivl om de praktiske arrangementer omkring fondens bestyrelse, men for så vidt mener vi, at det måske burde ligge under vores samarbejdsråd her på en eller anden måde, således at vi ikke splitter forskellige organer op i fredsfonde, kulturfonde o.s.v. Der skal ligesom være en koordination i de forskellige ting vi foretager os.

Hans Jacob Debes

Og så er det Steingrímur Sigfússon.

Steingrímur Sigfússon:

Herr formand. Jeg tror, at jeg ikke bør

sige, at jeg snakker på personlig grund her, for den islandske delegation har ikke taget nogen samlet stilling til forslaget, uden at støtte præsidiets beslutning, der skal tages op og diskuteres. Der er en ting, som jeg først vil sige, at jeg kan ikke være enig om det første, om indledningen, altså til forslaget, for at det står, at det er almindeligt anerkendt, at Vestnorden er et politisk og et militært lavspændingsområde, hvis jeg har forstået det rigtigt, så betyder det, at vi er så lykkelige, at vi bor i et lavspændingsområde; det er jo, hvad vi har gerne villet, og vi troede det i mange, mange år, men nu ser man på så mange forskellige måder, at der har været store ændringer her i Nordatlanten, og det område, som ligger nord fra Grønland, Island, Færøerne og Norge, det er ved at blive et af de højst spændende militæriske områder i verden; der er alle de ubåde og alle de flåder, der er jo entrancen fra den store russiske militære udbygning i Kolahalvøen, som skal ned i Atlanten, og det kender man, tror jeg, så det at man stadig siger, at vi bor i et lavspændingsområde, det er måske nok, for at vi allesammen skal støtte forslaget, for at det siger mig, at vi ved ikke nok om, hvad det er som hænder i vores område. Jeg siger kun, at jeg støtter idéen, grunden til forslaget, helt, og jeg kunne godt tiltænke mig personligt at have det næsten på den måde, som det er fremlagt, men det er måske nogle sensitive tekniske spørgsmål, som rejser sig, når man læser det igennem, og det er f.eks. sidste halvdel af punkt 1, og det er også det, hvordan bestyrelsen skal vælges, og det er jeg altså enig i med Dalsgaard, at hvis han mener, at det skal være på faglig grund, så tror jeg, at man behøver at sige det her på papiret. Det har været gjort noget i Island det sidste år på dette område, men ikke

nok. Vi har en komité, som vi kalder for sikkerhedskomiteén, og den har forsøgt at publicere lidt materiale. Så i alt fald, så vil jeg gerne se, at forslaget får en positiv behandling her.

Páll Pétursson:

Ja tak, Adolf Hansen, værsgod.

Adolf Hansen:

Ja, tað var Pétursson, sum segði, at hann elskaði frið, og jeg skal indrømme, at jeg elsker også fred, måske mere end nogen anden, og derfor tror jeg nok, at jeg kommer til at stemme imod det forslag. Men når jeg siger det, så vil jeg også begrunde det. Jeg vil prøve at læse fra en bog — med formandens tilladelse — nogen stykker. Det her stykke, jeg læser nu, det er fra en tale, som blev holdt i 1931, på et akademi, der hed Leninakademiet, og der var en, der hed Dimmitri Manuiski fra Hanoa. Han siger: En krig på knive mellem kommunister og kapitalister er uundgåelig. I dag er vi ikke stærke nok til at angribe, men den tid vil komme ad åre, indtil da må vi dysse Bourgois'et, d.v.s. det velstillede borgerskab, den der ejer apparaturet, og vi dysser dem i søvn ved at starte fredsbevægelser. Kapitalister er dumme nok til at samarbejde og blive vore venner, så snart de ikke er opmærksomme, vil vi give dem i lige højre. Det er jo tydeligt, hvad hensigten er, det sker i Rusland her, og der var en russer, der hed Vladimir Plovlovskij, han har siddet mange år i fængsel, han har skrevet en bog, det er den, jeg har læst, og den hedder: Passifister imod fred.

Hvis jeg stemmer for det forslag, så er jeg en pacifist imod fred, d.v.s. at jeg vil ikke have fred, og jeg vil også læse forordet til bogen, som en dansk præst, der hedder H.K. Neergaard, har skrevet i 1983.

Hans Jacob Debes:

Gør det kort.

Adolf Hansen:

Ja, den er helt kort også. Vladimir Plovlovskij tilbragte 12 år i sovjetiske fængsler i arbejdslejre og psykiatriske hospitalet, før han i 1976 på foranledning af den internationale Sakarov-komité blev udvekslet og dermed kom til Vesten, hvor han utrættelig fortsatte kampen for menneskerettighederne i Sovjet. I denne bog giver han en historisk redegørelse for fredsbevægelserne. Nu kan jeg ikke læse hele bogen, desværre.

Efter besættelsen af Afghanistan havde man igen brug for fredsbevægelsens nyttige idioter, og derfor indkaldtes til fredsmødet i Sofia i september 1980, hvor 2.260 delegerede vedtog en masse resolutioner, som man derefter rejste hjem og iværksatte, og derved fik man denne vældige opblusning i fredsbevægelserne, som vi har været vidner til i de sidste år. Og det flotteste, når man læser bogen, det er at inden resolutionerne der, den siger, eller det går igennem det hele der, det er: Vi skal bruge præsterne til at starte fredsbevægelsen. Det viser sig også i alle lande, at det er præsterne. Vi har en russer, der hedder Zacharov, og jeg vil slutte meg at læse en udtalelse fra ham, hvor han siger, Andrei Zacharov:

»Afspænding uden demokratisering i Sovjet. Vågner Vesten i virkeligheden og anerkender Sovjets spilleregler, vil det ikke løse et eneste problem i verden, men kun betyde en kapitulering over Sovjets virkelige eller overdrevne magt.«

Og så har vi et forslag her, det går ud på, at nu er det os i Vesten, der skal betale det, der er vedtaget i Sofia i 1980, og det kan jeg altså ikke gå med til, des-

værrer, så jeg stemmer imod det her forslag uden om de er ændringer eller hvad det nu er, hvis vi skal betale fredsbevægelser, der går Sovjetærinder, så stemmer jeg imod.

Hans Jacob Debes:

Jóannes Dalsgaard, værsgod, en kort replik.

Jóannes Dalsgaard:

Jo, herr formand.

Jeg ved ikke hvor meget værdi, det Lenin-citat har, for har Lenin sagt det i 1931, så har Lenin er større personlighed, end hvad jeg har troet, for han døde i 1924. Jeg har ikke lyst til at gøre samarbejdsrådet til en kampplads for idéologiske spillægterier; den har vi her til daglig i tinget ved hjælp af Adolf Hansen og andre, og derfor så vil jeg afstå for at kommentere hans indlæg, men skal da bare påpege, at fredsbevægelserne i Vesten består af meget alvorligt arbejdende mennesker fra meget vidt forskellige religiøse og politiske retninger, og vi skylder dem megen tak, og der er ingen grund til at gøre — at lægge dem for had og gøre negative holdninger eller gøre grin med dem; også Adolf Hansen skylder fredsbevægelsen meget, og hvis Adolf Hansen oplever det, som jeg håber, at han kommer til at opleve, d.v.s. at han bliver en gammel mand, uden at der bliver krig, så kan han takke først og fremmest fredsbevægelsen for dette. Det var det hele.

Hans Jacob Debes:

Meget kort replik.

Adolf Hansen

Det er fuldkommen rigtigt, hvad Jóannes Dalsgaard siger om Lenin, han døde i 1924, men Lenin-Akademiet døde ikke i 1924, det bestod, og det var altså en,

der hed Dimmitri Manolovsky, der udtalte det der, og his man vil, så kan man selvfølgelig få noget godt ud af det her, hvis man tager det sidste punkt under punkt 1 og sætter ind der, at »Nato er et initiativ, der kan anses for at gavne fredens sag i Vestnorden i særdeleshed ligesom fredens sag i almindelighed.« Hvis vi sætter det ind i det, allright, så kan jeg gå med til det, fordi det er det eneste, det er NATO og ikke de Sovjetubåde, der ligger her uden om Færøerne.

Hans Jacob Debes:

Og så er det Danfríður Skarphéðinsdóttir, værsgod.

Danfríður Skarphéðinsdóttir:

Herr formand. Bare en kort beretning. Jeg synes, at dette er en god idé med freds forskningsinstitut, og det er muligt, at det er nogen praktiske problemer med udførelsen af denne idé, som kommer frem her under punkt 1 med folkebevægelser og hvordan man skal vælge, og det er en ting, jeg vil nævne, som Páll Pétursson foreslog, at vi skulle forandre og sige det med, at landsstyrrerne og regeringen i Island skal vurdere, om der skal oprettes et vestnordisk fredsfond, det synes jeg er svagt, og fordi så vidt jeg har forstået, så vurderer regeringen alle rekommendationer, som kommer fra det samarbejdsrådet, men ellers så synes jeg, at det er på tide, vi har jo snakket mye om, hvad som foregår i havene rundt om os, det er på tide, at vi ved så nogenlunde, hvad som sker der. Tak.

Hans Jacob Debes:

Og ordet er frit.

Der er ingen taler, som melder sig, og så er spørgsmålet, om vi skal gå over til afstemning, eller om vi skal nedsætte en

arbejdsgruppe for at se, om det er muligt at ændre på visse ting i forslaget. Jóannes Dalsgaard.

Jóannes Dalsgaard:

Ja, herr formand, jeg tror der kommer mange gode forslag til ændringer, og jeg kan godt modtage flere af dem, så vi kan bare tage dem, som vi har tid til.

Hans Jacob Debes:

Så vil jeg bede nationale delegationer om at udnævne hver to medlemmer til denne arbejdsgruppe. Jeg modtager forslag med det samme.

Ja.

Jóannes Dalsgaard:

Asbjørn Joensen og Jóannes Dalsgaard.

Adolf Hansen:

Jeg troede, at vi skulle have fordelingen i det hele, men vi. . . . .

Hans Jacob Debes:

Vi skal kun have to medlemmer for hver delegation.

Adolf Hansen

Ja, jeg skyder på Adolf Hansen og Jóannes Dalsgaard.

Hans Jacob Debes:

Ja, så stemmer vi i gruppen, og så vil jeg hæve mødet i 2 minutter.

Hans Jacob Debes:

Ja, vi fortsætter mødet, og den færøske delegation har valgt Jóannes Dalsgaard og Asbjørn Joensen i arbejdsgruppen.

Páll Pétursson:

Den islandske delegation har valgt Árni Gunnarsson og Steingrímur J. Sigfússon.

Preben Lange

Og den grønlandske delegation valgte Jens Geissler.

Hans Jacob Debes:

Så er det altså Jóannes Dalsgaard, Asbjørn Joensen, Árni Gunnarsson, Steingrímur J. Sigfússon og Jens Geissler.

Vi går så over til rekommandationen 7.11. Vedrørende samarbejde mellem handicaporganisationer i de respektive lande. Jógvan Sundstein, værsågod.

Jógvan Sundstein:

Herr formand. I præamblet til Vestnordens parlamentariske samarbejdsråds charter står der bl.a., at landene indser nødvendighed at styrke og udvikle det kulturelle, handelsmæssige og trafikale samarbejdet og samarbejde iøvrigt. Og det der med samarbejde iøvrigt, det går jo på så mange ting. Et af de store områder indenfor vore samfund, det er det sociale område, og når det drejer sig om handicappede mennesker, så er de tilsluttet forskellige foreninger, alt efter hvilket handicap, de har. Vi har f.eks. her i landet foreninger for evnesvage, for blinde, for døve, spastiklammede o.s.v. o.s.v., og det viser sig i nutiden, hvor mennesker rejser meget, og hvor mennesker kommunikerer meget, at disse grupper selvfølgelig er værre stillet end dem, der har deres normale helbred og har mulighed for at rejse uden at spørge andre. Derfor mener vi, at der også burde tages et vist hensyn fra offentlig side til samarbejdet mellem disse handicapforeninger specielt, således at de kan samarbejde landene imellem, således at de kan få en økonomisk støtte til deres samarbejde og til at kunne besøge hinanden, og derfor har Tordur Niclason, som er valgt medlem af rådet her

og jeg sat frem dette forslag til rekom-
mendation:

Vestnordens parlamentariske Samar-
bejdsråd henstiller til Islands regering,
Grønland og Færøernes landsstyrrer om
at optage kontakt med handicaporgani-
sationerne i de respektive lande med
henblik på nærmere samarbejde orga-
nisationerne imellem.

Hans Jacob Debes

Og ordet er frit. Jóannes Dalsgaard,
værsågod.

Jóannes Dalsgaard:

Herr formand. Jeg vil takke Jógvan
Sundstein og Tordur Niclasen. Jeg sy-
nes, det er et godt forslag. Der findes i
de forskellige handicaporganisationer
et stærkt ønske om at udvide samarbej-
det. Der eksisterer et vist samarbejde,
der findes en vis udveksling, vi har tit
besøg f.eks. af islandske handicaporga-
nisationer, og jeg tror, at det er rigtigt,
at vi støtter dette således, at dette sam-
arbejde kan udvides og intensiveres. Jeg
vil gerne støtte dette forslag. Vi må næ-
sten bare kunne beslutte det uden at
kommentere arbejdet.

Hans Jacob Debes:

Ja tak. Preben Lange, værsågod.

Preben Lange

For os fra Grønland er det et meget stort
problem, der blev ramt her. Vores insti-
tution omkring de handicappede har
været langt nede igennem tiderne. Der-
for har vi måttet sende vores handicap-
pede både de fysiske og psykiske ned til
Danmark. Men efter overtagelsen af so-
cialområdet, er vi begyndt i hjemmesty-
ret for at opbygge og udvikle vores be-
handling af de handicappede med hen-
sigt på at komme af med det problem, vi
har i øjeblikket, men vejen er lang, det

koster mange penge, alligevel ofrer vi
masser af penge for at kunne udvikle
dette område. Jeg var i Danmark sidste
år og besøgte sådan en institution, hvor
Grønland betaler 53 milj. kr. om året i
Vestsjælland.

Jeg må sige, at den behandling, de får
der, er meget god, men alligevel er der
nogle spørgsmål, man kan tage op.
Fjernelse fra det vante miljø, fjernelse
fra sin familie og samtidig beskæftigel-
ses institutioner i Danmark, hvor vi of-
rer 53 milj. kr.

Altså der er både økonomi og masser
af følelser bag sådan et arbejde. Forsla-
get til rekkommendationen vedrørende
samarbejdet imellem handicaporgani-
sationer i de tre vestnordiske lande er
noget, vi selv må tage, og uden at kom-
me nærmere ind på selve forslaget, vil
jeg på den grønlandske delegations veg-
ne støtte forslaget, og endnu en gang at
belære til at vi ihærdigt må arbejde for,
at vi kan give vore handicappede sådan
en mulighed, sådan som at de også kan
få lov til at være med i den udvikling,
som er sat i gang imellem vore lande. Vi
har anerkendt, vi har vedtaget rekom-
mendationen om præmier af litteratur-
pris og kulturfonden, om lidt skal vi
komme til at behandle et andet emne,
som rimer ligeså meget til de her ting, vi
har behandlet i eftermiddags. Vit støt-
ter forslaget.

Hans Jacob Debes:

Tak, og så vil jeg give ordet til Danfríð-
ur Skarphéðinsdóttir:

Danfríður Skarphéðinsdóttir:

Ja, herr formand, jeg skal fatte mig
kort, for der er blitt sagt så mange ting
om dette gode forslaget, som er blevet
lagt frem her. Jeg tror, jeg kan tale på
vegne af den islandske delegation, at vi
selvfølgelig støtter dette forslaget, og

der er sikkert nogen ting, vi kan lære af hinanden også på dette område, vi støtter det; det behøver man næsten ikke at sige.

Hans Jacob Debes

Adolf V. Hansen.

Adolf V. Hansen:

Ja formaður, það er ikki nógv, ið verður sagt í hesum her uppskotinum um stöðurnar, men — Ja herr formand, det er ikke meget, der bliver sagt i dette her forslag om hensigt og sådan noget med det, og faktisk er selve forslaget lidt uforståeligt og lidt tvetydigt, det er nemlig sådan, at hvis vi får regeringen til at vedtage det her, så har vi grebet ind i organisationsfriheden, at nu er det politikerne, der skal sørge for kontakt imellem dem. Derfor vil jeg komme med et ændringsforslag. Jeg kunne tænke mig, fordi at tanken i forslaget, den er god nok, den er meget god også, at det kom til at lyde noget sådan:

»Vestnordens parlamentariske samarbejdsråd henstiller til Islands regering, Grønlands og Færøernes landsstyrrer om at lovgive således, at handicaporganisationerne i de respektive lande har en rimelig mulighed for at have kontakt og samarbejde organisationerne imellem.« I stedet for det andet, hvor vi siger bare, at nu skal vi sørge for, at de optager kontakt med hinanden, det skal de nok klare selv, men lad os gøre mulighed for, at de optager kontakt med hinanden. Det skal så være mit forslag, når det nu går i udvalg, så skal det bede udvalget om, at . . .

Hans Jacob Debes:

Det går ikke i udvalg, det . . .

Adolf Hansen:

Nej, men så må det sættes under af-

stemning.

Hans Jacob Debes:

Jógvan Sundstein.

Jógvan Sundstein

Herr formand. Jeg er ikke helt enig med det, som Adolf Hansen sagde. Det er ikke meningen med forslaget, at der skal komme direkte ny lovgivning på området, at man lovgivningsmæssigt skal ligesom styre organisationerne ind i noget, det er et spørgsmål om, at regeringerne optager kontakt med organisationerne, at man bevilger nogle beløb på finanslovene, og at man på den måde får mulighed for at ligesom at finde ud af, hvor meget der skal bevilges, og hvilket behov der er for at institutionerne landene imellem optager kontakt med hinanden. Det er det, at man sådan ad frivillighedens vej, men dog med mulighed for økonomiske bevillinger kan hjælpe til at få dette samarbejde i gang.

Páll Pétursson:

Jeg giver ordet til Hans Jacob Debes

Hans Jacob Debes:

Jeg må sige som de fleste andre, at jeg synes, det er et udmærket og tiltalende forslag, som er fremsat her, og jeg mener personlig ikke, at det er nødvendigt at komme med noget ændringsforslag, men naturligt, det har ethvert medlem lov og ret til at forlange, men jeg skal kun meddele, at jeg fuldtud støtter dette forslag.

Páll Pétursson:

Ordet er frit.

Hans Jacob Debes:

Vi går over til afstemning. Vi venter lige på ændringsforslaget.

Og det, som Adolf Hansens ænd-

ringsforslag går ud på, det er, at i tredje sidste linje, altså efter Grønlands og Færøernes landsstyres stryges resten i det oprindelige forslag, og derefter skrives: »om at lovgive således, at handicaporganisationerne i de respektive lande har en rimelig mulighed for at have kontakt og samarbejde organisationerne imellem«, og så kommer sidste afsnit til at lyde på den måde: »Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Islands regering, Grønlands og Færøernes landsstyres om at lovgive således, at handicaporganisationerne i de respektive lande har en rimelig mulighed for at have kontakt og samarbejde organisationerne imellem.«

Og så begynder afstemningen, ja, Jóannes? — Nå. Det begynder med Grønland:

Preben Lange	Ja
Michael Petersen	Ja

Jógvan Sundstein:

Herr formand, det er ændringsforslaget, vi stemmer om nu?

Hans Jacob Debes:

Ja, ja.

Otto Stenholdt	Ja
Jens Geissler	Afstår
Páll Pétursson	Nej
Árni Gunnarsson	Ja
Danfríður Skarpheðinsdóttir	Nej
Óli P. Guðbjartsson	Nej
Steingrímur J. Sigfússon	Nej
Jóannes Dalsgaard	Nej
Asbjørn Joensen	Ja
Tórálvur Mohr Olsen	Nej
Jógvan Sundstein	Nej
Agnar Nielsen	Afstår
Adolf V. Hansen	Ja
Hans Jacob Debes	Nej

Og resultaterne af afstemningen er som følger: For 5, imod 9, afstår 2, og d.v.s. at ændringsforslaget er bortfaldet, og vi går så over til afstemning om det oprindelige forslag, fremsat af Jógvan Sundstein og Tordur Niclasen.

Preben Lange	Ja
Michael Petersen	Ja
Otto Stenholdt	Ja
Jens Geissler	Ja
Páll Pétursson	Ja
Árni Gunnarsson	Ja
Danfríður Skarpheðinsdóttir	Ja
Óli P. Guðbjartsson	Ja
Steingrímur J. Sigfússon	Ja
Jóannes Dalsgaard	Ja
Asbjørn Joensen	Ja
Tórálvur Mohr Olsen	Ja
Jógvan Sundstein	Ja
Agnar Nielsen	Ja
Adolf V. Hansen	Afstår
Hans Jacob Debes	Ja

Páll Pétursson:

15-1

Hans Jacob Debes:

Resultatet af afstemningen er som følger: For 15, afstår 1. Forslaget til rekommendation er således vedtaget.

Vi går så over til forslag nr. 7.12: Forslag til rekommendation vedrørende samordning af ungdommens rejsemuligheder i Vestnorden. Jeg giver ordet til Asbjørn Joensen.

Asbjørn Joensen:

Herr formand. Det med rejselysten, det er jo velkendt, ikke mindst iblandt politikere, men også de unge har jo lyst til at rejse. Man kan huske fra sine unge dage, at da var man altid interesseret i at komme bort hjemmefra for at se noget nyt, opleve noget nyt, men gerne fik man det med på vejen: »Kig heller først efter

hvordan du selv bor, lær dine egne omgivelser at kende«, og det er faktisk det, jeg kommer i tanker om, og jeg sætter frem dette her forslag her. Det er vel rigtigt, at den ungdom, der tilhører Vestnorden, at den strømmer mod vest i stedet for imod øst, at de lærer de omgivelser at kende, de lande at kende, landenes kultur m.m., som vi tilhører. Man har haft mange gode forslag her i løbet af dagen, kulturelle forslag, og jeg synes at det her godt kan integreres i det begreb, hvad angår de kulturelle, at vor ungdom får mulighed og lejlighed til at opleve at komme i nærmeste kontakt med kulturen, der er her på øerne og i Island og Grønland. Det må nok skabe den bedste udvikling. Nu er, tror jeg, forslaget taler for sig selv, og vi er kommet langt ud på dagen, så jeg skal ikke gøre mere ud af det her, men jeg kan lige læse forslaget, og det er: »Forslag til rekommendation. Det Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd opfordrer Færøernes landsstyre, Grønlands landsstyre, Islands regering at tage op spørgsmål om muligheden for en samordning af ungdommens rejsemuligheder i Vestnorden, eventuelt med mulighederne for en samordning af disse to rejsemuligheder.«

Forslaget bygger på det faktum, at grundlaget for et frugtbart samarbejde bygger på gensidig respekt, tillid og god forståelse, det er her kontakten til ungdommen er af stor betydning, denne ungdom, der både er og ejer fremtiden med de resultater, som vore politiske bestræbelser kan komme til at fremvise til sin tid. I de ord, som jeg her har nævnt, så har jeg allerede sagt, at den slags muligheder findes jo, de findes jo både med togforbindelserne inde på fastlandet syd over, og de findes nu også i Skandinavien, så hvorfor skulle vi ikke også give ungdommen muligheder at

komme i bekendtskab med, hvor der bor her i Vestnorden, og jeg gør det med endnu kraftigere glæde, idet at jeg er kommet i kontakt med ungdommer, der gerne ville, at denne her mulighed skulle stå dem åben, og jeg synes, at vi fra politisk hold er forpligtet til at lukke døren op, så de kan se, hvad der virkelig lever og bor her i Vestnorden. Jeg tror også, at anden ungdom end bare vores ville have stor gavn af og ville få en større forståelse af vores problemer, hvis de fik den chance for at komme i nær kontakt med Vestnordens ungdom, Vestnordisk kultur, Vestnordens gøremål, og dermed opleve, hvad det er, vi virkelig snakker om. Så jeg håber, at forslaget kan få en god behandling.

Hans Jacob Debes

Ja, tak, og jeg giver ordet til Agnar Nielsen. Værsgod.

Agnar Nielsen:

Herr formand. Det er et forslag, som jeg vil støtte, og jeg er glad for, at det kommer fra vores delegations medlemmer, for nu er det sådan, at vi har fået besøg både fra Island og fra Grønland, og for at I kan komme ud af Færøerne igen, så skal I betale ekstra 200 kr., ellers kommer I ikke ud af Færøerne igen, derfor er jeg glad for, at det er kommet fra vores delegations medlemmer, at vi forbedrer det her, så at ungdommen ikke får den ekstra udgift, men også, som det fremgår her, at vi gør mulighederne bedre for at de unge kan rejse vores lande imellem, så jeg vil støtte det her. Tak.

Hans Jacob Debes:

Steingrímur J. Sigfússon, værsgod.

Steingrímur J. Sigfússon:

Herr formand. Jeg vil gerne takke for dette forslag, for det er et område, som

vi mange gange har snakket om, men det er ikke sket særlig meget endnu, tror jeg, og her er der en god idé, som specificeres på den måde, at man skulle måske have et kort, nogen slags rejsepas eller ungdomsrejsepas i de vestnordiske lande, hvis jeg har forstået det rigtigt, og det synes jeg er en meget god idé, så får man mulighed til at søge tilbud af billige rejsemuligheder for eksempel sammen med flyselskaberne o.s.v. Der er en ting, som måske forslagsstilleren kan forklare lidt bedre for mig, og det er, hvor det siges: samt at undersøge muligheden for en samordning af disse to rejsemuligheder, jeg finder ikke helt ud af, hvad det er, som skal samordnes, hvilke slags to forskellige rejsemuligheder; måske jeg har forstået det forkert, så kan forslagsstilleren forklare det. Jeg vil også nævne, at sidste år på vort møde i Selfoss, havde vi en lignende rekkomendation, den nr. 3 fra 1986, men — nej nr. 2 — det er rekkomendation nr. 2 1986, som ligner denne på nogen måde, men denne her er specificeret lidt mere, så jeg tror, at det er godt, at vi har den.

Hans Jacob Debes:

Tak. Og jeg vil gøre opmærksom på, at der er indkaldt til pressemøde kl. halvfem, og vi har overskredet tiden, og jeg vil bede dem, som har ønsket ordet, om at fatte sig i korthed, så vi kan komme til en afstemning før mødet med pressen. Otto Stenholdt, værsgod.

Otto Stenholdt:

Herr formand. Det er en uge siden, at jeg har sagt i Godthåb, hvis det kan lade sig gøre, så vil jeg gerne være 20-30 år yngre for at være borger i Norden, det var i forbindelse med en indvielse af en institution i Godthåb. Jeg synes også, at det er på tide, at udvekslingen af vores unge skal være på samme måde som an-

dre nordiske landes ungdom. Jeg ved ikke, hvor mange gange jeg har sagt det i forbindelse med Nordisk Råds kulturudvalg. Vi synes, at prioriteringen omfatter meget de suveræne staters ungdom, medens vi andre, vores unge, ikke kan have en del af kagen. Jeg synes, at det er et godt initiativ, vi sætser på, at vores ungdom skal blande sig mere og lære hinanden at kende. Det er sportfolk, vi har i massevis i Grønland, Færøerne, men som på grund af manglende understøttelse fra andre lande, er nødt til bare at blive, hvor de er. Jeg synes, at på den måde, at vi kan bane vejen for vor ungdoms bedre kendskab til hinanden. Jeg synes, at det er et meget godt forslag; vi støtter det fuldt ud fra Grønlands delegation.

Hans Jacob Debes:

Og der er ingen, som har — jo, Asbjørn Joensen, værsgod.

Asbjørn Joensen:

Ja, jeg takker først for den positive behandling, forslaget har fået. Der var et spørgsmål vedrørende det ord, jeg havde nævnt om samarbejde, og det kommer sig af, at der selvfølgelig er der mange tekniske problemer i en løsning af dette her, men det, jeg har nævnt, det er, vi har jo Nordrejsekortet, som man prøver på at gøre permanent, men som foreløbig måske kun gælder i de nordiske lande og som måske kun har varighed for en måneds tid. Det samme er med interrailen, jeg ved ikke, om det er nogen hensigt, noget fornuftigt, om det er hensigtsmæssigt, at lave en samordning imellem de kort, sådan at Nordrejsekortet også gælder for Vestnorden, eller vi skal have Vestnorden for os selv og sige, at vi animerer til Vestnordens ungdom om at gøre sig bekendt med de områder, som vi lever i. Det var

bare det, at jeg ville ligesom nævne mulighederne, den skulle bare stå åben i tilfælde af, at man ønskede en integration imellem Vestnorden kortet, hvis det kommer op at stå og så eventuelt det, der gælder for Skandinavien ellers.

Hans Jacob Debes:

Ja tak, Adolf Hansen.

Adolf Hansen

Herr formand. Det var, jeg tror nok, at det var Otto Stenholdt, der sagde, at han ville ikke tage del i valgkampen på Færøerne. Jeg blev lidt forundret over, at Stenholdt sagde det, men nu forstår jeg det. Valgkampen, den er vist begyndt, og nu er det sådan, at det er landsstyret, der udskriver valget, og vi ved ikke hvornår, det er, men vi kan lugte luntten af det. På Færøerne blev for et halvt år siden vedtaget, at alle billetter til udlandet skulle belægges med 200 kr. i skat for at dæmpe rejselysten og det generelt, så jeg ved ikke om pensionister var undtaget, men det var helst ikke nogen undtagelse, og så nu kommer men halvt år senere, og sandsynligvis halvt år, før der er valg med et forslag her, om at vi skal intensivere rejselysten. Og jeg mener nu også, som flere har været inde på, at det er sundt, at mennesker mødes, og for at mennesker skal mødes, så er der nogen, der må rejse. Den ene af os må rejse, og uanset om det er udlændinger, der kommer til Færøerne eller færingar til udlandet, så skal der betales de her 200 kr., og derfor vil jeg sige til forsvarsstilleren tak for forslaget, og jeg vil i hvert fald støtte det her forslag, som det er, fordi så har vi lidt lysere fremtid i møde, i hvert fald for de mennesker, der er rejselystne.

Hans Jacob Debes:

Vi går så over til afstemning, afstem-

ning om forslag til rekommendation vedrørendesamordning af ungdommens rejsemuligheder i Vestnorden.

Preben Lange	Ja
Michael Petersen	ja
Otto Stenholdt	ja
Jens Geissler	ja
Páll Pétursson	ja
Árni Gunnarsson	
Danfríður Skarphéðinsdóttir	ja
Óli Þ. Guðbjartsson	ja
Steingrímur J. Sigfússon	ja
Jóannes Dalsgaard	ja
Asbjørn Joensen	ja
Tórálvur Mohr Olsen	ja
Jógvan Sundstein	ja
Agnar Nielsen	ja
Adolf V. Hansen	ja
Hans Jacob Debes	ja

Og resultatet af afstemningen er som følger: For 15, fraværende 1.

Hans Jacob Debes:

Det er vedtaget med 15 stemmer, og jeg vil hæve mødet for at gennemgå et andet forslag til diskussion. De fleste er vedtaget, nogle er vedtaget at behandle i grupper med henblik på koordination. Og jeg vil henstille til grupperne om at have deres arbejder færdige til mødet i morgen kl. 9. Og ellers venter pressen på os.

Jeg siger tak.

17. september 1987

Hans Jacob Debes:

God morgen. Så er vi kommet til det sidste møde på sessionen, og vi skal til at behandle de forslag til rekommendationer, som har været i de forskellige arbejdsgrupper. Først rekommendationerne 7.1 og 7.6. Jeg giver ordet til Steingrímur J. Sigfússon.

Steingrímur J. Sigfússon:

Vi har i markeds- og handelsnævnet behandlet de to forslagene, og vi kommer med ændringsforslag til nummer 7.6, som Adolf V. Hansen senere vil fremlægge. Vedrørende forslag nummer 7.1 er nevnet enig om at anbefale det af den islandske delegation fremsatte forslag til vedtagelse. Forslaget lyder, med formandens tilladelse:

»Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Færøernes landsstyre, Grønlands landsstyre og Islands regering at undersøge, hvordan landenes samarbejde på markeds- og handelområdet kan øges.

Derved bør specielt undersøges, hvordan landene igennem udvidet samarbejde kan styrke exportnæringens stilling og øge handelen indbyrdes ligesom handelen med de øvrige nordiske lande« —

Tak.

Hans Jacob Debes:

Og er der enighed, eller er der ændringsforslag til 7.1?

Adolf Hansen:

Ja, der er enighed.

Hans Jacob Debes:

Så går vi over til afstemning.

Preben Lange	Ja
Michael Petersen	ja
Otto Stenholdt	ja
Jens Geissler	ja
Páll Pétursson	ja
Árni Gunnarsson	ja
Danfríður Skarphéðinsdóttir	ja
Óli Þ. Guðbjartsson	ja
Steingrímur J. Sigfússon	ja
Jóannes Dalsgaard	ja
Asbjørn Joensen	ja
Tórálvur Mohr Olsen	ja

Jógvan Sundstein	ja
Agnar Nielsen	ja
Adolf V. Hansen	ja
Hans Jacob Debes	ja

Og resultatet er, at der er 16 stemmer for forslaget, ingen imod og ingen afstod fra at stemme; det er således vedtaget. Og vi går så over til 7.3 og 7.7. Jeg giver ordet til Jógvan Sundstein, værsgod.

Jógvan Sundstein:

Herr formand, det drejer sig om de to forslag til rekommendationer 7.3 og 7.7. Det, som udvalget er kommet frem til, det er at blive delt ud, det ene forslag 7.3 er fremlagt af Árni Gunnarsson, og det er oprindeligt delt op i to afsnit. Forslaget 7.7 er fremlagt af Hans Jacob Debes. Udvalget er kommet frem til, at vi opdeler dette i to rekommendationer. Rekommendation 1, svarer indholdsmæssigt til 2. afsnit i Árni Gunnarssons forslag, og det lyder:

Vestnordens parlamentariske samarbejdsråd anser det for ønskværdigt, at rådet så hurtigt som muligt inviterer til en international konference for videnskabsmænd, hvor man drøfter situationen i Nordatlantens have og de farer, som havområdet udsættes for. Og tanken er selvfølgelig, at hvis den her rekommendation bliver vedtaget og tilsendt den islandske regering og de færøske og grønlandske landsstyre, og hvis det bliver godkendt der, så har dette råd hjemmel til at indkalde og forberede sådan en konference.

Rekommendation 2 er indholdsmæssigt i overensstemmelse med Árni Gunnarssons 1. afsnit og Hans Jacob Debes's forslag, og den lyder:

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Islands regering, Grønlands og Færøernes landsstyre, at der etableres en komité af videnskabs-

mænd til løbende at kontrollere forureningen af det vestnordiske havområde og de derved forbundne miljøproblemer. Denne komité bør styre planlægningen og koordineringen af nordatlantens forureningsforskning og -bekæmpelse, og tanken er selvfølgelig, at hvis dette udvikler sig således, som man håber på, at det gør, så kan denne komité selvfølgelig også få den nødvendige tekniske assistance og muligheder for økonomisk støtte til at drive sin virksomhed.

Hans Jacob Debes:

Ja. Ordet er frit. Otto Stenholdt, værsgod.

Otto Stenholdt:

Herr formand. Det er vedkommende rekommendation nr. 1. Jeg synes, at i går, da vi talte om dette alvorlige i forureningen af vores have. Vi har jo talt i ret skarpe toner i går, og derfor har jeg set det ord »invitere« til international konference for videnskabsmænd. Jeg synes, det er lidt for svagt og vagt, efter min mening, kan man ikke bruge lidt hårdere toner og sige, at det må arrangeres så hurtigt som muligt en international konference for videnskabsmænd, så er det mere hårde toner, og understreger vores alvor, af den forurening befinder sig i vores have. Tak.

Hans Jacob Debes:

Er der flere, som ønsker ordet. Adolf V. Hansen.

Adolf Hansen:

Jeg vil godt tilslutte mig Otto Stenholdts udtalelse, og jeg synes, det foredrag vi hørte i radioen i går aftes, i Kirkjubø, det må give os noget at tænke

på. Vi hørte ikke et ord om det farlige ved affald fra atomkraftværkerne, men kun fra kul, benzinos og sådan noget. De må fortælle os en lille smule om, at vi måske er blevet vildledt af omstændighederne.

Hans Jacob Debes:

Er Otto Stenholdts betragtninger ment som ændringsforslag.

Otto Stenholdt:

Ja.

Hans Jacob Debes:

Og formuleringen en gang til?

Otto Stenholdt:

I stedet for at »invitere« så »arrangere«.
Jeg har brugt

Preben Lange:

I stedet for at »invitere«.

Hans Jacob Debes:

Så arrangere en international konference hurtigst muligt.

Jógvan Sundstein:

Det står »så hurtigt som muligt«, det står der godt nok.

Hans Jacob Debes:

Så det er altså »arrangere« i stedet for »invitere«.

Preben Lange:

Det er et ændringsforslag.

Hans Jacob Debes:

Jeg tror, at vi. . . .

Preben Lange:

. . . stemmer først om ændringsforslaget.

Jógvan Sundstein:
Er det et ændringsforslag? Otto Stenholdts ændringsforslag?

Hans Jacob Debes:
Ja.

Jógvan Sundstein:
Er det nødvendigt at stemme om det?

Árni Gunnarsson:
Det må man nok, det kommer først og er mere yderliggående.

Jógvan Sundstein:
O.k.

Hans Jacob Debes:
Ja, så stemmer vi om Otto Stenholdts ændringsforslag, fra »invitere« til »arrangere«:

Preben Lange	Ja
Michael Petersen	ja
Otto Stenholdt	ja
Jens Geissler	ja
Páll Pétursson	ja
Árni Gunnarsson	ja
Danfríður Skarphéðinsdóttir	ja
Óli Þ. Guðbjartsson	ja
Steingrímur J. Sigfússon	ja
Jóannes Dalsgaard	ja
Asbjørn Joensen	ja
Tórálvur Mohr Olsen	ja
Jógvan Sundstein	ja
Agnar Nielsen	ja
Adolf V. Hansen	ja
Hans Jacob Debes	ja

Og resultatet er, at der var 16 stemmer for forslaget, som er enstemmigt vedtaget.

Om rekommendation 1, således ændret skal vedtages:

Preben Lange	Ja
--------------	----

Michael Petersen	ja
Otto Stenholdt	ja
Jens Geissler	ja
Páll Pétursson	ja
Árni Gunnarsson	ja
Danfríður Skarphéðinsdóttir	ja
Óli Þ. Guðbjartsson	ja
Steingrímur J. Sigfússon	ja
Jóannes Dalsgaard	ja
Asbjørn Joensen	ja
Tórálvur Mohr Olsen	ja
Jógvan Sundstein	ja
Agnar Nielsen	ja
Adolf V. Hansen	ja
Hans Jacob Debes	ja

Forslaget er vedtaget med 16 stemmer. Vi går så over til rekommendation 2.

Preben Lange	Ja
Michael Petersen	ja
Otto Stenholdt	ja
Jens Geissler	ja
Páll Pétursson	ja
Árni Gunnarsson	ja
Danfríður Skarphéðinsdóttir	ja
Óli Þ. Guðbjartsson	ja
Steingrímur J. Sigfússon	ja
Jóannes Dalsgaard	ja
Asbjørn Joensen	ja
Tórálvur Mohr Olsen	ja
Jógvan Sundstein	ja
Agnar Nielsen	ja
Adolf V. Hansen	ja
Hans Jacob Debes	ja

Adolf Hansen:
Jeg har et spørgsmål her.

Hans Jacob Debes:
Et øjeblik. Forslaget er vedtaget med 16 stemmer. Ja.

Adolf Hansen:
Det var angående rekommendation 1. Det er ikke en rekommendation til vores

respektive regering og landsstyret eller ting, men det er faktisk rådet, selve rådet, og jeg vil gerne høre, hvordan man kunne tænke sig at gennemføre det her, for vi må nok nedsætte en eller anden komité til at varetage denne arrangement. Hele rådet, det må selvfølgelig gøres, inden vi tager herfra.

Jógván Sundstein:

Da jeg forelagde forslaget, sagde jeg tydeligt, at vi betragter det som en rekommendation, at når den er blevet vedtaget, bliver den sendt videre til landsstyret og regeringen, og hvis den bliver godkendt der, så har dette råd hjemmel til at indkalde til konferencer.

Hans Jacob Debes:

Og vi går over til næste forslag til rekommendation. Forslag fra arbejdsgruppen vedrørende kulturfond og litteraturpris.

Jeg giver ordet til Óli Þ. Guðbjartsson, værsgod.

Óli Þ. Guðbjartsson:

Herr formand. Arbejdsgruppen blev enig om at forene disse to forslag til eet på den måde: Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Grønlands landsstyre, Færøernes landsstyre og Islands regering, at der oprettes en vestnordisk kulturfond. Fondens indtægter skal være årlige tilskud, som fastsættes ved bevillinger på hvert af de tre landes budgetter. Fondens vedtægter udarbejdes af landsstyret og regeringen i samråd med kunstnerorganisationer i de respektive lande. Fondens midler skal kunne bruges til udvekslingsrejser for kunstnere, tilskud til rejser for idrætsfolk, samt til støtte for forfattere.

Der lægges særlig vægt på støtte til børne- og ungdomslitteratur, bl.a. også i form af en årlig litteraturpris på dette område. Tak.

Hans Jacob Debes:

Er der nogen, som ønsker ordet. Adolf V. Hansen.

Adolf Hansen:

Herr formand. Man glædes selvfølgelig over at se den velvilje, der er til de forslag, der koster penge. Og det er nødvendigt med kultur, det er nødvendigt med priser, således at man får folk til at arbejde videre, jeg vil bare udtrykke min skuffelse over, at rådet som helhed har tænkt for lidt på, at der også skal være nogen, der skal betale. Og der mangler vi — altså nu har vi vedtaget 7.1, og det er et forslag, der går den rigtige vej i hvert fald, men jeg vil vise til, hvad formålet med det her råd er og henstille til medlemmerne til næste gang, at man tænker hver gang, man kommer med et forslag, der koster penge, så også at komme med et forslag der kan være med til at opbygge os, sådan at vi har noget at stå imod med, for ellers, hvis vi bare kommer med forslag, der koster penge, så fordærver vi vores lande i stedet for at opbygge dem, og det er jo ikke formålet med det hele. Selvfølgelig skal vi have kultur, vi skal have alt det, der er kommet frem, men lad os endelig huske, at der skal være en balance i, sådan at indtægterne også øges i takt med, at udgifterne øges.

Hans Jacob Debes:

Jóannes Dalsgaard.

Jóannes Dalsgaard:

Herr formand. Jeg tror at vi også i Vestnorden bliver nødt til at vænne os til, at kultur koster penge, og da jeg samtidig

ved, bl.a. fra Adolf Hansen, at vi ikke kan undvære kulturelt samarbejde. Vi kan ikke undvære det skabende arbejde, som udøves af kunstnere, så må vi betale for det også. Og i den forbindelse vil jeg minde om, at jeg det færøske lagting og det færøske landsstyre allerede nu bevilger penge til kulturelt samarbejde mellem Island, Færøerne og Grønland, og denne bevilling er betydelig forøget på det næste budget, det budgetforslag, som er forelagt, så vi har faktisk allerede de penge; jeg kunne tænke mig, at de vandrør over i dette fond, fordi da tror jeg, at de kan udnyttes meget mere effektivt og frugtbar måde, end det er blevet udnyttet hidtil. Tak. Det var udmærket.

Hans Jacob Debes:

Og Preben Lange, værsgod.

Preben Lange:

Ja, når man har været formand for finansudvalget i så mange år og altid har kigget på kassen, så kan du godt forstå herr Adolf Hansens bekymringer, men der er dog een ting, man må huske på, og det er, hvad skal I bruge pengene til? — Hvor skal man investere dem henne? — Hvad skal vi give pengene til? — Fordi vi er så afhængige af, hvilke politikere, der presser os, der træffer den slags beslutninger. Rekommendationen, som vi skal stemme om i øjeblikket, er, efter min mening, af en så stor vigtighed inden for vores lande, hvor vi giver vores kunstnere og forfattere lov til at kunne arbejde sammen, sådan som at den forståelse ude i verden om vores kultur, om vores levevis, er af en stor betydning, at jeg vil anbefale, at man støtter forslaget og siger ja til forslaget. Her drejer det sig om vores kultur og vores liv, og at den bliver mere kendt i verden.

Hans Jacob Debes:

Der er ingen, som har begæret ordet, så vi går over til afstemning om rekommendationsforslag vedrørende kulturfond og litteraturpris.

Preben Lange	Ja
Michael Petersen	ja
Otto Stenholdt	ja
Jens Geissler	ja
Páll Pétursson	ja
Árni Gunnarsson	ja
Danfríður Skarphéðinsdóttir	ja
Óli P. Guðbjartsson	ja
Steingrímur J. Sigfússon	ja
Jóannes Dalsgaard	ja
Asbjørn Joensen	ja
Tórálvur Mohr Olsen	ja
Jógvan Sundstein	ja
Agnar Nielsen	ja
Adolf V. Hansen	ja
Hans Jacob Debes	ja

Og resultatet af afstemningen er, at der var 16 stemmer for forslaget, som således er vedtaget.

Vi går så over til behandling af forslaget vedrørende kvinders arbejde, arbejds- og lønvilkår i den offentlige sektor. Jóannes Dalsgaard, værsgod.

Jóannes Dalsgaard:

Herr formand. Forslagsstilleren har ikke ønsket rekommendationen endelig behandlet på denne session, men arbejdsgruppen har behandlet spørgsmålet, som gruppen finder meget vigtigt, og så vil jeg bede medlemmerne af rådet tage en pen, og vi skal stryge et ord, som er kommet med ved en fejltagelse. Så står: Arbejdsgruppen har, og så skal »derfor« stryges. Det hører ikke med i denne. Så det lyder sådan: »Arbejdsgruppen har ikke stillet forslag til rekommendation, eftersom gruppen er enig om, at emnet bør diskuteres i de re-

spektive landes partier, før det endelig behandles i samarbejdsrådet. Der vil så være mulighed for endelig at behandle sagen ved næste session.« Og så har jeg lagt Danfríður's oprindelige forslag med som et bilag, og jeg kan meddele, at det er med forslagsstillerens fulde tilslutning, at vi har formuleret os således. Så det er mere som til rådets orientering.

Hans Jacob Debes

Så det tager vi til efterretning uden afstemning. Vi går så over til forslag til rekommendation — et øjeblik —

Jeg giver ordet til Adolf V. Hansen, værsgod.

Adolf Hansen

Herr formand. I forbindelse med forslag 7.6: Forslag til rekommendation til udvikling og forbedring af gensidig handelsmuligheder, da har det, som så fint hedder, markeds- og handelsnævnet, udvalget selvfølgelig, taget eller ændret på det sådan, at man ikke sender rekommendationen til afstemning, men i stedet anbefaler til rådet her. Nævnet henstiller til rådet at vedtage at opfordre den islandske regering, Grønlands og Færøernes landsstyrelser at undersøge fordele og ulemper for de respektive lande ved at iværksætte »Forslag 7.6 til rekommendation vedrørende udvikling og forbedring af gensidige handelsmuligheder« (Adolf V. Hansens forslag).

Rådet ønsker responsum fra hvert af de tre lande tilstillet inden rådsmødet i Grønland i 1988. Og jeg kan godt sige, at f.eks. en af vanskelighederne, det var i det der, er, at Island har måttet tage hensyn til EFTA, og der er sikkert andre hensyn at tage til også for, inden sagsbehandling.

Hans Jacob Debes:

Og jeg foreslår, at vi tager disse betragtninger til efterretning, og at de indgår som en del af sagen. Tak.

Vi går så over til forslag fra gruppen vedrørende fredsfond. Jóannes Dalsgaard, værsgod.

Jóannes Dalsgaard:

Herr formand. Gruppen er nået til følgende formulering, som er en ændring af det oprindelige forslag, og det fremsættes i stedet for det oprindelige forslag: »Vestnordens parlamentariske samarbejdsråd henstiller til Grønlands landsstyre, Islands regering og Færøernes landsstyre om at vurdere muligheden for, at der oprettes et vestnordisk fredsfond med følgende formål og efter følgende retningslinjer.

1. at yde støtte til freds- og konfliktsforskning med særlig relevans for Vestnorden og støtte andre initiativer, der kan anses at gavne fredens sag i Vestnorden i særdeleshed ligesåvel som fredens sag i almindelighed,
2. fondens bestyrelse fastsættes af Grønlands og Færøernes landsstyre og Islands regering i samråd med samarbejdsrådets præsidium.«

Tak.

Hans Jacob Debes:

Jógvan Sundstein:

Jógvan Sundstein:

Herr formand. Ganske kort motivering for min afstemning. Efter at forslaget er blevet ændret, således at der ikke skal ydes tilskud til folkelige bevægelser, som man på en eller anden måde skal udvælge, og efter at der nu står, at man først og fremmest skal yde økonomisk støtte til freds- og konfliktforskning, så kan jeg stemme for forslaget.

Hans Jacob Debes:
Adolf V. Hansen.

Adolf V. Hansen:

Ja, jeg kan glæde rådet ved, at jeg også kommer til at stemme for det, og det gør jeg ud fra den betragtning, at jeg betragter det, og det gør vel de fleste også, at nu kan vi faktisk godt begynde her på Færøerne og i Vestnorden som helhed at samle penge ind og give til Nato, fordi de er med til at bevare freden, for det står der. Ellers vil jeg med formandens tilladelse læse et stykke om fred. . . .

Hans Jacob Debes:
Ganske kort.

Adolf V. Hansen:
Ganske lille, ja.

»Fred er altså et begreb, der anses både i en åndelig og i en verdslig sammenhæng. I en politisk-verdslig sammenhæng ser vi også, at såvel Nato-tilhængere som Nato-modstandere kalder sig fredstilhængere, det betyder at fred her dækker over holdninger og synspunkter, der er i direkte modstrid mod hinanden. I forlængelse heraf skal der også påpeges, at efter kommunistisk opfatelse er fred lig med socialisme.«

Hans Jacob Debes:

Jeg takker for denne begavede konklusion og giver ordet til Jóannes Dalsgaard, værsgod.

Jóannes Dalsgaard:

Herr formand. Jeg vil bare minde om, at det bliver ikke vi, som skal give penge til noget som helst, det bliver fondens bestyrelse, som jeg går ud fra, så godt kender jeg vores præsidium, vores landsstyre og regering, kommer til at forstå, at fornuftige og hæderlige og in-

tegrerede personer, så det må vi trygt stole på, det gør vi også; det skal ikke forstås sådan, men altså det ikke med det. Jeg anser ikke Nato for en fredsbevarende faktor, tværtimod, og jeg kunne fortælle Adolf Hansen, at mange konflikter, blodige konflikter i verden, som Nato har både moralske og politiske og militære ansvar for, men det kan vente, til vi mødes her i tinget, når rådet er rejst hjem.

Hans Jacob Debes:

Vi går over til afstemning om forslag til rekommendationen vedrørende vestnordisk fredsfond, og

Preben Lange	Ja
Michael Petersen	ja
Otto Stenholdt	ja
Jens Geissler	ja
Páll Pétursson	ja
Árni Gunnarsson	ja
Danfríður Skarphéðinsdóttir	ja
Óli Þ. Guðbjartsson	ja
Steingrímur J. Sigfússon	ja
Jóannes Dalsgaard	ja
Asbjørn Joensen	ja
Tórálvur Mohr Olsen	ja
Jógvan Sundstein	ja
Agnar Nielsen	ja
Adolf V. Hansen	ja
Hans Jacob Debes	ja

Så forslaget er vedtaget enstemmigt med 16 stemmer. Vi er så kommet igennem behandlingen af alle forslag til rekommendationer og er dermed kommet til punkt 8 på dagsordenen: Næste møde. Og jeg giver ordet til Preben Lange.

Jóannes Dalsgaard:

Herr formand, må jeg stille et spørgsmål.

Hans Jacob Debes:

Hvis det kun er et spørgsmål, så må du godt.

Jóannes Dalsgaard:

Jeg vil høre præsidiets mening om, at medlemmer deler materialer ud på den slags sessioner, om det principielt kan godtages, at man uddeler materialer, som jeg vil kalde, af bagvaskende karakter for organisationer og personer, som ikke kan være her og forsvare sig; jeg ved, at det er altid et problem på internationale konferencer, om man skal have lov til at dele den slags materialer ud eller ikke, så jeg vil have lov til at anmode præsidiets om at tage stilling til, om vi skal godtage, at et rådsmedlem opfører sig på den måde i fremtiden, eller vi ikke skal godtage det. Det er det, jeg vil anmode præsidiets om at tage stilling til.

Hans Jacob Debes:

Jeg mener ikke, at det er nødvendigt, at præsidiets holder møde om det spørgsmål. Det materiale, som præsidiets er ansvarligt for, er kun det officielle materiale; om der bliver uddelt materiale, andet materiale, på sessionen, det synes jeg, må blive et moralsk spørgsmål for eventuelle uddelere af materialet, som privat materiale.

Jóannes Dalsgaard:

Altså, det materiale, som uddeles her i konferencsalen, det må præsidiets tage medansvar for.

Hans Jacob Debes:

Det er ikke uddelt af præsidiets. Jeg kender ikke noget til det. Jeg ville anse det for naturligt, at kun officielt materiale blev uddelt på sessionen.

Adolf Hansen:

En lille bemærkning.

Hans Jacob Debes:

Det er ikke en sag, som er til behandling.

Adolf Hansen:

Nei, det er noget materiale, som vi har fået uddelt, det kan købes officielt ligesom det der, der også ligger her.

Hans Jacob Debes:

Tak. Vi går over til punkt 8 på dagsordenen. Næste møde. Værsgodt Preben Lange.

Preben Lange:

Herr formand. Jeg vil først lige beklage, at jeg ikke har været i stand til at kunne deltage i generaldebatten, noget som jeg ellers finder at stor betydning i generaldebatten, noget som jeg ellers finder af stor betydning under vores møderækker her i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd. Derfor vil jeg gerne benytte lejligheden her til at sige de ting, som jeg gerne ville have sagt, hvis jeg får lov af formanden. Tak.

Jeg vil gerne udtrykke min glæde over at deltage endnu en gang i dette forum, hvor Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd mødes i den færøske hovedstad Tórshavn, som jeg synes er en smuk by i et smukt land. Det vestnordiske samarbejde blev indledt for 3 år siden, bl.a. ved vores medvirken i Nuluk i Nordisk Råds regi. I den forgangne tid har vi der indledt dette samarbejde og erfaret, hvilken stor betydning, et forum for parlamentarikere har for den mellemfolkelige forståelse i de tre lande, der er repræsenteret i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråds møder. Vi er blevet et talerør for de tanker, ambitioner og muligheder for samarbejde

og sameksistens, der forbinder vore lande. Vi er forskellige, men vi har mange fællesnævner, og lad det være det sidste, der skal være vores fælles sag. Om samarbejdet mellem tre små nationer, der næppe vil kunne manifestere sig i den store verden uden gennem samarbejde, men det er jo netop samarbejde, vi arbejder henimod på trods af etniske og nationale forskelle fra Færøerne, Island og Grønland, en lang række lighedspunkter, historisk, kulturelt og erhvervsmæssigt. Hvis vi beskæftiger os med det erhvervsmæssige først, så har vi det til fælles, at vi støtter en række afgrøder, hvor vi i stedet for at konkurrere har valgt at samarbejde på eksportsmarkederne rundt omkring i verden, og verden er jo heldigvis stor, og vore produkter heldigvis gode, men er det blot gode produkter? Lancerer gode produkter sig selv? Nej. Vi må gøre mere. I Grønland har vi for at imødegå den uvidenhed, som hersker blandt velmenende mennesker for dyrs rettigheder, beskyttelse o.s.v. indledt et samarbejde med vores stammefrønder fra Kanada og Alaska om udarbejdelse af en miljøstrategi, der på videnskabeligt og folkeligt grundlag skal dokumentere vores ressourcer og økologiske sammenhæng. Idéen er, at vi kan argumentere overfor den øvrige verden, at vores kultur har behov for at udnytte naturen, men samtidig også bevise, at vi ikke overudnytter den.

Vi tre nationer har været offer for adskillige kampagner fra såkaldt økologisk bevidste vesteuropæere. Det kostede vores samfund dyrt. Derfor vil jeg sige fra Grønlands side, at vi også er forsigtige i at støtte Norges forslag i Nordisk Råd om at nedslagte sæler og sælunger i norske farvande. Vi har erfaret det før, en dårlig erfaring har vi oplevet. Vi behøver udvikling, men vi må også

respekttere naturen. Vi i Vestnorden har altid været en del af naturen, hvorfor der har været naturligt at respektere den. Men har vi gjort godt nok for at lade andre forstå vores erkendelse. I Grønland er vi gået i gang, og vi er villige til at lade andre deltage. Mod vest har vi indledt samarbejde med vores stammefrønder Inuit gennem ICC og mod øst har vi indledt samarbejde med de nordiske lande, vore brødre og søstre. Det er som tidligere nævnt forskelle og lighed. Vi lærer af begge dele. Netop i denne måned har det målingssamarbejde udmøntet sig i åbningen af et Nordisk Institut i Nuuk i Grønland. Begivenheden opfølges af en række arrangementer rundt omkring i Grønland. Vi er stolte af at kunne deltage på lige fod i samarbejdet med de øvrige nordiske lande. Samarbejdet i Vestnorden har bl.a. også ført til konkurrence for beflyvningen af Grønland. Vores verden er blevet større efter, at SAS-monopolet er blevet brudt, og Grønlandsfly har indledt et samarbejde med Icelandair. Vores nabo i øst er blevet nærværende, her ser vi, intentionerne i det vestnordiske samarbejde udmøntet i praksis, vi må og skal fortsætte i den retning, og derfor vil jeg gerne til slut bemærke, at nok er noget opnået — gennemført — men vi har stadig meget at lære hinanden. For at vi ikke går i stå i de vigtige arbejder, vil jeg gerne foreslå følgende 6 punkter for et bedre samarbejde og noget, vi kan komme til at snakke om til næste år i Grønland, det er, at der ned sættes en stedfortrædende gruppe på samme måde som Nordisk Råds arbejde iøvrigt, og for at styrke vores samarbejde vil jeg også foreslå, at ministre fra Vestnorden, som har ansvar for disses anliggender her mødes med hinanden inden Nordisk Råds session for at sikre, at Vestnordens interesser varetas

ges på den bedste måde, og inden sessionen mødes Vestnordens medlemmerne og ministrene med henblik på, at aftale strategien ved kommende møde. De berørende ministre forlægger et samlet forslag til Nordisk Ministerråd om de punkter, som man er blevet enige om, og så herefter er det op til vore parlamentarikere, parlamentariske repræsentanter, at forsvare de nordatlantiske forslag. Det er bl.a. sådant nogle ting, jeg vil byde på næste møde og hermed giver jeg invitationen til Grønland til næste år.

Tak for i år og tak for den gode behandling, vi har fået.

Hans Jacob Debes:

Tak. Kære venner, jeg vil først takke Preben Lange for invitationen til

Grønland næste år, og jeg synes, at denne sessions forløb er et bevis i sig selv på interessen for dette samarbejde og for nødvendigheden af dette vestnordiske samarbejde, og det er min opfattelse, at vi er godt på vej, og at vi med denne session har gjort et godt skridt på vejen. Vi har behandlet mange vitale spørgsmål i vores geografiske område, og vi har vedtaget vigtige resolutioner. Jeg skal takke alle deltagere såvel politikere som embedsmænd, for at det lykkedes os at gennemføre denne session, denne tredje session, som jeg personlig mener vil blive betragtet som en historisk session, eller i hvert fald en meget vigtig session, og jeg skal derefter erklære sessionen for afsluttet. Og tak alle sammen.

